

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**TOKAT İLİ KAZOVA YÖRESİNDEKİ TARIM İŞLETMELERİNİN ORGANİK TARIMA
BAKIŞ AÇILARININ VE BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Ahmet OLGUN

Doç.Dr. Halil KIZILASLAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD’nda yürütülmüş
“Yüksek Lisans Tezi” dir

ISBN:978-605-4672-38-7

YAYIN: NO 214

ÖZET

Bu araştırmada, Tokat İli Kazova Yöresindeki üreticilerin organik tarım konusundaki genel bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve organik tarıma bakış açılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Veriler Tokat İli Kazova Yöresindeki köylerden, direkt mülakat yoluyla toplanmıştır. Bu köyler içerisinden, “Neyman Yöntemi” kullanılarak 85 adet işletme belirlenmiştir. Elde edilen verilerin analizi aşamasında ise “*Khi-Kare*” bağımsızlık testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, incelenen üreticilerin % 96,34’ü erkek, % 3,66’sı kadındır. Üreticilerin ağırlıklı yaş grubu 36–50 yaş aralıdır. Üreticilerin % 3,53’ü üniversite mezunu iken, % 9,41’inin okuma yazması yoktur. Üreticilerin % 36,47’sinin aylık ortalama geliri 501–1.250 TL arasındadır. Üreticilerin % 77,65’i organik tarım terimini daha önce duymuş, % 22,35’i ise organik tarım terimini daha önce duymamıştır. Üreticilerin % 37,65’i organik tarım eğitimi almayı istemektedir. Üreticilerin % 42,35’i organik tarım sayesinde girdi masraflarının azalacağını düşünmektedir. Üreticilerin % 47,06’sı organik tarımın çevre dostu bir üretim sistemi olduğunu düşünmektedir. Sonuçta, araştırma bölgesinde organik tarım bilinç düzeyinin yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle üreticilere yaygın eğitim kapsamında organik tarım eğitimi verilmesi ve deneme üretimleri yaptırılması gerektiği düşünülmektedir. Genel olarak yörenin tarım potansiyeli oldukça yüksek olup, arazi sulama oranı ve verim düzeyi fazladır. Bu nedenle yöre arazilerinin en azından bir kısmının, Dünya’da giderek yaygınlaşan, yüksek gelir getiren ve çevre dostu bir üretim sistemi olan organik tarım faaliyetlerine ayrılmasının, yörenin gelişimi açısından önemli olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Organik Tarım, Bilgi Düzeyi, Tokat İli, Kazova Yöresi.

ABSTRACT

In this research, measurement of the general knowledge level about the organic farming and determination of outlook of organic farming of producers in the Tokat province Kazova region is intended. Data were collected through direct interview from villages in the Tokat province Kazova region. 85 businesses were determined using by "Neyman Method" within these villages. At the stage of the analysis of the obtained data was applied the "chi-square" independence test. According to the results of research, 96.34% of the producers are male and 3.66% are female. Producers are mainly in the range of 36-50 age groups. While 3.53% of producers are university graduates, 9,41% is illiterate. Monthly average income of 36.47% of the producers is between TL 501-1250. 77,65% of producers have heard of the term of organic farming before, 22,35% of them have not heard the term before. 37.65% of the producers want to study organic farming. Due to organic farming, 42.35% of producers think that the input costs will be decrease. 47.06% of the producers think that organic farming is an environmentally friendly production system. As a result, at the research area, it is understood that the level of consciousness of organic farming is not sufficient. For this reason, it is required to give the organic farming education under the common agricultural education for producers. Moreover, trial productions must be done at the region. Generally, agricultural potential of region is quite high. In addition, land irrigation rate and level of yield are high. Therefore, it has been concluded to be important of separating of the organic farming activities which are becoming increasingly popular in the world, generating high income and being environmentally friendly production system of at least some of the region land for the development of the region.

Keywords : Organic Farming, Knowledge Level, Tokat Province, Kazova Region.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	
ABSTRACT	
İÇİNDEKİLER	i
ÇİZELGELER DİZİNİ	v
GRAFİKLER DİZİNİ	ix
SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Kapsamı.....	2
2. LİTERATÜR ÖZETLERİ	3
3. MATERYAL VE YÖNTEM	6
3.1. Materyal.....	6
3.2. Yöntem.....	6
3.2.1. Örnekleme Aşamasında Uygulanan Yöntem.....	6
3.2.2. Örneğe Giren İşletmelerin Seçiminde Uygulanan Yöntem.....	6
3.2.3. Anket Aşamasında Uygulanan Yöntem.....	7
3.2.4. Verilerin Analizi Aşamasında Uygulanan Yöntem.....	7
4. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	9
4.1. Dünya’da Organik Tarım.....	9
4.1.1. Organik Tarım İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar.....	10
4.1.1.1. Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM).....	10
4.1.1.2. Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC).....	10
4.1.1.3. Organik Ticaret Birliği (OTA).....	11
4.1.1.4. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO).....	11
4.2. Türkiye’de Organik Tarım.....	13
4.3. Tokat İline Ait Organik Tarım Verileri.....	20
5. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	22
5.1. Yörenin Coğrafi Konumu ve Özellikleri.....	22
5.2. Yörenin Toprak Özellikleri.....	22
5.3. Yörenin Bitki Örtüsü Özellikleri.....	22
5.4. Yörenin İklim Özellikleri.....	23
5.5. Yörenin Sulama Kaynakları.....	23
5.6. Yörenin Nüfus ve Eğitim Durumu.....	23
5.7. Yörede Ulaşım Durumu.....	24
5.8. Yörede Tarımsal Yapı ve Üretim Durumu.....	24
6. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	25
6.1. Üreticilerin Sosyo-Ekonomik Yapıları.....	25
6.1.1. Üreticilerin Cinsiyet Dağılımı.....	25
6.1.2. Üreticilerin Yaşı.....	25
6.1.3. Üreticilerin Eğitim Durumu.....	26
6.1.4. Üreticilerin Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumu.....	26
6.1.5. Üreticilerin Aylık Gelir Seviyeleri.....	27
6.1.6. Üreticilerin Gelir Kaynakları.....	27
6.1.7. Üreticilerin Tarımsal Kooperatiflere Üyelik Durumu.....	28
6.1.8. Üreticilerin Ziraat Odasına Üyelik Durumu.....	28
6.2. İncelenen İşletmelerin Genel Yapısı.....	29
6.2.1. İşletmelerinin Arazi Büyüklükleri.....	29
6.2.2. İşletmelerin Tarımsal Alet-Makine ve Ekipman Yeterlilik Durumu.....	29
6.2.3. İşletmelerin Temel Üretim Sistemleri.....	30
6.2.4. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Geleneksellik Etkisi.....	30
6.2.5. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Diğer Üreticilerin Etkisi.....	31
6.2.6. İşletme Arazilerinin Değerlendirilmesi.....	31
6.2.7. İşletmelerin Hayvan Varlıkları.....	32

6.2.8. İşletmelerde En Fazla Gelir Getiren Hayvansal Ürün Grubu.....	32
6.2.9. İşletmede Üretilen Bitkisel Ürünleri Satış Kanalları.....	33
6.2.10. İşletmelerin Bitkisel Ürün Pazarlamada Yaşadıkları Problemler.....	34
6.2.11. İşletmelerin Mevcut Üretim Sistemlerinden Memnuniyet Durumları	34
6.2.12. İşletmelerin Genel Kâr – Zarar Durumları	34
6.2.13. İşletmelerin Üretim Girdileri İçin Yaptıkları Harcama Oranları.....	35
6.2.14. İşletmelerin Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri.....	35
6.2.15. İşletmelerin Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri	36
6.2.16. İşletmede Yabancı İşgücü Çalıştırma Durumu	36
6.2.17. İşletmelerin Arazi Sulama Durumu.....	37
6.3. Üreticilerin Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Düzeyleri ve Tarım Kuruluşları.....	37
İle İlişkileri	37
6.3.1. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri	37
6.3.2. Üreticilerin Televizyon Seyretme Düzeyleri.....	38
6.3.3. Üreticilerin Televizyonda Öncelikle İzledikleri Programlar	39
6.3.4. Üreticilerin Tarımla İlgili Televizyon Programlarını Takip Etme Durumu	39
6.3.5. Üreticilerin Radyo Dinleme Düzeyleri.....	39
6.3.6. Üreticilerin Gazete Okuma Düzeyleri.....	40
6.3.7. Üreticilerin Gazetelerden Öncelikle Okudukları Haberler.....	40
6.3.8. Üreticilerin Tarımsal Gelişmeleri Öğrenme Kaynakları	41
6.3.9. Üreticilerin Tarımsal Kurum ve Kuruluşlara Uğrama Sıklığı	41
6.4. Üreticilerin Çevre Bilinç Düzeyi.....	41
6.4.1. İşletmelerde Münavebe (Ekim Nöbeti) Uygulama Durumları.....	42
6.4.2. İşletmede Uygulanan Tarım İlacı - Gübre Çeşit ve Miktarına Karar Verme	43
Durumu	43
6.4.3. Üreticilerin İşletmelerde Toprak Analizi Yaptırma Durumu	43
6.4.4. Üreticilerin Tarım İlacı Satıcılarından Kullanım Bilgisi Alma Durumu.....	44
6.4.5. Üreticilerin Çevre Sorunları İle İlgili Bilinç Düzeyi.....	45
6.4.6. Üreticilerin Kimyasal Gübrelerin Toprağa Zararını Bilme Durumu.....	45
6.4.7. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı Kullanımının Toprağa Zararını Bilme Durumu	46
6.4.8. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı ve Kimyasal Gübre Kullanımının İçme	46
Sularına Verdiği Zararları Bilme Durumu	46
6.4.9. Üreticilerin Ormanların Tarım Arazisine Dönüştürülmesi Konusunda	47
Yaklaşımları	47
6.4.10. Üreticilerin Ormanların Yok Edilmesinin Erozyonu Artırıcı Etkilerini.....	47
Bilme Durumu.....	47
6.4.11. Üreticilerin Aşırı Sulamanın Toprağa ve Ürüne Zararlarını Bilme Durumu	47
6.4.12. Üreticilerin Otlak ve Meralarda Düzenli Hayvan Otlatmanın Bitki	48
Yoğunluğunu Artırıcı Etkisini Bilme Durumu.....	48
6.4.13. Üreticilerin Aşırı Kimyasal Gübre Kullanımının Uzun Vadede Ürün	48
Verimini Azaltıcı Etkisini Bilme Durumu	48
6.5. Üreticilerin Organik Tarım Bilgi Düzeyleri ve Yaklaşımları.....	48
6.5.1. Üreticilerin Organik Tarım Terimini Duyma Durumu.....	48
6.5.2. Üreticilerin Organik Üretimi Denemiş Olma Durumu.....	49
6.5.3. Üreticilerin Halen Organik Bitkisel Üretim Yapma Durumları	49
6.5.4. Üreticilerin Halen Organik Hayvansal Üretim Yapma Durumu	49
6.5.5. Üreticilerin Organik Üretime Başlamayı Düşünme Durumu	49
6.5.6. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Denemiş Olma Durumu	50
6.5.7. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Avantajlı Bulma Durumu.....	50
6.5.8. Üreticilerin Organik Üretime Başlamaları Durumunda Gelir Seviyelerinin.....	51
Artacağını Düşünme Durumu	51
6.5.9. Üreticilerin Organik Hayvancılık Terimini Duyma Durumu	51
6.5.10. Üreticilerin Organik Tarımın Konvansiyonel Tarımdan Daha Kolay.....	52
Olduğunu Düşünme Durumları	52

6.5.11. Üreticilerin İşletme Şartlarının Organik Tarım İçin Elverişli Olduğunu
Düşünme Durumu	52
6.5.12. Üreticilerin Organik Tarımla İlgili TV Programlarını İzleme Durumu	53
6.5.13. Üreticilerin Organik Tarıma Başlamaları Durumunda Girdi Masraflarının
Azalacağını Düşünme Durumu	53
6.5.14. Üreticilerin Organik Tarımın Dünya’da Giderek Yaygınlaşan Bir Üretim.....
Sistemi Haline Geldiğini Bilme Durumu	54
6.5.15. Üreticilerin Organik Ürünlerin Konvansiyonel Ürünlerden Daha Sağlıklı.....
Olduğunu Düşünme Durumu	54
6.5.16. Üreticilerin Organik Tarım Eğitimi Almayı İsteme Durumu.....	55
6.5.17. Üreticilerin Organik Tarıma Devlet Tarafından Verilen Teşviklerin.....
Artırılmasını İsteme Durumu	55
6.5.18. Üreticilere Göre Organik Tarımın Yaygınlaşmasının Ülke Ekonomisine
Katkı Sağlama Durumu	56
6.5.19. Üreticilerin Yörede Organik Tarımın Yaygınlaşması Gerektiğini Düşünme.....
Durumu	56
6.5.20. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Kooperatif Kurulmasını
İsteme Durumu	57
6.5.21. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasını
İsteme Durumları	57
6.5.22. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulmasını İsteme
Durumu	58
6.5.23. Üreticilerin Köylerine Organik Tarımla İlgili Bilgi Alabilecekleri Bir Ziraat.....
Mühendisi Görevlendirilmesini İsteme Durumu	58
6.5.24. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulması
Durumunda Arazilerini Satmayı İsteme Durumu	59
6.5.25. Üreticilerin Organik Tarımı “Gelişmiş ve Modern Bir Üretim Sistemi”
Olarak Görme Durumu.....	59
6.5.26. Üreticilerin Organik Tarımı “Çok Gelir Getiren, Basit ama Akıllıca Bir
Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu	60
6.5.27. Üreticilerin Organik Tarımı Çevre Kirliliğine Çözüm Olarak Görme
Durumu	60
6.5.28. Üreticilerin Organik Tarım Yasa ve Yönetmelikleri Hakkındaki Bilgi
Durumu	61
6.5.29. Üreticilere Göre Organik Ürünlerin Sağlıklı Olma Düzeyi	61
6.5.30. Üreticilerin Organik Ürünlerin Üretimi, Hasadı ve Pazarlanması
Hakkındaki Bilgi Durumu.....	62
6.5.31. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Diğer Üreticilerden
Etkilenme Durumu	62
6.5.32. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Köylerine Ziraat.....
Mühendisi Görevlendirilmesinden Etkilenme Durumu	62
6.5.33. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Danışmanlık
Kuruluşu/Şirketi Kurulmasından Etkilenme Durumu	63
6.5.34. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Kooperatif
Kurulmasından Etkilenme Durumu	64
6.5.35. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Fabrika
Kurulmasından Etkilenme Durumu	65
6.5.36. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Devlet Teşviklerinin
Artırılmasından Etkilenme Durumu.....	65
6.5.37. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Toplumun İleri
Gelenlerinden Etkilenme Durumu	66
6.5.38. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca
Eğitim Verilmesinden Etkilenme Durumu.....	67
6.5.39. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca
Deneme Üretimleri Yapılmasından Etkilenme Durumu	67

6.5.40. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Doğaya Saygılı Olma Durumları Konusundaki Görüşleri	68
6.5.41. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Kârlılık Durumları Konusundaki Görüşleri.....	69
6.5.42. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin İşgücü İhtiyaç Durumları Konusundaki Görüşleri.....	69
6.5.43. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Üretim Girdi Masraf Durumları Konusundaki Görüşleri.....	69
7. BAZI KRİTERLERE GÖRE ÜRETİCİLERİN ORGANİK TARIM HAKKINDA BİLGİ VE BİLİNÇ DÜZEYLERİNE YÖNELİK ANALİZ SONUÇLARI	71
7.1. Üreticilerin Eğitim Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi.....	71
7.2. Üreticilerin Daha Önce Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	73
7.3. Üreticilerin Çevre Sorunları Bilinç Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	74
7.4. Üreticilerin Yaş Grupları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi.....	76
7.5. Üreticilerin TV'den Çiftçi Eğitim Programları Takip Etme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi.....	77
7.6. İşletmelerde Ortalama Arazi Verim Düzeyi İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi.....	77
7.7. Üreticilerin Aylık Ortalama Gelir Seviyeleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	78
7.8. İşletmelerde Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	79
7.9. İşletmelerde Üretim Girdileri İçin Yapılan Harcama Oranları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	79
7.10. Üreticilerin TV Seyretme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	80
7.11. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	80
7.12. İşletmelerin Gelir-Gider Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	80
7.13. Üreticilerin İşletme Arazilerini Ağırlıklı Olarak Değerlendirme Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi.....	81
7.14. Üreticilerin TV'den Öncelikle İzledikleri Programlar İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi	81
8. SONUÇ ve ÖNERİLER	82
9.KAYNAKLAR	86

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. İncelenen İşletmelerin Arazi Varlığına İlişkin Tabakalandırma Bilgileri.....	7
Çizelge 4.1. Organik Tarımla İlgili Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar.....	12
Çizelge 4.2. Türkiye’de Yıllara Göre Organik Tarımın Gelişimi.....	14
Çizelge 4.3. Türkiye’de 2008 Yılı Verilerine Göre Geçiş Süreci Hariç Organik Sertifikalı Üreticilerin Bölgelere Göre Dağılımı.....	14
Çizelge 4.4. Türkiye’de 2008 Yılında Üretilen Organik Ürünlerin Ürün Gruplarına Göre Dağılımı.....	16
Çizelge 4.5. 2008 Yılında İllere Göre Hayvansal Üretim Yapan Üretici Sayıları.....	16
Çizelge 4.6. Türkiye’de Üretilen Organik Ürün Grupları.....	17
Çizelge 4.7. Türkiye’de Üniversiteler Bazında Açılan Organik Tarım Bölümü Listesi.....	17
Çizelge 4.8. Türkiye’de 2009 Yılı İtibariyle Organik Tarım Yapılan İller Listesi.....	18
Çizelge 4.9. Türkiye’de 2009 Yılı Organik Ürün İthalatı Verileri.....	18
Çizelge 4.10. Türkiye’de Yıllara Göre Organik Ürün İhracat Verileri.....	19
Çizelge 4.11. 2002–2009 Yılları Arası Tokat İlinde Üretilen Organik Ürünler ve Üretim Miktarları.....	20
Çizelge 4.12. 2002–2009 Yılları Arası Tokat İli Organik Tarımsal Üretim Verileri.....	21
Çizelge 4.13. 2009 Yılı İtibariyle Tokat İli Organik Arıcılık Verileri.....	21
Çizelge 4.14. Tokat İlinde Organik Tarımda Faaliyet Gösteren İşletmeler.....	21
Çizelge 5.1. Araştırma Kapsamında Gayeli Olarak Seçilen 9 Adet Yerleşim Biriminin 2010 Yılı Ayrıntılı Nüfus Verileri.....	24
Çizelge 6.1.1. Üreticilerin Cinsiyet Dağılımı.....	25
Çizelge 6.1.2. Üreticilerin Yaş Grupları Dağılımı.....	25
Çizelge 6.1.3. Üreticilerin Eğitim Durumu.....	26
Çizelge 6.1.4. Üreticilerin Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumu.....	26
Çizelge 6.1.5. Üreticilerin Aylık Gelir Seviyeleri.....	27
Çizelge 6.1.6. Üreticilerin Gelir Kaynakları.....	28
Çizelge 6.1.7. Üreticilerin Tarımsal Kooperatiflere Üyelik Durumu.....	28
Çizelge 6.1.8. Üreticilerin Ziraat Odasına Üyelik Durumu.....	29
Çizelge 6.2.1. İşletmelerinin Arazi Büyüklükleri.....	29
Çizelge 6.2.2. Üreticilerin Zirai Alet-Makine ve Ekipman Yeterlilik Durumu.....	30
Çizelge 6.2.4. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Geleneksellik Etkisi.....	30
Çizelge 6.2.5. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Diğer Üreticilerin Etkisi.....	31
Çizelge 6.2.6. İşletme Arazilerinin Değerlendirilmesi.....	31
Çizelge 6.2.7. İşletmelerin Ağırlıklı Hayvan Varlıkları.....	32
Çizelge 6.2.8. İşletmelerde En Fazla Gelir Getiren Hayvansal Ürün Grubu.....	33
Çizelge 6.2.9. İşletmede Üretilen Bitkisel Ürünlerin Ağırlıklı Satış Kanalları.....	33
Çizelge 6.2.10. İşletmelerin Bitkisel Ürün Pazarlamada Yaşadıkları Temel Sorunlar.....	34
Çizelge 6.2.11. İşletmelerin Mevcut Üretim Sistemlerini Değiştirme Konusundaki Düşünceleri... ..	34
Çizelge 6.2.12. İşletmelerin Genel Kâr – Zarar Durumları.....	35
Çizelge 6.2.13. İşletmelerin Üretim Girdileri İçin Yaptıkları Harcama Oranları.....	35
Çizelge 6.2.14. İşletmelerin Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri.....	36
Çizelge 6.2.15. İşletmelerin Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri.....	36
Çizelge 6.2.16. İşletmede Yabancı İşgücü Çalıştırma Durumu.....	36
Çizelge 6.2.17. İşletmelerin Arazi Sulama Durumları.....	37
Çizelge 6.3.1. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri.....	38
Çizelge 6.3.2. Üreticilerin Televizyon Seyretme Düzeyleri.....	38
Çizelge 6.3.3. Üreticilerin Televizyonda Öncelikle İzledikleri Programlar.....	39
Çizelge 6.3.4. Üreticilerin Tarımla İlgili TV Programlarını Takip Etme Durumu.....	39
Çizelge 6.3.5. Üreticilerin Radyo Dinleme Düzeyleri.....	40
Çizelge 6.3.6. Üreticilerin Gazete Okuma Düzeyleri.....	40
Çizelge 6.3.7. Üreticilerin Gazetelerden Öncelikle Okudukları Haberler.....	41
Çizelge 6.3.8. Üreticilerin Tarımsal Gelişmeleri Öğrenme Kaynakları.....	41
Çizelge 6.3.9. Üreticilerin Tarımsal Kurum ve Kuruluşlara Uğrama Sıklığı.....	42

Çizelge 6.4.1. İşletmelerde Münavebe (Ekim Nöbeti) Uygulama Durumları.....	42
Çizelge 6.4.2. İşletmede Uygulanan Tarım İlacı ve Gübre Çeşit ve Miktarına Karar Verme Durumu.....	43
Çizelge 6.4.3. Üreticilerin İşletmelerde Toprak Analizi Yaptırma Durumları.....	44
Çizelge 6.4.4. Üreticilerin Tarım İlacı Satıcılarından Kullanım Bilgisi Alma Durumu.....	44
Çizelge 6.4.5. Üreticilerin Çevre Sorunları İle İlgili Bilinç Düzeyleri.....	45
Çizelge 6.4.6. Üreticilerin Kimyasal Gübrelerin Toprağa Zararını Bilme Durumu.....	46
Çizelge 6.4.7. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı Kullanımının Toprağa Zararını Bilme Durumları.....	46
Çizelge 6.4.8. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı ve Kimyasal Gübre Kullanımının İçme Sularına Verdiği Zararları Bilme Durumları.....	46
Çizelge 6.4.9. Üreticilerin Ormanların Tarım Arazisine Dönüştürülmesi Konusunda Yaklaşımları.....	47
Çizelge 6.4.10. Üreticilerin Ormanların Yok Edilmesinin Erozyonu Artırıcı Etkilerini Bilme Durumu.....	47
Çizelge 6.4.11. Üreticilerin Aşırı Sulamanın Toprağa ve Ürüne Zararlarını Bilip Bilmemeleri Durumu.....	47
Çizelge 6.4.12. Üreticilerin Otlak ve Meralarda Düzenli Hayvan Otlatmanın Bitki Yoğunluğunu Artırıcı Etkisini Bilme Durumu.....	48
Çizelge 6.4.13. Üreticilerin Aşırı Kimyasal Gübre Kullanımının Uzun Vadede Ürün Verimini Azaltıcı Etkisini Bilme Durumu.....	48
Çizelge 6.5.1. Üreticilerin Organik Tarım Terimini Duyma Durumu.....	49
Çizelge 6.5.5. Üreticilerin Organik Üretime Başlamayı Düşünme Durumu.....	50
Çizelge 6.5.6. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Denemiş Olma Durumu.....	50
Çizelge 6.5.7. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Avantajlı Bulma Durumu.....	51
Çizelge 6.5.8. Üreticilerin Organik Üretime Başlamaları Durumunda Gelir Seviyelerinin Artacağını Düşünme Durumları.....	51
Çizelge 6.5.9. Üreticilerin Organik Hayvancılık Terimini Duyma Durumu.....	52
Çizelge 6.5.10. Üreticilerin Organik Tarımın Konvansiyonel Tarımdan Daha Kolay Olduğunu Düşünme Durumları.....	52
Çizelge 6.5.11. Üreticilerin İşletme Şartlarının Organik Tarım İçin Elverişli Olduğunu Düşünme Durumları.....	53
Çizelge 6.5.12. Üreticilerin TV'deki Organik Tarım Programlarını İzleme Durumu.....	53
Çizelge 6.5.13. Üreticilerin Organik Tarıma Başlamaları Durumunda Girdi Masraflarının Azalacağını Düşünme Durumu.....	54
Çizelge 6.5.14. Üreticilerin Organik Tarımın Dünya'da Giderek Yaygınlaşan Bir Üretim Sistemi Haline Geldiğini Bilme Durumu.....	54
Çizelge 6.5.15. Üreticilerin Organik Ürünlerin Konvansiyonel Ürünlerden Daha Sağlıklı Olduğunu Düşünme Durumu.....	55
Çizelge 6.5.16. Üreticilerin Organik Tarım Eğitimi Almayı İsteme Durumu.....	55
Çizelge 6.5.17. Üreticilerin Organik Tarıma Devlet Tarafından Verilen Teşviklerin Artırılmasını İsteme Durumları.....	56
Çizelge 6.5.18. Üreticilere Göre Organik Tarımın Yaygınlaşmasının Ülke Ekonomisine Katkı Sağlama Durumu.....	56
Çizelge 6.5.19. Üreticilerin Yörede Organik Tarımın Yaygınlaşması Gerektiğini Düşünme Durumları.....	57
Çizelge 6.5.20. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Kooperatif Kurulmasını İsteme Durumu.....	57
Çizelge 6.5.21. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasını İsteme Durumları.....	58
Çizelge 6.5.22. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulmasını İsteme Durumu.....	58
Çizelge 6.5.23. Üreticilerin Köylerine Organik Tarımla İlgili Bilgi Alabilecekleri Bir Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesini İsteme Durumu.....	59
Çizelge 6.5.24. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulması Durumunda Arazilerini Satmayı İsteme Durumu.....	59

Çizelge 6.5.25. Üreticilerin Organik Tarımı “Gelişmiş ve Modern Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu.....	60
Çizelge 6.5.26. Üreticilerin Organik Tarımı “Çok Gelir Getiren, Basit ama Akıllıca Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu.....	60
Çizelge 6.5.27. Üreticilerin Organik Tarımı Çevre Kirliliğine Çözüm Olarak Görme Durumu....	61
Çizelge 6.5.29. Üreticilere Göre Organik Ürünlerin Sağlıklı Bulma Düzeyi.....	61
Çizelge 6.5.31. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Diğer Üreticilerden Etkilenme Durumları.....	62
Çizelge 6.5.32. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Köylerine Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesinden Etkilenme Durumları.....	63
Çizelge 6.5.33. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasından Etkilenme Durumları.....	63
Çizelge 6.5.34. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Kooperatif Kurulmasından Etkilenme Durumları.....	64
Çizelge 6.5.35. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Fabrika Kurulmasından Etkilenme Durumları.....	65
Çizelge 6.5.36. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Devlet Teşviklerinin Artırılmasından Etkilenme Durumları.....	66
Çizelge 6.5.37. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Toplumun İleri Gelenlerinden Etkilenme Durumları.....	66
Çizelge 6.5.38. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Eğitim Verilmesinden Etkilenme Durumları.....	67
Çizelge 6.5.39. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Deneme Üretimleri Yapılmasından Etkilenme Durumları.....	68
Çizelge 6.5.40. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Doğaya Saygılı Olma Durumları Konusundaki Görüşleri.....	68
Çizelge 6.5.41. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Karlılık Durumları Konusundaki Görüşleri.....	69
Çizelge 6.5.42. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin İşgücü İhtiyaç Durumları Konusundaki Görüşler.....	69
Çizelge 6.5.43. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Üretim Girdi Masraf Durumları Konusundaki Görüşleri.....	70
Çizelge 7.1. Üreticilerin Eğitim Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	71
Çizelge 7.2. Üreticilerin Daha Önce Tarımsal Eğitim Alma Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	73
Çizelge 7.3. Üreticilerin Çevre Sorunları Bilinç Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonucu.....	74
Çizelge 7.4. Üreticilerin Yaş Grupları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	76
Çizelge 7.5. Üreticilerin TV’den Çiftçi Eğitim Programları Takip Etme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	77
Çizelge 7.6. İşletme Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	77
Çizelge 7.7. Üreticilerin Aylık Ortalama Gelir Seviyeleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	78
Çizelge 7.8. İşletmelerde Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	79
Çizelge 7.9. İşletmelerde Üretim Girdileri İçin Yapılan Harcama Oranları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	79
Çizelge 7.10. Üreticilerin TV Seyretme Düzeyi İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	80
Çizelge 7.11. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	80
Çizelge 7.12. İşletmelerin Gelir-Gider Durumu İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	80
Çizelge 7.13. Üreticilerin İşletme Arazilerini Ağırlıklı Olarak Değerlendirme Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	81

Çizelge 7.14. Üreticilerin TV'den Öncelikle İzledikleri Programlar İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları.....	81
--	----

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 4.1. 2008 Yılı İtibariyle Dünya’da Organik Üreticilerin Kıtalara Göre Dağılımı	9
Grafik 4.2. 2008 Yılı İtibariyle Kıtalarda Organik Tarım ve Doğal Toplama Alanlarının Dağılımı	10
Grafik 4.3. Türkiye’de 2008 Yılı İtibariyle Bölgelere Ait Organik Üretici Verileri	15
Grafik 4.4. Türkiye’de 2008 Yılı İtibariyle Bölgelere Ait Üretim Alanı Verileri	15
Grafik 5.1. Kazova Yöresinde Arazi Kullanımı	23

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

AB
ABD
BM
ÇKS
DSİ
ETO
FAO
GAP
GSMH
IFOAM
ITC
MYO
OTA
TC
TRT
TUIK
TV
WHO
WTO

Açıklamalar

Avrupa Birliği
Amerika Birleşik Devletleri
Birleşmiş Milletler
Çiftçi Kayıt Sistemi
Devlet Su İşleri
Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
Güneydoğu Anadolu Projesi
Gayri Safi Milli Hâsıla
Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu
Uluslararası Ticaret Merkezi
Meslek Yüksek Okulu
Organik Ticaret Birliği
Türkiye Cumhuriyeti
Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Türkiye İstatistik Kurumu
Televizyon
Dünya Sağlık Örgütü
Dünya Ticaret Örgütü

Simgeler

ha
kg
km
m
mm

Açıklamalar

hektar
kilogram
kilometre
metre
milimetre

1.GİRİŞ

Tarım, Dünya tarihinin ilk dönemlerinden bu yana insanlık için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Bu nedenledir ki; insanlar yaşamak ve yerleşmek için sürekli verimli ve sulanabilir alanları seçmişlerdir. Başlangıçta ilkel metotlarla tarım yapılmakta iken; teknolojideki hızlı gelişmeler ve Dünya nüfusunun artışına paralel olarak, tarımda aşırı miktarda kimyasal girdi kullanımı gündeme gelmiş ve minimum düzeyde girdi ile maksimum düzeyde ürün alabilmek adına, gelişen teknolojinin tüm imkânları tarımsal sistemlere uygulanmıştır.

Özellikle 1960'lı yıllarda başlatılan ve adına kısaca "Yeşil Devrim" denilen tarım üretim teknikleri ile verimde % 100'e varan artışlar sağlanmıştır. Üretimdeki bu patlama, yüzyılın en önemli teknolojik başarılarından biri kabul edilmektedir. Ancak, geleneksel üretim teknikleri ekosistemin hızlı bir şekilde bozulmasına neden olduğu için, sürdürülemeyecek bir gelişmenin de eşiğine gelinmiştir (Ak, 2004).

Sonuçta ise kontrolsüz, bilinçsiz ve denetimsiz bir şekilde kullanılan çeşitli kimyasal girdiler, hem doğal dengenin zarar görmesine, hem de tarım arazilerinin giderek verimsizleşmesine neden olmuştur. Günümüzde bu uygulamalar, doğal dengenin bozulmasına olan etkileri ve besin zinciri yoluyla insanın yanı sıra tüm canlılara ulaşabilen yaşamsal tehlike yaratma özellikleri ile sanayi ya da kentsel kirlilikler kadar dikkat çekmeye başlamıştır (Turhan, 2005).

Yaşanan olumsuz gelişmeler neticesinde, tarımsal üretimde ürün kalitesini ve verim düzeyini yükseltmek ve aynı zamanda güvenilir, sağlıklı gıdalar üretmek, bütün bunları yaparken de doğal dengenin bozulmadan sürmesini sağlama gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bilince daha erken ulaşan bazı ülkeler, organik yöntemlerle tarımsal ürün üretmeye başlayarak, doğayı ve insan sağlığını koruma hedefinde bir adım öne çıkmışlardır. Böylece "organik üretim sistemi" ortaya çıkmıştır.

Küresel kirliliğin artmasıyla birlikte, gerek uluslararası ve gerekse ulusal düzeyde organik tarıma yönelik bir takım düzenlemeler yapılmakta ve organik tarım üretimi artmaktadır (İpek ve Yaşar Çil, 2010).

Organik ürün pazarı özellikle gelişmiş ülkelerde ve buna bağlı olarak da Türkiye'de hızla büyümektedir (Sarıkaya, 2007).

1.1. Araştırmanın Önemi

Günümüzde Dünya genelinde organik tarım ürünleri ticaret hacmi hızla artmaktadır. Bu hızlı artışta, hem gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin daha sağlıklı ve doğru beslenme taleplerinin; hem de üreticilerin toprağı, doğayı ve çevreyi koruma yönündeki bilinçlenmelerinin etkisi büyüktür. Özellikle AB ülkeleri ve ABD gibi gelişmiş ülkeler yoğun tüketim talebi nedeniyle tüketici ve ithalatçı konumunda iken, gelişmekte olan ülkeler ise üretici ve ihracatçı konumuna gelmektedirler. İlerleyen yıllarda Dünya organik tarım ürünleri ticaret hacminin giderek daha da gelişeceği düşünülmektedir.

Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği'nin yayınladığı verilere göre, 2008 yılı itibariyle Dünya genelinde toplam 154 ülkede organik tarım faaliyetleri yürütülmektedir (Anonim, 2010a).

Ayrıca T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre ise, 2009 yılı itibariyle Türkiye'de (geçiş süreci dâhil) toplam 67 ilde 501.641 ha tarım alanı üzerinde organik tarım yapılmaktadır (Anonim, 2010e).

Türkiye'nin tarım için iklim ve toprak koşulları son derece elverişli olmasının yanında, sahip olduğu biyolojik ve genetik çeşitliliğin de fazla olması, ayrıca topraklarının konvansiyonel tarımın zararlarından nispeten daha az etkilenmiş olması nedenlerinden dolayı, organik tarım sistemi için son derece uygun bir ülke olduğu düşünülmektedir.

Ancak Türkiye'nin yıllar itibariyle organik tarım ürünü üretim miktarları incelendiğinde, sahip olduğu potansiyeli yeterince ve etkin olarak kullanamadığı görülmektedir.

Bu durumda yapılması gereken, Türkiye'nin organik tarım ürünleri üretim düzeyinin çok daha fazla artırılmasını sağlamaktır. Bunu yapmanın yolu, iç pazarda organik ürün tüketiminin daha çok teşvik edilmesi, dış pazarlarda ise doğru ve etkin ulusal üretim planlaması ve pazarlama stratejilerinin hayata geçirilmesinden geçmektedir. Bu amaçla organik tarım sisteminin köklü bir revizyondan geçirilmesi ile üretimden, tüketime, ticaretten, desteklemelere kadar her konunun tekrar ele alınarak, bu sektörün bir an evvel canlanması sağlanmalıdır.

Tokat ilinde toprak ve iklim koşullarının organik tarıma uygun olduğu ve organik tarımsal üretim yapılabileceği, bugüne kadar çok çeşitli panel ve sempozyumlarda dile getirilmiştir. Örneğin; 8–10 Haziran 2007 tarihleri arasında Tokat İli Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen 2. Kelkit Havzası Organik Tarım Fırsatları Paneli'nde; "Tokat, Sivas, Gümüşhane, Giresun ve Erzincan illerini kapsayan Kelkit Havzasının tarımsal potansiyeli hakkında genel bilgiler verilerek, Dünya'da organik tarıma en uygun bozulmamış ender havzalardan biri olduğu özellikle vurgulanmıştır (Anonim, 2007). Araştırma bölgesinde ağırlıklı olarak konvansiyonel üretim sistemi hâkim olup, son yıllarda iyi tarım uygulamaları konusunda çalışmalar başlamış ise de, araştırma kapsamında anket çalışması yapılan köylerde organik tarım konusunda henüz somut bir üretim tespit edilememiştir. Bu durum yörenin önemli bir tarımsal potansiyele sahip olduğu halde, yörede faaliyet gösteren tarım işletmelerinin bunu yeterince değerlendiremediklerini, ayrıca doğaya saygılı ve getirisi yüksek bir üretim sistemi olan organik tarım sistemini henüz tam anlamıyla kabullenemediklerini göstermesi bakımından dikkate değer bir husustur. Araştırma bölgesi olarak belirlenen Tokat İli Kazova Yöresi, Tokat İli sınırları içerisinde yoğun tarımsal faaliyet olduğu bilinen bir bölge olmakla birlikte, verimli ve sulanabilir tarım alanlarının bulunduğu, ulaşım açısından elverişli ve aynı zamanda organik tarım faaliyetleri içinde son derece uygun olan bir bölgedir. Bu nedenle araştırma kapsamında elde edilen verilerin ilerde yöre ile ilgili yapılacak benzer çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın genel amacı; Tokat İli Kazova Yöresinde tarımsal üretim yapan işletmelerin organik tarım konusundaki genel bilgi düzeylerini ölçmek ve organik tarıma bakış açılarını tespit etmektir.

Genel amaç çerçevesinde aşağıda belirtilen amaçlara ulaşılması hedeflenmiştir:

- Yörede neden organik tarım yapılamadığı ve bu konuda hangi engellerle karşılaşıldığı araştırılarak, elde edilen veriler neden sonuç ilişkisi içerisinde değerlendirilmiştir.
- Yörede faaliyet gösteren üreticilerin, konu ile ilgili olarak devletten gerek bilgilendirme ve yayım, gerekse destek ve teşvik projeleri bekleyip beklemediklerinin tespitinin yapılmasına çalışılmıştır.
- Kamu kurumlarınca yörede organik tarımla ilgili herhangi bir araştırma veya fizibilite çalışması yapıp yapılmadığının, yapılmışsa bu çalışmanın sonuçlarının üreticilerle paylaşılıp paylaşılmadığının tespit edilmesine çalışılmıştır.
- Bu çalışma sonucunda, orta ve uzun vadede, gerek yörede faaliyet gösteren üreticilerin, gerekse kamu kurumları, kooperatifler ile özel sektör kuruluşlarının dikkatlerinin organik tarım konusuna çekilebileceği düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında Tokat İli Kazova Yöresinde faaliyet gösteren tarım işletmelerinin organik tarıma bakış açılarının ve bilgi düzeylerinin belirlenmesi için, üreticilerle yüz yüze görüşme yöntemi ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma temel olarak sekiz ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm olan giriş bölümünde, araştırmanın önemi, amacı ve kapsamı hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde bu araştırma kapsamında incelenmiş olan çeşitli çalışmalara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, araştırma kapsamında kullanılan materyal ve uygulanan yöntemlerden bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi hakkında bilgiler verilmiştir.

Beşinci bölümde araştırma yapılan yöre hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Altıncı bölümde, araştırma kapsamında birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan çizelgeler ve sonuçlar, ayrıca ve bu sonuçlara dair yapılan analiz ve yorumlar araştırma bulguları başlığı altında verilmiştir.

Yedinci bölümde bazı kriterlere göre üreticilerin organik tarım hakkında bilgi ve bilinç düzeylerinin, elde edilen khi-kare testi sonuçlarına göre karşılıklı etkileşim durumları analiz edilmiştir.

Son bölüm olan sekizinci bölümde ise, sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır.

2. LİTERATÜR ÖZETLERİ

Ak (2004), “Ekolojik Tarım ve Hayvancılık” isimli çalışmada, ekolojik tarımın tanımı, Dünya’da ve Türkiye’de ekolojik bitkisel ve hayvansal üretim verilerinin genel analizi ile organik hayvansal üretimin genel ilkelerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Çalışmanın sonucunda Türkiye’nin ekolojik hayvancılık açısından büyük bir potansiyele sahip olduğu halde, mevcut hayvancılık faaliyetlerinin daha çok ekstansif yöntemlerle yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye’de ekolojik tarımın yaygınlaştırılmasının; doğanın ve ekosistemin korunmasına, küçük çiftçilerin gelir düzeyinin artırılmasına, köyden kente göçün önlenmesine, başta bebekler ve çocuklar olmak üzere insanlar için daha sağlıklı ürünler üretilmesine ve daha sağlıklı beslenmelerine olanak sağlayacağı vurgulanmış, ancak bunun için yeterli bir eğitim, iyi bir denetim ve üretimden pazarlamaya kadar çok iyi bir organizasyonun oluşturulması gerekliliği savunulmuştur.

Ak ve Kantar (2007), “Türkiye’de Ekolojik Hayvancılık Sürdürülebilir mi?” isimli çalışmada Türkiye’de organik bitkisel ve hayvansal üretim durumu hakkında genel bilgiler verilmiştir. Araştırmada Türkiye’nin ekolojik hayvancılık açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu vurgulanmış, bu nedenle ekolojik tarımın yaygınlaştırılmasının doğanın ve eko sistemin korunmasına, çayır-mera alanlarının daha iyi bir şekilde değerlendirilmesine, küçük çiftçilerin gelir düzeyinin artırılmasına, agroturizm ve kırsal kalkınmaya, köyden kente göçün önlenmesine, başta bebekler ve çocuklar olmak üzere insanlar için daha sağlıklı ürünler üretilmesine ve daha sağlıklı beslenmelerine olanak sağlayacağı vurgulanmıştır. Belirtilen bu olumlu gelişmelerin sağlanabilmesi içinse yeterli bir eğitim, iyi bir denetim ve üretimden pazarlamaya kadar çok iyi bir organizasyonun oluşturulması ve ekolojik tarımın her yönüyle desteklenmesi gerekliliği savunulmuştur.

Altındışli ve Aksoy (2010), “Organik Tarımın Dünya’da ve Türkiye’deki Durumu” isimli çalışmada Dünya’da organik tarım verileri, Türkiye’de organik bitkisel ve hayvansal üretim verileri, Türkiye’de organik tarımda yapılan yasal düzenlemeler, desteklemeler ile kontrol ve sertifikasyon konularında genel istatistikî bilgiler verilmiştir.

Anonim (2009), Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de organik bitkisel ve hayvansal üretim verileri, kontrol ve sertifikasyon konuları, organik tarıma ilişkin yasal düzenlemeler, organik tarıma yönelik olarak verilen destekleme ödemeleri, üretici sayıları, üretim alanları ve ihracat değerleri hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Anonim (2010a), Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) tarafından yapılan çalışmada, Dünya’da kıtalara göre doğal toplama alanları, organik tarım alanları, organik üretimde önde gelen ülkelere ait bilgiler ve bu ülkelere ait üretim alanı ve işletme sayıları, Dünya’da organik yöntemlerle yetiştiriciliği yapılan çok yıllık türler hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Anonim (2010c), Ege İhracatçı Birlikleri tarafından yapılan çalışmada, organik tarımın tanımı, konvansiyonel ve organik tarımın geçmişten bugüne geçirmiş olduğu bazı tarihsel süreçler, Türkiye’de organik tarım mevzuatına ilişkin yasa ve yönetmelikler, Türkiye’nin AB uyum sürecinde organik tarımla ilgili yapması gereken yasal düzenlemeler, mevzuat değişiklikleri ve yapısal değişikliklere ait genel bilgiler verilmiştir.

Anonim (2010e), T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’na yapılan çalışmada, Türkiye’de 2002 – 2009 yılları arası (geçiş süreci dâhil) genel organik tarımsal üretim verileri, bu yıllara ait yetiştirilen ürün sayısı, üretici sayısı, organik tarım yapılan alan ve doğal toplama yapılan alan bilgileri, toplam üretim alanı ve toplam üretim miktarları verilmiştir.

Anonim (2010f), T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de 2009 yılı organik tarımsal üretim verileri yayınlanmıştır. Yayın kapsamında Türkiye’de iller bazında yetiştirilen organik ürün türleri, organik üretim yapan çiftçi sayıları, gerçek üretim alanları, doğal toplama alanları, nadas alanları ve üretim miktarlarına ilişkin genel organik üretim verileri hakkında bilgiler verilmiştir.

Anonim (2011a), T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılan çalışmada, organik tarımın tanımı, organik tarım kanunu, organik tarım istatistikleri, Türkiye’de organik tarımla ilgili yürütme ve izleme organları, 2011 yılı Ağustos ayı itibariyle organik tarımda yetkilendirilmiş kuruluşların listesi, organik tarımın esasları ve uygulanmasına ilişkin yönetmelik, çeşitli tarihlerde

yapılmış ulusal ekolojik tarım sempozyumlarında verilen bilgiler, organik tarımda faaliyet gösteren işletmeler ve işledikleri ürün grupları, organik tarıma yönelik olarak verilen desteklemeler vs. konularda genel bilgiler verilmiştir.

Anonim (2011b), T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılan çalışmada, ekolojik tarımın genel tanımı ile bu üretim modeline ilişkin sözleşmeli üretim, sertifikalı ürün, toksik madde, kalıntı, biyoteknik mücadele sistemleri, hormon, organik madde, organik gübre, predatör, parazitoid, patojen vs. gibi teknik terimlerin açıklaması yapılmış olup, ayrıca organik tarımın tarihsel gelişim süreçleri, organik tarımın avantajları ve organik besinler hakkında bilgiler verilmiştir.

Anonim (2011d), Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de organik tarım uygulamaları, organik üretim alanlarının dağılımı, Dünya’da ve Türkiye’de üretilen organik ürün grupları ve üretim bölgeleri, Türkiye’de organik bitkisel üretim verileri ile GAP Bölgesinde organik tarımın önemi, konu ile ilgili değerlendirilebilecek fırsatlar, bölgenin eksiklikleri, bölgenin sahip olduğu avantajlar ve konu ile ilgili ortaya konulan öneriler hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Avcı (2007), “Organik Tarımda Sertifikasyon Sistemi ve Belli Başlı Sertifikasyon Standartlarının Karşılaştırılması” isimli çalışmada organik tarımda kontrol ve sertifikasyon sisteminin önemi, işleyişinin tanıtılması ve Türkiye’nin organik ürün ihracatı yaptığı çeşitli ülkelerle arasındaki organik tarım standartları bakımından benzer veya farklı noktalar, ayrıca farklılıkları minimum seviyeye indirerek ihracatın daha da artırılması konuları incelenmiştir.

Bakırcı (2005), “Türkiye’de Organik Tarımın Geleceği ve Türkiye – Avrupa Birliği (AB) Tarım Müzakerelerine Etkisi” isimli çalışmada Dünya’da ve Türkiye’de organik tarımın tarihsel gelişim süreci ve mevcut durumu ile Türkiye’nin 17 Aralık 2004 tarihinde AB’ye tam üyelik için müzakere tarihi almasından sonra, birliğe uyum için tarım alanında yapılması gereken değişim ve dönüşümler hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Çukur ve Saner (2005), “Konvansiyonel ve Ekolojik Hayvancılık Sistemlerinin Sürdürülebilirliği ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme” isimli çalışmada, konvansiyonel ve ekolojik hayvancılık sistemlerinin tanımı, kapsamı ve kısaca ilkeleri üzerinde durulmuş, konvansiyonel hayvancılıktan ekolojik hayvancılığa geçiş nedenleri açıklanmış, seçilmiş bazı ülkelerde ekolojik hayvancılık sistemlerine ilişkin uygulamalara yer verilmiştir. Hayvan varlığı açısından büyük bir potansiyele sahip olan Türkiye’de bu gelişmelerin yakından izlenmesinin gerekliliği ve uygulanabilirliği tartışılmıştır. Ayrıca çalışmada farklı hayvansal üretim dalları açısından durum değerlendirilerek önerilerde bulunulmuştur.

Demiryürek (2004), “Dünya’da ve Türkiye’de Organik Tarım” isimli çalışmada Dünya’da ve Türkiye’deki organik tarım ve gıda ürünleri ticaretinin mevcut durumu ve geleceği ortaya konulmuş; Türkiye’de organik tarıma ilişkin başlıca sorunlar belirtilmiş, organik tarımın yaygınlaştırılabilmesi ve organik ürünlerin ihracatının artırılabilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Demiryürek ve Bozoğlu (2007), “Türkiye’nin Avrupa Birliği Organik Tarım Politikasına Uyumu” isimli çalışmada Türkiye’nin organik tarım konusundaki mevzuatının AB’nin organik tarım mevzuatı ile tam uyumunun sağlanabilmesi için, henüz yapılamamış kurumsal düzenlemeleri ve yapısal reformlar hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışmada, Türkiye’nin AB organik tarım politikasına yasal ve kurumsal uyum durumu ortaya konulmuştur.

Deniz (2009), “Organik Tarım Sektör Raporu, Avrupa İşletmeler Ağı” isimli çalışmada organik tarımın tanımı, ilkeleri, Dünya’da ve Türkiye’de organik tarım, Türkiye’de organik tarımın desteklenmesi amacıyla çeşitli üniversiteler bünyesinde açılmış organik tarım bölümlerinin listesi, organik tarımın avantajları ve dezavantajları ve Türkiye’deki sertifikasyon kuruluşları hakkında genel bilgiler verilmiştir.

İpek ve Yaşar Çil (2010), “Uluslararası Ticari Boyutuyla Organik Tarım ve Devlet Destekleri” isimli çalışma kapsamında, organik tarıma verilen devlet destekleri uluslararası ticari boyutları açısından ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, Dünya’da ve Türkiye’de organik tarımın ticari boyutu ve organik tarıma yönelik devlet desteklerinin ortaya konulmasıdır.

Sarıkaya (2007), “Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması” isimli çalışmada, organik ürünlerin pazarlanmasında organik ürünleri kullanan tüketicilerin organik ürünlere yönelik tutumlarını ve tercihleri etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulgularına göre, tüketicilerin organik ürün satın alma davranışları ve tutumları açısından dört boyutun öne çıkmaktadır. Bunlar; “sorumluluk”, “güven”, “değer” ve “fayda” olarak sıralanmıştır. Ayrıca tüketicilerin organik ürün tercihlerinin demografik özelliklere bağlı olarak değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Turhan (2005), “Tarımda Sürdürülebilirlik ve Organik Tarım” isimli çalışmada, sürdürülebilir tarımın tanımı, neden gerekli olduğu, temel prensipleri ve bu alandaki gelişmeler ortaya konularak, ayrıca sürdürülebilir tarım için gerekli olduğu düşünülen organik tarım ve bu konuda Dünya’da ve Türkiye’de yapılan uygulamalar vurgulanmıştır.

Usal (2006), “Toros Dağ Köylerinde Organik Tarım Yoluyla Üretici Gelirlerini Arttırma Olanakları” isimli çalışmada, araştırma bölgesi olan Toroslardaki tarım işletmeleri, organik üretim yapan işletmeler ve geleneksel üretim yapan işletmeler olarak iki gruba ayrılmış ve bu gruplara anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmada, Torosların dağlık kesiminde bulunan köylerde organik tarım yapan işletmelerle, geleneksel tarım yapan işletmelerin faaliyet sonuçları karşılaştırılması ve organik tarım yapılabilirliği ortaya konulmuştur.

Yıldız (2009), “AB - Türkiye Tarım Politikalarının Uyumlaştırılması ve Organik Tarım” isimli çalışmada, genişleyen ve Dünya’da etkinleşen AB’nin ortak tarım politikası ile Türkiye’nin tarım politikalarının karşılıklı olarak uyumlu hale getirilmesi konusunda gelinecek durum ve Dünya’da yaygınlaşan bir tarımsal üretim sistemi haline gelmiş olan organik tarımı temel almasının gerekliliği konularında genel bilgilere yer verilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini, Tokat İli Kazova Yöresini temsil edebilecek nitelikte oldukları düşünülen ve gayeli örnekleme yöntemi ile belirlenen 9 köy içerisinde, Neyman Yöntemi ile tespit edilen 85 adet tarım işletmesinden anket metodu ile elde edilen 2009–2010 üretim dönemine ait birincil nitelikli veriler oluşturmaktadır.

T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve çeşitli kurum ve kuruluşların yayın ve verileri ile Tokat İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü kayıtları da çalışmanın ikincil materyalini oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında ayrıca benzer nitelikteki akademik çalışmaların sonuçlarından ve istatistiksel verilerinden de yararlanılmıştır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Örnekleme Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırma alanı olarak Tokat İli sınırları içerisinde olan ve yoğun tarımsal faaliyet olduğu bilinen Kazova Yöresi seçilmiştir. Araştırma yapılacak bölge seçiminden sonra, yetkili kişi, kurum ve kuruluşlar ile görüşmeler yapılarak, araştırma bölgesindeki toplam köy sayısı tespit edilmiştir. Yapılan tespite göre Tokat İli Kazova Yöresinde toplam 47 adet köy olduğu belirlenmiştir (Uzunöz, 2002). Ancak bu köylerdeki tüm işletme sahipleri ile anket yapmanın mümkün olmaması sebebiyle, bu köylerden kaç tanesinin örneğe alınacağı gayeli olarak tespit edilmiştir. Buna göre bölgede bulunan 47 köyün, araştırma sonuçlarını mümkün olan en iyi şekilde yansıtacağı düşünülen % 20'lik kısmında araştırma yapılmasının yeterli olacağı düşünülmüştür. Gayeli örnekleme yöntemi kullanılarak, çalışmanın yürütüleceği 9 köyün, Tokat İl Merkezine bağlı olan Kemalpaşa, Güryıldız, Küçükbağlar, Turhal İlçesine bağlı olan Bahçebaşı, Şenyurt, Dökmetepe, Kuşoturağı ve Pazar İlçesine bağlı Dereköy ve Üzümlören olmasına karar verilmiştir.

3.2.2. Örneğe Giren İşletmelerin Seçiminde Uygulanan Yöntem

Tokat İli Kazova Yöresinde tarımsal faaliyet gösteren işletmelerin listesi, Tokat Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nce düzenlenen 2009 yılı Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinden elde edilmiştir. Örnekleme çerçevesinde yer alan işletmelerin arazi varlığı dikkate alınarak varyasyon katsayıları (CV) hesap edilmiştir. Hesaplama yapılırken aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$C.V. \text{ (Varyasyon Katsayısı)} = (S / \bar{x}) * 100$$

Yapılan hesaplama sonucunda varyasyon katsayısı % 100,05 olarak bulunmuştur.

Popülasyonun varyasyon katsayısı % 75'den yüksek bulunduğu için ve ayrıca yöredeki arazi dağılımının heterojen yapıda olmasından dolayı tabakalı örnekleme metodu kullanılmıştır (Çiçek ve Erkan, 1996).

Bu amaçla % 99 güven aralığında ve ortalamadan % 10 sapma (t tablo değeri = 2,58) ile yapılması gereken anket sayısı tespit edilmiştir. Örneklemede “Neyman Yöntemi” kullanılmış ve örnek hacmi aşağıdaki formül kullanılarak tespit edilmiştir.

$$n = \frac{(\sum Nh * Sh)^2}{N^2 * D^2 + (\sum Nh * (Sh)^2)}$$

Eşitlikte;

n = örnek hacmini,

Nh = h'inci tabakaya ait örnekleme çerçevesindeki işletme sayısını,

Sh = h'inci tabakadaki verilerin standart sapmasını,

Sh² = h'inci tabakadaki verilerin varyansını,

N = örnekleme çerçevesindeki toplam işletme sayısını,
d = ortalamadan belli bir % sapmayı,
Z = güven aralığı için t tablo değerini ifade etmektedir.

Elde edilen verilerin yukarıda gösterildiği gibi formüle uygulanması sonucu örnek hacmi 85 olarak belirlenmiştir.

Belirlenen örnek hacminin tabakalara dağıtılmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n_i = \frac{(Nh * Sh) * n}{\sum Nh * Sh}$$

Veriler formüle yerleştirildiğinde her bir tabakadaki örnek hacmi aşağıdaki gibi bulunmuştur.

$n_1 = 45$ (1. tabakadaki örnek hacmi)

$n_2 = 15$ (2. tabakadaki örnek hacmi)

$n_3 = 25$ (3. tabakadaki örnek hacmi)

Çizelge 3.1. İncelenen İşletmelerin Arazi Varlığına İlişkin Tabakalandırma Bilgileri

Tabaka No	Tabaka Alt ve Üst Sınırları (da)	Tabaka Ort. (da)	Örnek Ort. (da)	Tabakalardaki İşletme Sayısı (Nh)	Standart Sapma (Sh)	(Nh*Sh)	(Sh ²)	Nh*(Sh ²)	n
I	1 – 50	25,50	22,91	761	12,34	9390,74	152,28	115885,08	45
II	51 – 100	75,50	70,61	218	14,34	3126,12	205,64	44829,52	15
III	101 – 392	246,50	153,48	87	59,57	5182,59	3548,58	308726,46	25
Toplam	-	-	43,32	1066	-	17699,45	-	469441,06	85

3.2.3. Anket Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırma kapsamında kullanılan anket formları, gerekli verileri toplamak ve çalışmanın hedefi olan üretici bilgi ve bilinç düzeyini mümkün olduğu kadar sağlıklı ölçmek için, yörenin özellikleri de dikkate alınarak hazırlanmıştır. Araştırma bölgesindeki tarım işletmelerinin hiçbirinde düzenli olarak tutulmuş işletme kayıtlarının mevcut olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle yüz yüze görüşme yöntemi ile anketler yapılmıştır.

3.2.4. Verilerin Analizi Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırma kapsamında yapılan anket çalışması sonucu 85 adet üreticiden derlenen bilgilerden, gerekli kontroller yapıldıktan sonra, çizelgeler oluşturulmuş, indeksler ve yüzde değerleri hesap edilmiştir. Oluşturulan anket formları; üreticilerin sosyo-ekonomik yapılarına ilişkin bilgiler, işletme yapısına ilişkin bilgiler, üreticilerin kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyine ilişkin bilgiler, üreticilerin çevre bilinç düzeyine ilişkin bilgiler ve üreticilerin organik tarım konusundaki bilinç düzeylerinin ve yaklaşımlarının tespit edilmesine ilişkin bilgiler olarak beş ana gruba ayrılmıştır.

Bundan sonra incelenen işletme sahiplerinin organik tarım konusundaki bilgi düzeyleri ile konuya yaklaşımlarının; sosyo-ekonomik yapılarına ait bazı kriterlerle, kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyleri ile ilgili bazı kriterlerle ve çevre bilinç düzeylerine ait bazı kriterlerle aralarında istatistiksel bir ilişki bulunup bulunmadığının analiz edilmesine çalışılmıştır.

Organik tarım bilgi düzeyi ve konuya yaklaşımda etkili olduğu düşünölen bazı sosyo-ekonomik yapı kriterleri, kitle iletişim araçlarını kullanımla ilgili bazı kriterler ve çevre bilinci ile ilgili bazı kriterler arasında Khi-kare testi yapılmıştır. Khi-kare testi yapılırken “SPSS (13)” istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Nitel değişkenler arasında ilişki olup olmadığının incelendiği khi-kare testinin esası, parametrik hipotez testlerinde olduğu gibi H_0 hipotezini (İki değişken grubu birbirinden bağımsızdır) ileri sürerek, bu hipotezin reddedilip edilmeyeceğini incelemektir (Serper, 1986). Khi kare testinde aşağıda belirtilen hipotezler test edilmektedir.

H_0 : Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H_1 : Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Temel olarak khi-kare testinin amacı gözlenen değerin beklenen değere farklı olup olmadığını tespit etmektir. Khi-kare tablosundan tespit edilen “P” değeri (Asymp. Sig.) olarak $P < 0,05$ önem seviyesi esas alınmıştır. Yapılan test neticesinde $P < 0,05$ önem seviyesinden küçük olan değerler ilişkili olarak tanımlanmıştır. Test sonuçlarının gösteriminde kullanılan H_0 ; üreticilerin organik tarım bilgi düzeyleri ve konuya yaklaşımları ile sosyo-ekonomik yapı, kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyi ve çevre bilinç düzeyi ile ilgili bazı kriterler gruplarının birbirinden bağımsız olduğunu (birbirini etkilemediğini), H_1 ise; üreticilerin organik tarım bilgi düzeyleri ve konuya yaklaşımları ile sosyo-ekonomik yapı, kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyi ve çevre bilinç düzeyi ile ilgili bazı kriterler gruplarının birbiri ile bağımlı olduğunu (birbirini etkilediğini) ifade etmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

4.1. Dünya’da Organik Tarım

Dünya’da organik tarıma ilişkin çalışmaların öncülüğünü Dünya’nın en büyük ikinci organik ürünler pazarı olan Almanya yapmıştır. Almanya’da organik tarım, 1893–1925 döneminde reform mağazaların kurulmasıyla başlamıştır (Yıldız, 2009).

Organik tarımın ve daha geniş anlamda bu kültürün temelleri 20. yüzyılın ilk yarısında atılmıştır. “Ekolojik Tarım” görüşü ilk kez 1910 yılında İngiltere’de gündeme gelmiştir. Daha sonra 1924 yılında Dr. Rudolf Steiner “Biyodinamik Tarım Yöntemi” konusunda bir kurs düzenlemiştir, 1928 yılında da Biyodinamik Tarım Enstitüsü’nü kurmuştur. Bir diğer alternatif arayışı 1930’lu yıllarda İsviçre’de görülmüştür. Mülser ve Rush İsviçre’de en az dış girdi gereksinimi olan “Kapalı Tarım” konusunda başarılı çalışmalar yapmışlardır. Lemairne Boucher Fransa’da bazı alglerin bitkilerde doğal dayanıklılığı artırmak amacıyla kullanılabileceğini belirlemiştir (Anonim, 2010b).

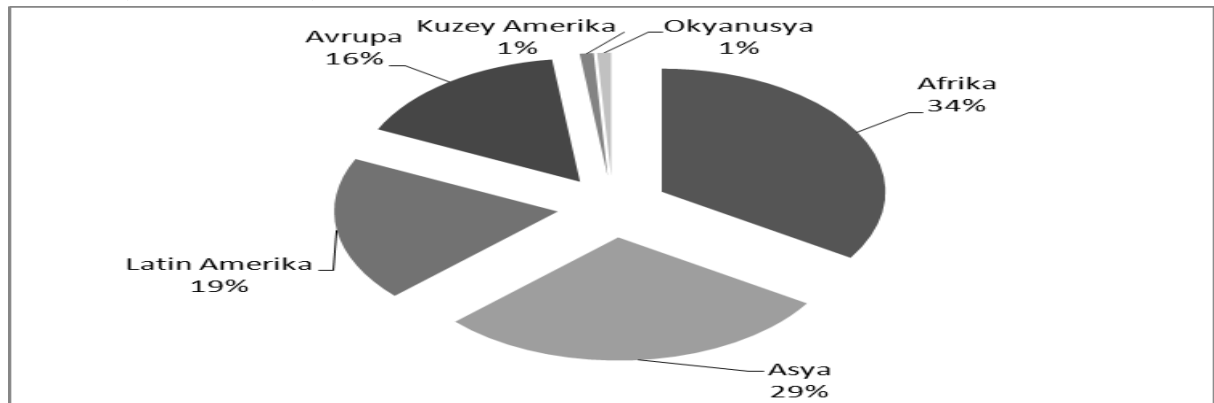
1. ve 2. Dünya Savaşları sırasında popüler olan organik tarım, 1950 yılından sonra önemini giderek yitirmiş, sağlanan ekonomik katkılar ve aşırı desteklemeler sonucu konvansiyonel (ekstansif) tarım süratle yayılmış, makineleşme, kimyasal ilaçlar ve gübreler ile kimyasal katkı maddeleri kullanılmaya başlanmıştır. Savaş sonrası dönemde insanlığın ana hedefi, ucuz gıda maddesi üretmek ve bulduğu gıda maddeleri ile sadece karnını doyurmak olmuştur. 1960’lı yılların sonunda Avrupa Topluluğu’nun kurulması ve bu topluluğun uyguladığı tarımsal destekleme politikaları, 1970’de pestisitlerin ve kimyasal gübrelerin keşfi de bu gelişmeye katkıda bulunmuştur (Anonim, 2010c).

Yaşanan tüm bu gelişmeler neticesinde, Dünya tarımında “Yeşil Devrim” olarak adlandırılan yoğun konvansiyonel tarım hareketi başlamış, makineleşme ve kimyasal girdilerin kullanımı çok fazla artmıştır.

Ancak ilerleyen dönemlerde yeşil devrim olarak adlandırılan bu tarımsal üretim anlayışının, Dünya’daki açlık sorununa bir çözüm getirmediği, aksine doğal dengeyi ve insan sağlığını süratle bozduğunu gören kişi ve gruplar bu konuda araştırmalara başlamışlardır (Anonim, 2011a).

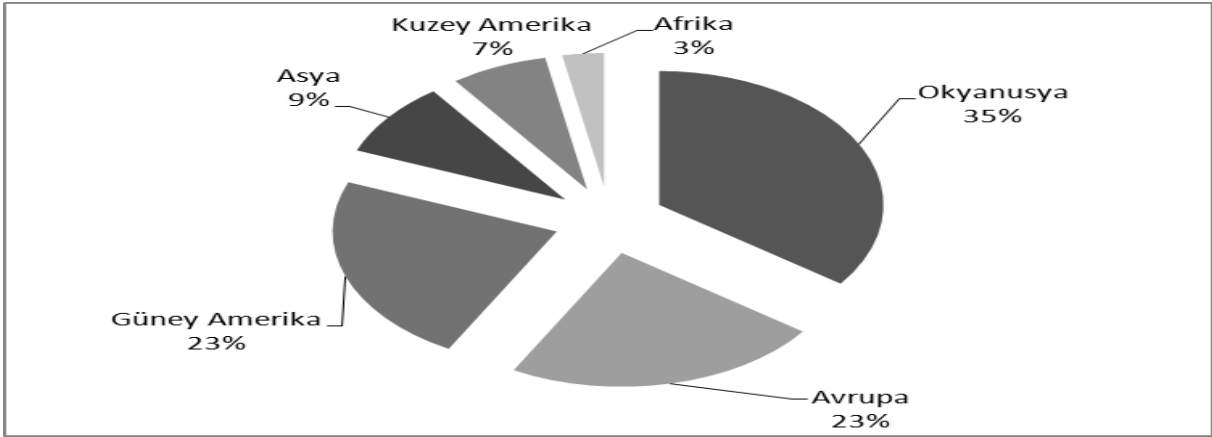
Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda ise doğaya ve canlılara saygılı bir üretim modeli olan “Organik Tarım Sistemi” ortaya çıkmıştır.

Grafik 4.1. 2008 Yılı İtibariyle Dünya’da Organik Üreticilerin Kıtalara Göre Dağılımı (Anonim, 2010a)

Grafik 4.1’e göre, Dünya’da her 100 organik ürün üreticisinden 34’ünün Afrika’da, 29’unun Asya’da, 19’unun Latin Amerika ülkelerinde, 16’sının Avrupa ülkelerinde, 1’inin Kuzey Amerika ülkelerinde ve kalan 1’inin ise Okyanusya (Avustralya) kıtasında bulunduğu görülmektedir.

Grafik 4.2. 2008 Yılı İtibariyle Kıtalarda Organik Tarım ve Doğal Toplama Alanlarının Dağılımı (Anonim, 2010a)

Grafik 4.2.'ye göre, Dünya'daki her 100 hektar organik tarım ve doğal toplama alanı'nın 35 hektarı Okyanusya (Avustralya)'da, 23 hektarı Avrupa'da, 23 hektarı Güney Amerika'da, 9 hektarı Asya'da, 7 hektarı Kuzey Amerika'da ve kalan 3 hektarı ise Afrika'da bulunmaktadır.

Grafik 4.2. daha farklı bir açıdan incelenerek Grafik 4.1.'le karşılaştırıldığında, Grafik 4.1.'deki verilen tam tersine organik ürün üreticisi en fazla olan Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki organik üretim alanlarının her üç kıtada da küçük olduğu görülmektedir. Bu bölgelerde organik tarım, küçük üreticiler için sürdürülebilir üretim modeli oluşturmaktadır. Okyanusya (Avustralya) ise Dünya'nın en büyük üretim alanına sahip kıtası olmasına karşın, en az üreticiyi barındırmaktadır.

Genel olarak Dünya'da, organik ürün üreticisi ülkelerin çoğunluğu gelişmekte olan ülkelere oluşurken, organik ürün tüketicisi ülkelerin çoğunluğunu ise gelişmiş ülkeler oluşturmaktadır. Organik ürünlerin gelişmiş ülkelerde daha fazla tüketilmesinin en büyük nedeni, ürünlerin fiyatlarının diğer ürünlere kıyasla daha yüksek olmasıdır. Gelişmekte olan ülkelere yaşayan halkın önemli bir kısmının alım gücü düşüktür ve bu durum organik ürün pazarının gelişmesine engel oluşturmaktadır (Usal, 2006).

4.1.1. Organik Tarım İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar

4.1.1.1. Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM)

IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu 1972 yılında Fransa'da kurulmuştur. Tüm Dünya'da organik tarım faaliyetlerinin liderliğini yürütmekte olan federasyonun merkezi halen Almanya'nın Bonn şehrinde yer almaktadır.

IFOAM'ın kuruluşunun temel felsefesi organik tarım hareketinin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin uluslararası tek bir organizasyon altında birleşmesinde yatmaktadır. Birlikte, yenilenmeyen doğal kaynakların kullanımını minimuma indiren gıda üretim metodlarının kullanılması yoluyla organik tarımı geliştirmektir. (Anonim, 2011b).

4.1.1.2. Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center) 1964 yılında kurulmuş olan BM'ye bağlı bir kuruluştur.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) adına ticari kalkınma alanında işletmelere idari işler ve işletme yönetimi konularında teknik destek sağlar. Gelişmekte olan ve geçiş dönemindeki ekonomilere (özellikle de işletmelere) yüksek ihracat potansiyelini gerçekleştirme ve ithalat faaliyetlerini artırma çabalarında destek olur. Kuruluşun amaçları: gelişmekte ve geçiş döneminde olan ekonomilerdeki kuruluşların çok taraflı ticaret sistemine uyumunu kolaylaştırmak; ticari kalkınma stratejilerini tasarlamak ve uygulama yönündeki ulusal

çabaları desteklemek; hem kamusal hem de özel temel ticari destek hizmetlerini güçlendirmek; kritik öneme ve imkâna sahip sektörlerde ihracat performansını yükseltmek ve özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler (SME) olmak üzere iş âleminde uluslararası rekabeti teşvik etmektir. Uluslararası Ticaret Merkezi programları WTO ve Birleşmiş Milletlerce eşit oranda finanse edilir. Merkez, ayrıca, yararlanıcı ülkelerin talep etmesi halinde, yabancı hükümetler ve sivil toplum kuruluşlarının gönüllü katkılarıyla projeler yürütür. Yıllık bütçesi yaklaşık 33 milyon dolar olan kuruluşun merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde olup, kuruluş bünyesinde yaklaşık 200 kadar personel çalışmaktadır (Anonim, 2011g).

4.1.1.3. Organik Ticaret Birliği (OTA)

Organik Ticaret Birliği (Organic Trade Association) 1985 yılında Kuzey Amerika'da kurulmuştur. Kuruluş amacı organik tarım ürünlerinin üretim standartlarının korunması ve bu ürünlerin ticaret hacminin artırılmasıdır (Anonim, 2011e).

4.1.1.4. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

Birleşmiş Milletler'in ilk uzman kuruluşu olan FAO, 16 Ekim 1945'te Quebec-Kanada'da kurulmuştur. Kuruluşun merkezi 1951 yılında Roma'ya nakledilmiştir.

FAO'nun başlıca amacı, günümüzdeki ve gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için; çevreyi kirletmeyen, teknik açıdan uygun, ekonomik açıdan uygulanabilir ve sosyal açıdan kabul edilebilir sürdürülebilir bir kalkınmayı desteklemek olarak tanımlanmaktadır. FAO'nun günümüzdeki temel işlevi ise, gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde tarımsal üretimin ve beslenmenin sağlıklı bir şekilde yapılması olmakla beraber, aynı zamanda gelişmiş ülkelerde de sağlıklı gıdaya erişimin yollarını belirlemek gibi önemli unsurları da kapsamaktadır.

Bu çerçevede, FAO'nun en önemli hedefleri, insanların hayat standartlarını ve beslenme düzeyini yükseltmek, açlığı önlemek, gıda ve tarım ürünlerinin üretim ve dağılımını geliştirmek ve kırsal nüfusun yaşama koşullarını iyileştirmek olarak sıralanabilir.

Bu amaçlar ışığında, FAO'nun başlıca işlevleri 4 ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi, hükümetler ve uluslararası kalkınma kuruluşları adına teknik danışma ve yardım programları yürütmektedir. FAO, geliştirilen kalkınma projelerinin çevresel, sosyal ve ekonomik unsurlarını göz önüne alarak, bunların bütüncül bir yaklaşım içinde oluşturulmasına özel bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda FAO, su ürünleri yetiştiriciliği, sürdürülebilir su yönetimi, tarımda kadının rolü gibi konularda da çalışmalar yürütmektedir.

Örgütün ikinci faaliyet alanı ise, gıda, tarım, ormancılık ve balıkçılık konusunda bilgi ve veri toplayarak bunları tahlil etmek ve dağıtmaktır. Böylece FAO, çiftçiler, bilim adamları, tüccarlar ve planlamacılar için yatırım, pazarlama, planlama, araştırma ve eğitim gibi konularda akılcı kararlar alınmasını sağlayan bir enformasyon merkezi olarak çalışmaktadır. Örgüt, söz konusu faaliyet alanlarında düzenli aralıklarla, genel kabul gören çeşitli raporlar da yayımlamaktadır.

Üçüncü olarak FAO, geniş bilgi ağı ve deneyimli teknik personeli ile hükümetlere tarım politikası ve planlaması konularında danışmanlık yapmakta; kalkınma için gerekli olan idari ve hukuki yapılar konusunda yardımcı olmaktadır. Örneğin, 1986–1994 yıllarını kapsayan ve GATT'ın Dünya Ticaret Örgütüne (WTO) dönüşmesine yol açan Uruguay Toplantılarında, söz konusu değişimin tarımsal üretim, fiyatlandırma ve ticaret üzerindeki etkilerini araştırmış ve bunların fakir ülkeler üzerindeki olumsuz etkilerinin nasıl azaltılabileceği konusunda tavsiyelerde bulunmuştur. FAO ayrıca Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile ortaklaşa kurduğu FAO/WHO Kodeks Komitesi ile gıda güvencesinin iyileştirilmesi, gıda ticaretinin adil bir şekilde yapılması ve uluslararası eşgüdümün sağlanması için çalışmaktadır. FAO'nun faaliyet gösterdiği son alan, tüm üye ülkelerin gıda ve tarım sorunları üzerinde bir araya gelerek tartışmalarına ve politika oluşturmalarına tarafsız bir forum imkânı sağlamaktır. Ayrıca, FAO, uluslararası standartları onaylamakta, uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin şekillenmesine yardımcı olmakta ve konuyla ilgili büyük konferanslara, teknik toplantılara ve uzman danışma toplantılarına ev sahipliği yapmaktadır. FAO kurulduğundan bu yana, tarımsal kalkınmayı gerçekleştirmek suretiyle açlık ve yoksulluğu ortadan kaldırmak ve böylece insanların etkin ve sağlıklı bir hayat için ihtiyaç duydukları gıdayı bulabilmelerini mümkün kılmak ve doğru beslenmeyi sağlamak için çalışmaktadır. FAO'nun en yüksek karar organı tüm üye ülkelerin katılımıyla iki yılda

bir toplanan konferanstır. Ülkelerin üst düzeyde katıldıkları konferanslarda Dünya'daki gıda ve tarım alanlarındaki gelişmeler tüm yönleriyle gözden geçirilmekte ve örgütün müteakip iki yıllık faaliyet programı ve bütçesi onaylanmaktadır (Anonim, 2010d).

Çizelge 4.1. Organik Tarımla İlgili Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar (Anonim, 2011c)

	www.acresusa.com	Acres USA Kuzey Amerika'nın organik tarımla ilgili en önemli ve en eski dergisidir.
	www.agencebio.org	Bio Ajansı (MEDD), Fransa'nın Tarım, Beslenme, Balıkçılık, Kırsal İşler, Ekoloji ve Sürekli Gelişme Bakanlıklarını bir araya toplayan ve kamu yararı için çalışan bir topluluktur.
	www.agroeco.nl	Agro Eco, biyolojik tarımla ilgili olan her şeyin danışmanlığını yapan uluslararası bir şirkettir.
	www.aiab.it	İtalyan Organik Tarım Vakfı.
	www.attra.org	Attra, Sürekli tarım için ABD ulusal bilgi servisidir.
	www.bfa.com.au	Biological Farmers of Australia, Avustralya'nın en büyük biyolojik organizasyonudur.
	www.bio-austria.at	Bio Austria, Avusturya'nın biyolojik üretim yapan köylüler organizasyonu.
	www.bio-info.cz	Bio-info is an information portal, providing independent forum for exchange of news, how-to information, ideas and experience, with the aim of helping to sustain the growth of production, processing and retailing of organic food and non-food products in the Czech Republic.
	www.bio-markt.info	Biyolojik ticaret için online dergi.
	www.bio-suisse.ch	Bourgeonlu üreticiler ve lisans alıcıları için bilgi merkezi. Kendi temel müşterilerine ticaret esnasında destek sağlar ve organik tarımın çıkarlarını politik alanda koruma altına alır.
	www.biofach.de	BioFach, Dünya'nın en büyük organik fuarıdır ve IFOAM'ın koruması altındadır.
	www.bioinfo.at	Organik tüketiciler için bilgi platformu.
	www.biovert.com	Doğal ve biyolojik yaşamın web sitesi.
	www.cgiar.org	CGIAR - Consultative Group on International Agricultural Research
	www.chfa.ca	Kanada sağlıklı beslenme derneği.
	www.cog.ca	Kanada'lı biyolojik üretim yapan köylüler. Kanada'nın bütün şehirlerini kapsayan ulusal köylü, bahçıvan ve tüketici ağı.
	www.ecoportal.ru	Rusya'nın tamamını kapsayan ekolojik site
	www.fibl.org	Frick'te (İsviçre) bulunan Organik Tarım Araştırma Enstitüsü (FİBL), FİBL Almanya ve FİBL Avusturya, Avrupa'da organik tarımı halka yaygınlaştırma ve araştırma alanında yetkili merkez.
	www.greenclippings.co.za	Sürekli gelişme ve çevre hakkında haftalık dergi.

	www.greenfacts.org	GreenFacts 2001'de kurulmuş olup, Belçika'nın sağlık ve çevreyle ilgili vakalarını yayımlayan ve hiç bir çıkar gütmeyen bir organizasyondur.
	www.ifoam.org	Sürekli gelişme ve ekolojik tarım hareketinin uluslararası federasyonu.
	www.localharvest.org	Düzenli olarak güncelleştirilen, çiftliklere, köylü pazarına ve diğer yerel besin kaynaklarına özgü ABD'nin milli veritabanını oluşturur
	www.naturalproductsassoc.org	Natural Products Association, Kuzey Amerika'nın en eski ve en büyük ve hiç bir çıkar gütmeyen derneğidir. Doğal ürünler endüstrisine ithaf edilmiştir.
	www.oekolandbau.de	Oekolandbau, Almanya tüketicileri koruma, beslenme ve tarım bakanlığının organik besin üretimi ile ilgili bilgi platformudur.
	www.ofrf.org	Ekolojik tarım için araştırma kuruluşu, misyonu ekolojik köylülük ve bunun pratiklerini içeren ve hiç bir çıkar gütmeyen bir organizasyondur.
	www.organic-research.com	Organic-research, 'organik-araştırma' organik tarıma özgü yapılmış araştırmaların derlemelerine on-line girişi sağlar.
	www.organic.com.ua	Ukrayna sürekli gelişme ve ekolojik tarım hareketi federasyonu.
	www.organicconsumers.org	Organik ürün tüketicileri derneği, beslenme ürünlerinin temizliği, ekolojik tarım, adil ticaret ve sürekli gelişme için çalışır.
	www.organicmonitor.com	Organic Monitor, uluslararası organik pazarı gözetlemekle yükümlüdür.
	www.ota.com	Organik ürünlerin ticareti derneği, Kuzey Amerikalı organik endüstri profesyonellerini birleştiren dernek.
	www.soel.de	SÖL- Ekoloji ve Tarım Kuruluşu, yüzyıllardır organik tarımın gelişmesini sağlamak için çalışır.
	www.soilassociation.org	Soil Association, İngiltere'nin lobcilik ve organik beslenme sertifikasyonu alanlarında aktif olan en önemli derneğidir.

4.2. Türkiye'de Organik Tarım

Türkiye'de organik tarım faaliyetleri 1986 yılında, Avrupa'daki gelişmelerden farklı şekilde, ithalatçı firmaların istekleri doğrultusunda ve ihracata yönelik olarak, Ege Bölgesi'nden kuru üzüm ve kuru incir ihracatıyla başlamıştır (Bakırcı, 2005).

1990 yılına kadar, klasik tarımsal ihraç ürünleri, organik olarak yetiştirilmiş ve dış pazara sunulmuştur. Daha sonra organik olarak ihraç edilen ürün sayısı, işlenmiş ürünlerin de katılımıyla artmıştır (Demiryürek, 2004).

Çizelge 4.2. Türkiye’de Yıllara Göre Organik Tarımın Gelişimi (Anonim, 2010e)

Yıllar	Ürün Sayısı	İndeks	Çiftçi Sayısı	İndeks	Yetiştiricilik Yapılan Alan (ha)	İndeks	Doğal Toplama Alanı (ha)	İndeks	Toplam Üretim Alanı (ha)	İndeks	Üretim Miktarı (ton)	İndeks
2002	150	100,00	12.428	100,00	57.365	100,00	32.462	100,00	89.827	100,00	310.125	100,00
2003	179	119,33	14.798	119,07	73.368	127,90	40.253	124,00	113.621	126,49	323.981	104,47
2004	174	116,00	12.806	103,04	108.598	189,31	100.975	311,06	209.573	233,31	378.803	122,15
2005	205	136,67	14.401	115,88	93.134	162,35	110.677	340,94	203.811	226,89	421.934	136,05
2006	203	135,33	14.256	114,71	100.275	174,80	92.514	284,99	192.789	214,62	458.095	147,71
2007	201	134,00	16.276	130,96	124.263	216,62	50.020	154,09	174.283	194,02	568.128	183,19
2008	247	164,67	14.926	120,10	109.387	190,69	57.496	177,12	166.883	185,78	530.225	170,97
2009	212	141,33	35.565	286,17	325.831	568,00	175.810	541,59	501.641	558,45	983.715	317,20

Türkiye’de yıllar itibariyle organik üretim göstergeleri Çizelge 4.2.’de verilmiştir. 2002 – 2009 yılları arası veriler incelendiğinde, toplam üretim alanı ve çiftçi sayısı verileri yıllar itibariyle artış ya da azalış gösterse de, üretim miktarının her durumda artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışın en önemli nedeni, organik tarım yapılan birim alandan elde edilen verimin artışı olarak ifade edilebilir.

Çizelgeye göre 2002 yılında 150 adet olan ürün sayısı, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık % 41,33 oranında artış göstererek 212 adet olmuştur. 2002 yılında 12.428 olan üretici sayısı ise, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık % 186,17 oranında artış göstererek 35.565 olmuştur. Yetiştiricilik yapılan tarım alanı 2002 yılında 57.365 ha iken, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık 5,68 kat artış göstererek 325.831 ha olmuştur. Doğal toplama alanı 2002 yılında 32.462 ha iken, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık 5,41 kat artarak 175.810 ha olmuştur. Toplam üretim alanı ise 2002 yılında 89.827 ha iken, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık 5,58 kat artış göstererek 501.641 ha düzeyine ulaşmıştır. Yine üretim miktarı 2002 yılı itibariyle 310.125 ton seviyesinde iken, 2009 yılına gelindiğinde yaklaşık 3,17 kat artış göstererek 983.715 ton olarak gerçekleşmiştir.

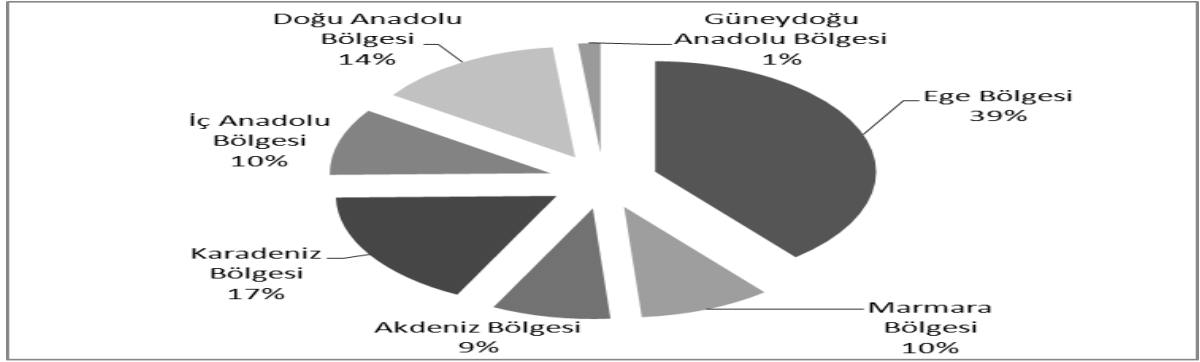
Türkiye’de, 2008 yılı verilerine göre ise toplam 14.926 organik üreticinin % 62,88’lik kısmını oluşturan 9.384 üretici tam organik sertifikaya sahip olup, % 37,12’lik kısmını oluşturan 5.542 üretici ise geçiş dönemi sertifikasına sahiptir. Mevzuata göre, tek yıllık ürünlerde 2 yıl, çok yıllık ürünlerde 3 yıl geçiş sürecine ihtiyaç vardır. Bu sürecin sonunda geçiş dönemi üreticileri organik ürün sertifikası almaya hak kazanmaktadır (Altındışli ve Aksoy, 2010).

Çizelge 4.3. Türkiye’de 2008 Yılı Verilerine Göre Geçiş Süreci Hariç Organik Sertifikalı Üreticilerin Bölgelere Göre Dağılımı (Altındışli ve Aksoy, 2010)

Bölgeler	Üretici Sayısı	Dağılım (%)
Ege Bölgesi	3.663	39,03
Karadeniz Bölgesi	1.627	17,34
Doğu Anadolu Bölgesi	1.297	13,82
İç Anadolu Bölgesi	918	9,78
Marmara Bölgesi	909	9,69
Akdeniz Bölgesi	817	8,71
G. Doğu Anadolu Bölgesi	153	1,63
Toplam	9.384	

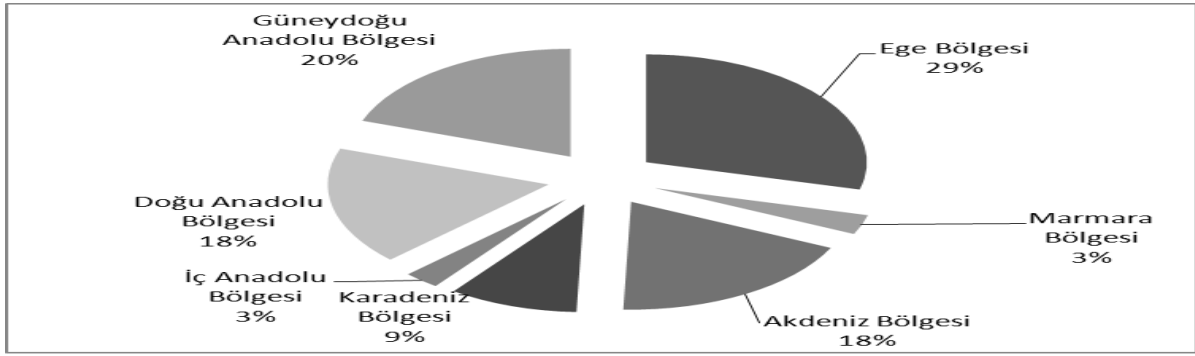
Çizelgeye göre üretici sayıları dikkate alındığında, Ege Bölgesi’nin 3.663 üretici ile ilk sırada olduğu görülmektedir. Hemen ardından ikinci sırada ise 1.627 üretici ile Karadeniz Bölgesi, üçüncü sırada 1.297 üretici ile Doğu Anadolu Bölgesi gelmektedir. Son sırada ise 153 üretici ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi yer almaktadır. Üreticilerin Bölgesel dağılımları incelendiğinde ise; % 39,03’lük oranla yine ilk sırada Ege Bölgesi’nin geldiği, bunu % 17,34’lük oranla Karadeniz Bölgesi’nin ve % 13,82’lik oranla Doğu Anadolu Bölgesi’nin takip ettiği görülmektedir. Son sırada ise % 1,63’lük oranla Güneydoğu Anadolu Bölgesi yer almaktadır.

Grafik 4.3. Türkiye’de 2008 Yılı İtibariyle Bölgelere Ait Organik Üretici Verileri
(Anonim, 2009)

Ege Bölgesi, Türkiye’de organik tarımın ilk olarak başladığı yöre olmakla birlikte, halen organik üretim ve ihracatının önemli kalemlerin başında gelen kuru üzüm ve kuru incirin üretim merkezi olması nedenleriyle organik tarımda en önemli bölge konumundadır. Organik üreticilerinin % 39’u, organik üretim alanlarının % 29’u Ege bölgesinde yer almaktadır (Anonim, 2009).

Grafik 4.4. Türkiye’de 2008 Yılı İtibariyle Bölgelere Ait Üretim Alanı Verileri
(Anonim, 2009)

Grafik 4.4.’de gösterilen üretim alanı verileri incelendiğinde, % 29’luk oranla Ege Bölgesi’nin ilk sırada geldiği görülmektedir. İkinci sırayı % 20’lik oranla Güneydoğu Anadolu Bölgesi almaktadır. Bu bölge, organik üretim alanlarının % 20’sine sahip olmasına rağmen organik işletmelerin sadece % 1’ine sahiptir. Bölgede yer alan organik üretici başına düşen işletmelerin büyük olması böyle bir sonuç doğurmaktadır Üçüncülüğü % 18’lik oranlarla Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri paylaşmaktadır. Karadeniz Bölgesi % 9’luk oranla beşinci sıradadır. İç Anadolu ve Marmara Bölgeleri ise % 3’lük oranlarla son iki sırayı paylaşmaktadır.

Çizelge 4.4. Türkiye’de 2008 Yılında Üretilen Organik Ürünlerin Ürün Gruplarına Göre Dağılımı (Altındışli ve Aksoy, 2010)

Ürün Grupları	Organik			Geçiş Süreci		
	Ürün Sayısı (adet)	Üretim Miktarı (ton)	Genel Toplamda Payı (%)	Ürün Sayısı (adet)	Üretim Miktarı (ton)	Genel Toplamda Payı (%)
Meyve	53	15.5261,11	37,4	42	62.684,69	54,5
Sebze	54	38.840,53	9,3	34	15.985,78	13,9
Tarla Bitkileri	32	211.570,85	50,9	31	35316,91	30,8
Tıbbi ve Aromatik Bitkiler	97	211.570,85	2,2	23	857,45	0,7
Diğer	11	774,66	0,2	1	0,10	0,09
Toplam	247	415.380,08		131	114.844,90	

Ürün çeşitliliği açısından çoğu doğadan toplanan tıbbi ve aromatik bitkiler 97 farklı ürünle ilk sırada yer alırken, sebzeler 54 ürünle 2. sırada, meyveler 53 farklı ürünle 3. sırada gelmektedir. Üretim

miktarları açısından organik ürünlerde toplamın % 50,9'unu tarla bitkileri, % 37,4'ünü meyveler oluşturmaktadır. Geçiş sürecinde ise meyve üretimi geçiş süreci toplamının % 54,5'ini oluşturmaktadır (Altındışli ve Aksoy, 2010).

Çizelge 4.5. 2008 Yılında İllere Göre Hayvansal Üretim Yapan Üretici Sayıları (Anonim, 2009)

İller	Üretici Sayısı	İller	Üretici Sayısı
1- Aydın	2	7- Erzurum	1
2- Balıkesir	1	8- Gümüşhane	13
3- Bolu	1	9- Iğdır	2
4- Bursa	1	10- Karaman	1
5- Çanakkale	5	11- Kırklareli	1
6- Elazığ	1	12- Samsun	2

Çizelge 4.5. verileri incelendiğinde Türkiye'de 2008 yılı itibariyle toplam 12 ilde organik hayvansal üretim yapıldığı, toplam üretici sayısının 31 olduğu, Gümüşhane İlinin 13 üretici ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Türkiye, hayvan sayısı bakımından büyük bir potansiyele sahip olup, tavukçuluğun tamamına yakını, süt sığırcılığının ise bir bölümü hariç diğer hayvancılık dallarında üretim daha çok ekstansif koşullarda yapılmaktadır. Günümüzde Türkiye'de ekolojik hayvancılık yapan işletme sayısı yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte son yıllarda Doğan Holding tarafından Kelkit Havzasında başlatılan ekolojik süt sığırcılığı projesi Türkiye'de ekolojik hayvancılık konusunda yürütülen en büyük ulusal projedir. Ayrıca Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği ise, ekolojik tarım turizmi konusunda ekolojik tarım yapan çiftliklerle birlikte örnek bir proje yürütmektedir (Ak ve Kantar, 2007).

Türkiye'nin hayvancılık açısından sahip olduğu avantajlarının yanında, gelişmekte olan bir ülke olması nedeniyle bazı sorunları da bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi üretici kesimin eğitimi ve bu eğitime ilişkin yapılan çalışmaların eksikliğidir. Ayrıca sertifikalı üretim konusunda yeterince bilgiye sahip olunamaması ekolojik hayvancılık açısından önemli bir sorundur (Çukur ve Saner, 2005).

Çizelge 4.6. Türkiye'de Üretilen Organik Ürün Grupları (Anonim, 2011d)

Bitkisel Ürünler	<ul style="list-style-type: none"> • Yaş meyve ve sebzeler • Kuru ve sert kabuklu meyveler • Bakliyatlar • Hububatlar • Yağlı tohumlar • Baharatlar • Tıbbi ve aromatik bitkiler
İşlenmiş Ürünler	<ul style="list-style-type: none"> • Dondurulmuş gıdalar • Zeytinyağı • Ekmek • Un ve unlu mamuller • Şarap
Hayvansal Ürünler	<ul style="list-style-type: none"> • Süt • Yumurta • Yağlar • Bal
İçecekler	<ul style="list-style-type: none"> • Meyve Suları • Gül Suyu • Gülyacağı • Reçeller

Türkiye'de üretilen organik ürünlerin % 99'u ihraç edilmekte olup, bu ürünlerin yurt dışı pazarlarda sorunsuz dolaşabilmesi için alıcı ülkelerin organik tarımla ilgili standartlarına göre üretilmiş ve sertifikalandırılmış olmaları gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye dışındaki mevcut belli başlı standartların iyi bilinmesi ve bu standartlara göre üretimin başlangıçtan itibaren yönlendirilmesi ve

sertifikalandırılması, ürünlerin pazarlanmasında farklılıklarından kaynaklanacak sorunları ortadan kaldırmak açısından çok önemlidir (Avcı, 2007).

Türkiye’de organik tarımın gelişmesini desteklemek amacıyla 2009 yılı itibariyle 19 üniversite bünyesinde 21 meslek yüksek okulunda organik tarım bölümü açılmıştır (Deniz, 2009).

Çizelge 4.7. Türkiye’de Üniversiteler Bazında Açılan Organik Tarım Bölümleri Listesi

(Deniz, 2009)

Sıra No	Üniversite ve MYO Adı
1	Adıyaman Üniversitesi, Kahta M.Y.O.
2	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mudurnu Süreyya Astarıcı M.Y.O.
3	Dicle Üniversitesi, Diyarbakır ve Bismil M.Y.O.
4	Atatürk Üniversitesi, İspir Hamza Polat M.Y.O.
5	Gaziantep Üniversitesi, Nizip M.Y.O.
6	Kocaeli Üniversitesi, Arslanbey M.Y.O.
7	Selçuk Üniversitesi, Çumra ve Sarayönü M.Y.O.
8	Dumlupınar Üniversitesi, Simav M.Y.O.
9	Mersin Üniversitesi, Silifke M.Y.O.
10	Cumhuriyet Üniversitesi, Zara Ahmet Çuhadaroğlu M.Y.O.
11	Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Aydın Doğan M.Y.O.
12	Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Artova M.Y.O.
13	Süleyman Demirel Üniversitesi, Aksu Mehmet Süreyya Demiraslan M.Y.O.
14	Ege Üniversitesi, Ödemiş M.Y.O.
15	Erciyes Üniversitesi, Safiye Çıkrıkçıoğlu M.Y.O.
16	Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale ve Delice M.Y.O.
17	Uşak Üniversitesi, Sivaslı M.Y.O.
18	İlke Eğitim ve Sağlık Vakfı (Nevşehir) Üniversitesi, Kapadokya M.Y.O.
19	Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş M.Y.O.

Çizelge 4.7.’de Türkiye’de 2009 yılı itibariyle 19 üniversite bünyesinde 21 meslek yüksek okulunda organik tarım bölümlerinin genel listesi görülmektedir.

Çizelge 4.8. Türkiye’de 2009 Yılı İtibariyle Organik Tarım Yapılan İller Listesi

(Anonim, 2010f)

1	Adana	18	Çanakkale	35	Kahramanmaraş	52	Niğde
2	Adıyaman	19	Çankırı	36	Karaman	53	Ordu
3	Afyonkarahisar	20	Çorum	37	Kars	54	Osmaniye
4	Ağrı	21	Denizli	38	Kastamonu	55	Rize
5	Amasya	22	Diyarbakır	39	Kayseri	56	Sakarya
6	Ankara	23	Düzce	40	Kırıkkale	57	Samsun
7	Antalya	24	Erzincan	41	Kırklareli	58	Sinop
8	Artvin	25	Erzurum	42	Kocaeli	59	Sivas
9	Aydın	26	Eskişehir	43	Konya	60	Şanlıurfa
10	Balıkesir	27	Gaziantep	44	Kütahya	61	Tekirdağ
11	Batman	28	Giresun	45	Malatya	62	Tokat
12	Bayburt	29	Gümüşhane	46	Manisa	63	Trabzon
13	Bilecik	30	Hatay	47	Mardin	64	Van
14	Bingöl	31	Iğdır	48	Mersin	65	Yalova
15	Bolu	32	Isparta	49	Muğla	66	Yozgat
16	Burdur	33	İstanbul	50	Muş	67	Zonguldak
17	Bursa	34	İzmir	51	Nevşehir		

Çizelge 4.8. verileri incelendiğinde, 2009 yılı itibariyle Türkiye’de 81 ilin 67’sinde organik tarım faaliyetleri çeşitli seviyelerde yürütülmekte olup üretilen ürünler kuru meyve, sebze, meyve, tarla bitkileri, tıbbi bitkiler ve hayvansal ürünlerden oluşmaktadır.

Türkiye’de halen yürürlükte olan organik tarım mevzuatının temel direği “5262 Sayılı Organik Tarım Kanunu” olup, bu kanun 01.12.2004 tarihinde kabul edilmiş ve 03.12.2004 tarih, 25659 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca en son 18.08.2010 tarih, 27676 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” ile T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın konu ile ilgili genelge ve genel yazılarının ise bu kanunun uygulayıcısı konumunda olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 4.9. Türkiye’de 2009 Yılı Organik Ürün İthalatı Verileri (Anonim, 2010g)

Ürün Adı	Miktarı (Kg)	Statüsü(O/G)	Ürün Kökeni (Bit./Hayv./Karışı k)	İthal Edilen Ülke
Ahududu Reçeli	104,3	Organik	B	Belçika
Ahududu ve yaban mersini reçeli	549.483	Organik	B	İsveç
Ayçiçeği Çekirdeği (iç)	375	Organik	B	Hollanda
Ayçiçek Yağı	900	Organik	B	Hollanda
Ayçiçek Yağı	7.672,8	Organik	B	Almanya
Balmumu	1.000	Organik	H	Hindistan
Bergamot Aromalı Çay	16,5	Organik	B	Belçika
Brüksel Kahvaltı Çayı	51	Organik	B	Belçika
Buğday çimi (toz)	156,25	Organik	B	Avustralya
Çikolata	4.235,9	Organik	K	Almanya-Hollanda
Çilek Reçeli	71	Organik	B	Belçika
ÇİLEK REÇELİ	1.944	Organik	B	İsveç
Dilimli hıyar turşusu	1.012,5	Organik	B	İsveç
Dört Kırmızı Meyve Reçeli	66,6	Organik	B	Belçika
Filter coffee medium roast organic	210	Organik	B	İsveç
Filtre kahve	30	Organik	B	İsveç
Hindistan Cevizi Yağı	705	Organik	B	Filipinler
Kabak Çekirdeği (iç)	150	Organik	B	Hollanda
Kahve	273	Organik	B	Belçika
Kahve	210	Organik	B	İtalya
Kahve	1116	Organik	B	Hollanda
Kakao Nib	500	Organik	B	Filipinler
Kayısı Reçeli	73,3	Organik	B	Belçika
Keten Tohumu	250	Organik	B	Hollanda
Portakal Reçeli	71	Organik	B	Belçika
Portakal ve mürver çiçeği marmelatı	2.067,12	Organik	B	İsveç
Rokfor Peyniri	210.693	Organik	H	İsveç
Soya unu	100.000	Organik	B	Çin
Sürülebilir Çikolata	811,2	Organik	K	Belçika
Yeşil Çay	13,2	Organik	B	Belçika
Yulaf Ezmesi	350	Organik	B	Hollanda
Zencefilli kurabiye	2.835	Organik	B	İsveç

Çizelge 4.9.’da verilen Türkiye’nin 2009 yılı organik ürün ithalatı verileri incelendiğinde, yapılan ithalatın ağırlıklı olarak AB ülkelerinden yapılmakta olduğu ve AB ülkeleri dışında ise Hindistan, Avustralya, Filipinler ve Çin’den organik ürün ithalatı yapıldığı anlaşılmaktadır. İthal edilen ürünler ve ithalat miktarları incelendiğinde ise; ahududu ve yaban mersini reçelinin 549.483 kg ile ilk sırada yer aldığı, rokfor peynirinin 210.693 kg ile ikinci sırada olduğu ve soya ununun ise 100.000 kg ile

üçüncü sırada bulunduğu görülmektedir. En düşük oranda ithal edilen ürünün ise 13,2 kg ile yeşil çay olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.10. Türkiye’de Yıllara Göre Organik Ürün İhracat Verileri (Anonim, 2010h)

YIL	MİKTAR (KG)	İNDEKS	TUTAR (\$)	İNDEKS
1998	8.616.687	100,00	19.370.599	100,00
1999	12.049.949	139,84	24.563.892	126,81
2000	13.128.934	152,37	22.756.297	117,48
2001	17.556.280	203,75	27.242.407	140,64
2002	19.182.859	222,62	30.877.140	159,40
2003	21.083.351	244,68	36.932.995	190,67
2004	16.093.189	186,77	33.076.319	170,76
2005	9.319.328	108,15	26.230.259	135,41
2006	10.374.493	120,40	28.236.617	145,77
2007	9.346.677	108,47	29.359.321	151,57
2008	8.628.790	100,14	27.260.473	140,73
2009	7.565.604	87,80	27.504.928	141,99

Çizelge 4.10.’da verilen Türkiye’de 1998 – 2009 yılları arası ihraç edilen organik ürün miktarının 1998 – 2003 yılları arası sürekli artış gösterdiği, 2003 yılında artış oranı en üst seviyede olduğu, 2003 yılından sonra ise azalma eğilimine girdiği görülmektedir. Özellikle 2005 yılından itibaren azalma oranının giderek arttığı ve 2009 yılında ihraç edilen organik ürün miktarının 1998 yılının da altına düştüğü anlaşılmaktadır.

İhracat tutarları incelendiğinde ise; ihraç edilen organik ürün miktarı değerleri gibi aşırı dalgalanmaların olmadığı anlaşılmaktadır. 2003 yılında artış oranı en üst seviyededir. 2009 yılında ise ihraç edilen organik ürün miktarı değerlerinin aksine, negatif yönlü bir indeks değeri görülmemektedir.

1998 – 2009 yılları arası ihraç edilen organik ürün miktarları ve ihracat tutarları verileri beraber incelendiğinde ise; her iki kriter açısından da 2003 yılındaki artış oranının maksimum seviyede olduğu gözlemlenmektedir.

Türkiye’de üretilen organik ürünlerin neredeyse % 80’i ihraç edilmekte ve bu ihracatın büyük bölümü AB ülkelerine yapılmaktadır. Bu nedenle, Türkiye’nin organik tarım ile ilgili politikalarını AB’ye paralel olarak geliştirmesi önem taşımaktadır (Demiryürek ve Bozoğlu, 2007).

4.3. Tokat İline Ait Organik Tarım Verileri

Çizelge 4.11. 2002–2009 Yılları Arası Tokat İlinde Üretilen Organik Ürünler ve Üretim Miktarları (Anonim, 2010j)

Yıl	Ürün adı	Üretim miktarı (ton)	Ürün adı	Üretim miktarı (ton)	Ürün adı	Üretim miktarı (ton)	Ürün adı	Üretim miktarı (ton)	Ürün adı	Üretim miktarı (ton)
2009	Armut	1,05	Haşhaş	239,18	Soğan	1,50	Ebegümece	0,05	Yab. Elma	10,00
	Biber	0,40	Hıyar	0,30	Fiğ	5,75	İhlamur	10,00	Maydanoz	0,25
	Buğday	370,37	Kabak	0,60	Isırgan otu	10,00	Kuşburnu	1,20	Semizotu	0,15
	Domates	16,80	Kiraz	2,05	Kızılçik	0,16	Marul	1,20	Çayır	2,13
	Elma	0,65	Nohut	0,70	Yonca	22,97	Muşmula	0,20	Ahududu	10,00
	Erik	0,30	Vişne	0,88	Aliç	4,00	Nane	0,20	Madımak	40,00
	Fasulye	1,33	Arpa	3,58	Böğürtlen	10,00	Oğul otu	10,00	Sarımsak	0,10
	Fesleğen	0,05	Ceviz	4,47	Çörekotu	0,05				
2008	Biber	0,25	Hıyar	0,30	Fiğ	1,40	Kuşburnu	10,00	Kuşburnu	1,40
	Buğday	0,74	Kabak	0,40	Kızılçik	8,00	Çayır	3,24	Madımak	50,00
	Domates	3,06	Kiraz	0,70	Yonca	4,25	Mısır (Silaj)	9,00	Aliç	6,00
	Erik	4,00	Ceviz	5,80						

2007	Kızılcık	15,00	Y. Elma	14,80	Kuşburnu	19,95	Yabani erik	0,50	Kızılcık	0,50
	Alıç	0,55								
2006	Melisa	10,00	Isırgan	10,00	Ahududu	10,00	Madımak	22,00	Böğürtlen	10,00
	Ihlamur	25,00	Kızılcık	10,00						
2005	Melisa	10,00	Ihlamur	25,00	Isırgan otu	10,00	Ahududu Y.	10,00	Böğürtlen	10,00
2004	Kekik	75,00	Kantaron	50,00	Böğürtlen	50,00	Ardıç Toh.	75,00	Kuşburnu	100,00
	Kapari	50,00	Ihlamur	75,00	Isırgan otu	105,00	Kayın Y.	40,00	Yab. Elma	50,00
	Mahlep	50,00								
2003	Ihlamur	50,00	Kuşburnu	50,00						
2002	Ihlamur	100,00	Vişne	1.200,00	Kuşburnu	200,00				

Çizelge 4.11’de 2002–2009 Yılları Arasında Tokat İlinde yetiştirilen organik ürünler ve bu ürünlere ait üretim miktarlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Veriler dikkate alındığında 2008 yılında Tokat İlinde üretilen organik ürün sayısında ortalamanın üzerinde bir yükselme olduğu, 2009 yılında da bu yükselişin daha da artarak devam ettiği görülmektedir. 2002–2009 yılları arasında Tokat’ta yetiştirilen organik ürün sayılarına bakıldığında, 2002 yılında ürün sayısının 3 olduğu, 2003 yılında ürün sayısının 2 olduğu, 2004 yılında ürün sayısının 11’e yükseldiği, 2005 yılında ürün sayısının 5’e düştüğü, 2006 yılında ürün sayısının tekrar yükselerek 7 olduğu, 2007 yılında ürün sayısının 6’ya gerilediği, 2008 yılında ürün sayısının 17’ye yükseldiği ve 2009 yılında ise ürün sayısının daha da artarak 38’e yükseldiği görülmektedir. Bu verilere göre Tokat İlinde organik tarımın üreticiler tarafından daha fazla ilgi görmeye başladığı ifade edilebilir.

Çizelge 4.12. 2002–2009 Yılları Arası Tokat İli Organik Tarımsal Üretim Verileri (Anonim, 2010j)

Yıl	Çiftçi Sayısı	Üretim Alanı(Ha)	İndeks	Üretim Miktarı(Ton)	İndeks
2002	1	1.929,00	100,00	1500	100,00
2003	1	1.849,00	95,85	100	6,67
2004	2	2.250,00	116,64	720	48,00
2005	1	3.000,00	155,52	65	4,33
2006	11	3.032,20	157,19	97	6,47
2007	2	2.728,00	141,42	51,3	3,42
2008	3	2.461,70	127,62	108,54	7,24
2009	105	3.467,88	179,78	782,61	52,17

Çizelge 4.12’de 2002–2009 yılları arası Tokat İli organik tarımsal üretim verileri verilmiş olup, üretim alanının 2003 yılı haricinde indeksin negatif yönlü olmadığı ve üretim alanının hiç 2002 yılının altına düşmediği görülmektedir. Ayrıca 2009 yılında üretim alanı en üst seviyededir.

Üretim miktarları ise çok değişken olup, sert yükseliş ve düşüşlerin olduğu gözlemlenmektedir. 2002 yılında üretim miktarı en üst seviyede iken, 2005 yılında en düşük seviyededir.

Çizelge 4.13. 2009 Yılı İtibariyle Tokat İli Organik Arıcılık Verileri (Anonim, 2010j)

Yıl	Çiftçi Sayısı	Kovan Sayısı	Üretim Miktarı (kg)
2009	1	150	1500

Çizelge 4.13’de, Tokat İlinde 2009 yılı organik arıcılık verileri görülmektedir. Buna göre 2009 yılı itibariyle Tokat İlinde organik arıcılık faaliyetlerinin başlamış olduğu, üretici sayısının 1 olduğu, 150 adet organik kovan bulunduğu ve yıllık toplam organik bal üretim miktarının 1.500 kg olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.14. Tokat İlinde Organik Tarımda Faaliyet Gösteren İşletmeler (Anonim, 2010i)

Firma Unvanı	Adresi	Faaliyet Konusu
Dimes Gıda San. Ve Tic. A.Ş.	Yeniyurt Mah. Yenişehir Cad. No:1 Tokat	Süt, Süt Kreması, Peynir, Tereyağı, Yoğurt
Niksar İlçesi Organik Meyve Üreticileri Birliği	Niksar İlçesi Organik Meyve Üreticileri Birliği/Tokat	Meyve
Nimsan Niksar Kireç San. ve Tic. A.Ş	E-8 Karayolu Arpaören Köyü Fatlı Köprüsü Mevkii Niksar/Tokat	Mineral Toprak Düzenleyicisi
Tokat Organik	Gölgeli Kasabası Almus Tokat	Yer Kirazı

Çizelge 4.14’de, Tokat İlinde organik tarım alanında faaliyet gösteren firmaların unvanları, adresleri ve faaliyet konuları verilmiştir. Buna göre Tokat İlinde organik tarım faaliyetlerinde bulunan firma sayısının 4 adet olduğu, ancak araştırma bölgesi olan Kazova Yöresinde organik üretim yapan firma bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu husus araştırma kapsamında incelenen işletmeler arasından organik üretim yapan işletme bulunmaması tespitini teyit etmektedir.

5. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Araştırma alanı olarak Tokat İli sınırları içerisinde olan ve yoğun tarımsal faaliyet olduğu bilinen Kazova Yöresi seçilerek, bu yöreye ait çeşitli özellikler mercek altına alınmıştır.

5.1. Yörenin Coğrafi Konumu ve Özellikleri

Kazova Yöresi; Tokat İli ile Turhal İlçesi arasında Yeşilirmak Vadisi boyunca uzanan etrafı yüksek dağlarla çevrili bir çöküntü ovasıdır. Alanı 29.812 ha'dır. Denizden yüksekliği ortalama 650 m'dir (Demirören ve Köse, 1980)

Kazova Yöresinin Karadeniz'e uzaklığı yaklaşık 110 km.'dir. Genel olarak Tokat – Turhal arasında uzanmakta olan bu ovaya ait köyler, idari olarak Tokat İl Merkezi ile Pazar ve Turhal İlçelerine bağlıdır.

Yeşilirmak tarafından sulanan ve ırmağın akış yönünde çok düşük bir eğime sahip olan ovada; hububat, baklagiller, endüstri bitkileri, yem bitkileri, sebze ve meyve üretimi yaygın olarak yapılmakta olup, yörede genel olarak tarımsal faaliyet, arazi verimi, tarımsal teknoloji kullanım düzeyi ve modern tarımsal alet-ekipman kullanım düzeyi, Tokat İli ortalamasının üzerindedir.

5.2. Yörenin Toprak Özellikleri

Kazova Yöresinin toprakları taban arazi ve yamaç (etek) arazi olarak iki kısımda incelenebilir. Taban araziler; kum, silt, kil ve bir miktar çakıl içeren alüvyonlardır. Tarımsal potansiyelleri yüksek topraklardır.

Yamaç arazisi; yüksek kısımdaki ana kayaların parçalanmaları sonucu oluşmuş yüzey ve profilleri çakıl ve kaba kısımlar içeren kolüvyal topraklardan oluşmaktadır.

Kazova'da Kaz Gölü Yöresinde yer alan ve organik maddesi % 20'ye ulaşan göl sedimentleri de bulunmaktadır.

Araziler çok ağırdan hafife kadar değişen toprak bünyelerine sahiptir. Kazova toprakları üstte granüle ve kırıntı, altta yapısız ve zayıf blok yapıdadırlar.

Toprağın rengi genellikle gri kahverenginin çeşitli tonları olup, yamaç arazinin bazı kısımlarında kahverengi ile açık kahverengi topraklara rastlanılmaktadır.

Organik madde miktarı ovanın kuzey ve güney yönlerindeki eğimli arazilerden Yeşilirmak'a doğru az eğimli yerlere inildikçe artmaktadır.

pH ise sodyumlu alanlarda 8,5 – 9,5 iken, diğer alanlarda 7,5 – 8,0 dolayındadır.

Ova topraklarının kireç kapsamı % 10 – 15 arasında değişmekte, yüzeyden derine inildikçe kireç oranı artmaktadır.

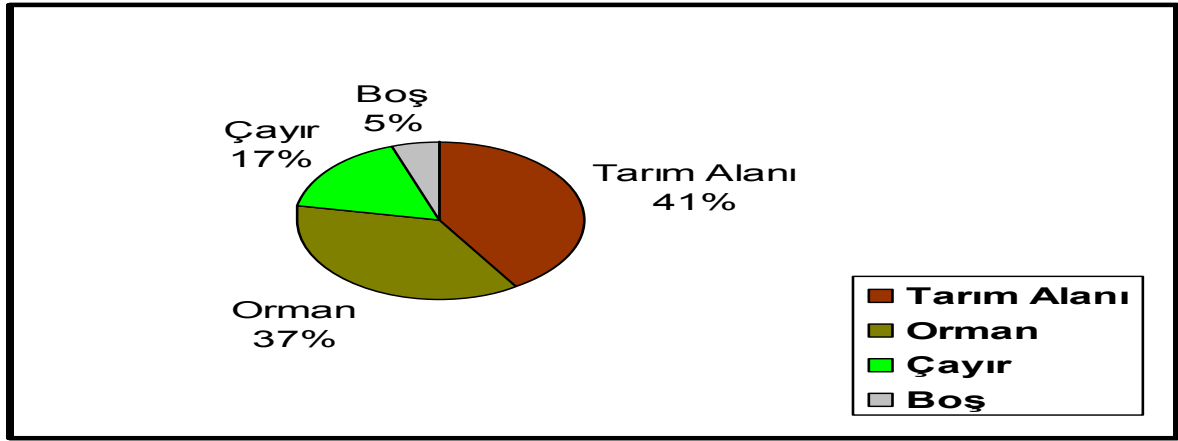
Toprak derinliği çoğunlukla tüm bitkilerin yetişmesine uygun olup, ortalama 1,5 m veya daha fazladır.

Taban arazisinin topografyası genellikle düz olup eğimi % 0 – 2 arasında değişmektedir. Yamaç arazinin topografyası ise dalgalı olup, eğimi % 2 – 25 arasındadır.

5.3. Yörenin Bitki Örtüsü Özellikleri

Kazova Yöresinin toplam arazisinin % 40.7'si kültür alanı, % 37.02'si ormanlık, % 17.08'i doğal ve yapay çayır, % 5.2'si ise kullanılmayan yerler şeklindedir. Tarla tarımının egemen olduğu alanın % 18.2'sinde kuru tarım, % 63.8'inde sulu tarım yapılmakta, alanın % 7.08'inde çayır ve mera olarak yararlanılmaktadır (Çınar, 1978).

Grafik 5.1. Kazova Yöresinde Arazi Kullanımı (Çınar, 1978)

Grafik 5.1. incelendiğinde, Kazova Yöresi'nde bulunan 29.812 ha toplam arazinin % 41'lik kısmının (12.223 ha) tarım alanı olarak kullanıldığı, % 37'lik kısmının (11.030 ha) ormanlık alan olduğu, % 17'lik kısmının (5.068 ha) çayır olduğu ve % 5'lik kısmının (1.491 ha) ise kullanılmayan boş arazi statüsünde olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında, verim oranı yüksek olduğu bilinen yöredeki toprakların yarısının bile tarıma ayrılmamış olduğu anlaşılmakta, bu durumun da yörenin tarımsal üretim kapasitesinin artırılmasına engel olduğu düşünülmektedir.

5.4. Yörenin İklim Özellikleri

Tokat İli yarı kurak karakterli, Karadeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında geçit bir iklime sahiptir (Taşova, 1997). Bu nedenle Kazova Yöresi de, aynı iklim özelliklerinden etkilenmektedir. Yörede yapılan 35 yıllık gözlemlere göre; en soğuk ay minimum -31,6 °C ile Şubat, en sıcak ay maksimum 41,2 °C ile Temmuz ayıdır. Genellikle ilk don Ekim ya da Kasım ayları içerisinde, son don ise Mayıs ayı içerisinde oluşmaktadır. Yıllık ortalama nispi nem % 61, yıllık ortalama yağış 443,8 mm'dir. En az yağış Temmuz ve Ağustos aylarında düşmektedir. Açık su yüzeyinden oluşan yıllık buharlaşma ise 889,3 mm'dir.

5.5. Yörenin Sulama Kaynakları

Yeşilirmak tarafından sulanan ve ırmağın akış yönünde çok düşük bir eğime sahip olan ovada, Tokat İli Kazova Sağ Sahil ve Sol Sahil Sulama Birlikleri'ne ait kanallar vasıtası ile arazi sulaması yapılmaktadır. Yörede sulu tarım bir hayli yaygın olup, arazi sulama oranı % 92,67 düzeyindedir. Son dönemlerde damla sulama ve yağmurlama projelerindeki artışlarla birlikte, yörede etkin arazi sulama oranı artmıştır. Ayrıca yöredeki tarım arazilerinin verimli olmasından dolayı; hububat, baklagiller, endüstri bitkileri, yem bitkileri, sebze ve meyve üretimi de dâhil olmak üzere birçok tarım ürününün üretimi başarıyla yapılmaktadır.

5.6. Yörenin Nüfus ve Eğitim Durumu

Kazova Yöresi'nde 8 adet müstakil belediyeye sahip kasaba ve 39 adet köy olmak üzere toplam 47 adet yerleşim birimi bulunmaktadır. Bu yerleşim birimleri idari olarak Tokat İl Merkezi ile Turhal ve Pazar İlçelerine bağlıdır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı 2010 yılı şehir, belde ve köy nüfusları istatistiğine göre, Kazova Yöresinde bulunan 47 köydeki toplam nüfus 36.430 olup, bu nüfusun 17.759'u erkek ve 18.671'i ise kadındır.

Çizelge 5.1. Araştırma Kapsamında Gayeli Olarak Seçilen 9 Adet Yerleşim Biriminin 2010 Yılı Ayrıntılı Nüfus Verileri (Anonim, 2011f)

Sıra No	Yerleşim Birimi Adı	Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus
1	Bahçebaşı	271	133	138
2	Dereköy	1.339	660	679
3	Dökmetepe	557	261	296
4	Güryıldız	2.145	1.082	1.063
5	Kemalpaşa	1.315	655	660
6	Kuşoturağı	308	146	162
7	Küçükbağlar	1.055	549	506
8	Şenyurt	2.288	1.134	1.154
9	Üzümlören	4.107	2.048	2.059
TOPLAM		13.385	6.668	6.717

Çizelge 5.1.'e göre, Kazova Yöresi köyleri arasından araştırma kapsamında gayeli olarak belirlenen 9 köyün topla nüfusunun 13.385 olduğu, bu nüfusun 6.668'inin erkek ve 6.717'sinin ise kadın olduğu görülmektedir.

Yörede eğitim ve öğretim faaliyetleri için yeterli düzeyde ilköğretim okulları ve çeşitli liseler bulunmakta olup, ayrıca yörenin ulaşım yönünden avantajlı bir konumda olması da eğitim ve öğretimin aksamadan yürütülmesini sağlamaktadır.

5.7. Yörede Ulaşım Durumu

Coğrafi olarak avantajlı bir konumda olan yörenin, gerek yolcu ulaşımı ve gerekse yük nakliyesi konularında herhangi bir problem yaşanmamaktadır. Yöredeki her köyün yolu bulunmaktadır. Ayrıca yöre arazisinin içinden önemli şehirlerarası karayolları geçmekte olup, yöredeki birçok yerleşim birimi bu karayollarının kenarında ya da yakınında kurulmuş durumdadır. Bu karayollarından gerek şehirlerarası otobüsler, gerek yörede bulunan belediyelerin otobüsleri ve gerekse yolcu ve yük taşıma kooperatiflerinin araçları sürekli geçmekte ve ulaşımı büyük oranda rahatlatmaktadırlar.

5.8. Yörede Tarımsal Yapı ve Üretim Durumu

Kazova Yöresinin tarımsal potansiyeli oldukça yüksektir. Son dönemlerde damla sulama ve yağmurlama projelerindeki artışlarla birlikte, yörede etkin arazi sulama oranı artmıştır. Ayrıca yöredeki tarım arazilerinin verimli olmasından dolayı; hububat, baklagiller, endüstri bitkileri, yem bitkileri, sebze ve meyve üretimi de dâhil olmak üzere birçok tarım ürününün üretimi başarıyla yapılmaktadır.

Son yıllarda özellikle sırik domates, fasulye, biber vb. ürünlerin üretiminin yanı sıra elma ve şeftali yetiştiriciliğinde de yoğunlaşma söz konusudur. Kazova Yöresinin iklim yapısı ve su kaynakları ile ilişkili olarak bitkisel üretim deseni içerisinde, kuru koşullarda hububat (buğday, arpa) bağ, kavun, karpuz, tütün, fiğ, nohut, sulu koşullarda ise hububat, şeker pancarı, domates, meyve, kavun, karpuz, mısır, yonca, fiğ, ayçiçeği, soğan, fasulye ve diğer ürünler üretim deseni içerisinde yer almaktadır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

6.1. Üreticilerin Sosyo-Ekonomik Yapıları

6.1.1. Üreticilerin Cinsiyet Dağılımı

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre cinsiyet dağılımı Çizelge 6.1.1.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.1. İncelenen Üreticilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kadın	3	6,67	0	0,00	0	0,00	3	3,66
Erkek	42	93,33	15	100,00	25	100,00	82	96,34
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin (işletme yöneticilerinin) % 96,34'ünün erkeklerden, % 3,66'sının ise kadınlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Buna göre incelenen işletmelerde erkek üreticiler yoğunluktadır. Ayrıca gruplar arasındaki farklılıklara bakıldığında; 1. grupta % 6,67 oranında kadın üreticilerin bulunduğu, ancak 2. ve 3. gruplarda ise hiç kadın üreticinin bulunmadığı görülmektedir. Türkmenistan'ın Ahal İlinde yapılan bir çalışmada, incelenen işletme yöneticilerinin % 94,9'unun erkek, % 5,1'inin ise kadın olduğu tespit edilmiştir (Gayıpov, 2008).

6.1.2. Üreticilerin Yaşı

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yaş dağılımı Çizelge 6.1.2.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.2. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Yaş Grupları Dağılımı

Yaş	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
≤ 35	6	13,33	1	6,67	1	4,00	8	9,42
36 – 50	19	42,22	13	86,66	12	48,00	44	51,76
≥ 51	20	44,45	1	6,67	12	48,00	33	38,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,027								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 9,42'sinin 35 yaşından küçük olanlardan, % 51,76'sının 36 ila 50 yaş arasında olanlardan ve % 38,82'sinin ise 51 yaşından büyük olanlardan oluştuğu görülmektedir. Bu verilere göre işletme sahiplerinin ağırlıklı olarak 36 – 50 yaş aralığında oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca gruplar arasındaki farklılıklara bakıldığında; 1. grupta 51 yaş ve üzeri üreticilerin, 2. grupta 36 – 50 yaş aralığındaki üreticilerin sayısal olarak ağırlıkta oldukları ifade edilebilir. 3. grupta ise 51 yaş ve üzeri üreticiler ile 36 – 50 yaş aralığındaki üreticilerin oranı eşittir. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırma bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 47,61'lik kısmının (en kalabalık grubun) 41–50 yaş aralığındaki üreticilerden oluştuğu saptanmıştır (Doğan, 2011). Ayrıca Tokat İli Merkez İlçede yapılan bir diğer çalışmada ise, incelenen işletmelerde üreticilerin % 57,17'sinin 15–49 yaş aralığında bulunduğu, 50 yaş ve üzeri üreticilerin oranının ise % 21,09 olduğu tespit edilmiştir (Elmalı, 2008).

6.1.3. Üreticilerin Eğitim Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre eğitim durumları Çizelge 6.1.3.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.3. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Okuryazar değil	7	15,56	0	0,00	1	4,00	8	9,41
Okuryazar	11	24,44	1	6,66	10	40,00	22	25,88
İlköğretim	10	22,22	7	46,67	11	44,00	28	32,94
Lise	14	31,11	7	46,67	3	12,00	24	28,24
Üniversite	3	6,67	0	0,00	0	0,00	3	3,53
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,018								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 9,41'inin okuryazar olmadığı, % 25,88'inin okuryazar durumda olduğu, % 32,94'ünün ilköğretim mezunu olduğu, % 28,24'ünün lise mezunu olduğu ve % 3,53'ünün ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu verilere göre incelenen işletme sahiplerinin ağırlıklı olarak ilköğretim mezunlarından oluştuğu söylenebilir. Ayrıca üniversite mezunu üreticilerin oranı ise en düşük seviyededir. Gruplar arasındaki farklılıklara bakıldığında; 1. grupta ağırlıklı olarak lise mezunu üreticilerin bulunduğu, 2. grupta ilköğretim ve lise mezunu üreticilerin oranlarının eşit olduğu ve 3. grupta ise ağırlıklı olarak ilköğretim mezunu üreticilerin bulunduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile üreticilerin eğitim durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 5,88'inin okuryazar olmadığı ve % 1,96'sının ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005). Tokat İli Erbaa Ovasında yapılan bir diğer çalışmada, incelenen üreticilerden erkeklerin % 92,42'sinin, kadınların ise % 83,94'ünün okuryazar durumda oldukları tespit edilmiştir (Altıntaş ve Akçay, 2007). Ayrıca Tokat İli Zile Ovasında yapılan bir çalışmada ise, incelenen işletmelerde 7 ve daha yukarı yaştaki nüfus içerisinde erkeklerin % 97,66'sının, kadınların ise % 95,65'inin okuryazar olduğu saptanmış olup işletmelerdeki genel okuryazarlık oranı ise % 96,73 olarak bulunmuştur (Aydın, 2007).

6.1.4. Üreticilerin Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarımsal eğitim almış olma durumları Çizelge 6.1.4.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.4. İncelenen Üreticilerin Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumu

Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Almış Olanlar	11	24,44	4	26,67	6	24,00	21	24,71
Almamış Olanlar	34	75,56	11	73,33	19	76,00	64	75,29
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,981								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 24,71'lik kısmının daha önce tarımsal eğitim almış oldukları, % 75,29'luk kısmının ise daha önce tarımsal eğitim almamış oldukları görülmektedir. Bu veriler

işığında, incelenen üreticilerin büyük bir çoğunluğunun daha önce herhangi bir tarımsal eğitim almamış oldukları ifade edilebilir. Grupların genel durumu incelendiğinde; her üç grupta da ağırlıklı olarak daha önce tarımsal eğitim almamış üreticilerin bulunduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Üreticilerin organik tarım konularında bilgilendirilmesi amacıyla 26 Temmuz 2004 tarihinden itibaren T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı Eğitim, Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nca TRT-GAP TV'de "Ekotarım" isimli bir program hazırlanarak yayınlanmaktadır (Anonim, 2011).

6.1.5. Üreticilerin Aylık Gelir Seviyeleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre ortalama aylık gelir seviyeleri Çizelge 6.1.5.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.5. İncelenen Üreticilerin Aylık Gelir Seviyeleri

Aylık Gelir Seviyesi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
≤ 500 TL	20	44,44	0	0,00	0	0,00	20	23,53
501 – 1250 TL	23	51,11	8	53,33	0	0,00	31	36,47
1251 – 2000 TL	2	4,44	7	46,67	9	36,00	18	21,18
2001 – 3000 TL	0	0,00	0	0,00	15	60,00	15	17,65
≥ 3.001 TL	0	0,00	0	0,00	1	4,00	1	1,18
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 23,53'ünün aylık 500 TL ve altında gelire sahip oldukları, % 36,47'sinin aylık 501 ila 1.250 TL arasından gelir elde ettikleri, % 21,18'inin aylık 1.251 ila 2.000 TL arasında gelir elde ettikleri, % 17,65'inin aylık 2.001 ila 3.000 TL aralığında gelir elde ettikleri ve % 1,18'inin ise aylık 3.001 TL'den daha fazla gelir elde ettikleri görülmektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin ağırlıklı olarak aylık 501 ila 1.250 TL arasında gelir elde ettikleri belirtilebilir. Aylık 3.001 TL'den daha fazla gelir elde eden üreticilerin oranı ise en düşük seviyededir. Gruplar arasındaki farklılık incelendiğinde; 1. ve 2. gruplarda aylık gelir seviyesi 501 – 1.250 TL arasında olan üreticilerin, 3. grupta ise aylık gelir seviyesi 2.001 – 3.000 TL arasında olan üreticilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin ortalama aylık gelir seviyeleri arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sinop İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada ise, incelenen işletmelerde kişi başına düşen aile geliri 756,62 TL olarak tespit edilmiştir (Gürel ve Akay, 2008).

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 34,31'inin yıllık toplam 500–800 TL arası gelir elde ettikleri, % 16,67'sinin yıllık toplam 801–1000 TL arası gelir elde ettikleri, % 26,47'sinin yıllık toplam 1001–2000 TL arası gelir elde ettikleri ve geriye kalan % 22,55'inin ise yıllık 2001–5800 TL arası gelir elde ettikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.1.6. Üreticilerin Gelir Kaynakları

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre gelir kaynakları Çizelge 6.1.6.'da verilmiştir.

Çizelge 6.1.6. İncelenen Üreticilerin Gelir Kaynakları

Gelir Kaynağı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kamu Sektörü	3	6,67	0	0,00	0	0,00	3	3,53
Tarım Dışı İşler	5	11,11	0	0,00	0	0,00	5	5,88
Tarım + Tarım Dışı İşler	17	37,78	4	26,67	3	12,00	24	28,24
Tarım	20	44,44	11	73,33	22	88,00	53	62,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,013								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 3,53'lük kısmının gelirini kamu sektöründen elde ettikleri, % 5,88'inin gelirini tarım dışı işlerden kazandıkları, % 28,24'ünün gelirini tarım ve tarım dışı işleri beraber yürüterek kazandıkları ve % 62,35'lik kısmının ise gelirini sadece tarımsal faaliyetlerden kazandıkları görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin gelirlerini ağırlıklı olarak tarım sektöründen kazandıkları ifade edilebilir. Gelir kaynağı olarak kamu sektörünü beyan edenlerin oranı ise en düşük seviyededir. Grupların genel durumu incelendiğinde; her üç gruptaki üreticilerin gelirlerini çoğunlukla tarım sektöründen elde ettikleri görülmektedir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin gelir kaynakları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.1.7. Üreticilerin Tarımsal Kooperatiflere Üyelik Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarımsal kooperatiflere üyelik durumları Çizelge 6.1.7.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.7. İncelenen Üreticilerin Tarımsal Kooperatiflere Üyelik Durumu

Tarımsal Kooperatiflere Üyelik Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Üye Olanlar	31	68,89	15	100,00	23	92,00	69	81,18
Üye Olmayanlar	14	31,11	0	0,00	2	8,00	16	18,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,007								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 81,18'lik kısmının herhangi bir tarımsal kooperatife üye oldukları, % 18,82'lik kısmının ise herhangi bir tarımsal kooperatife üye olmadıkları görülmektedir. Bu durumda incelenen üreticilerin ağırlıklı olarak tarımsal kooperatiflere üye olmayı tercih ettikleri ifade edilebilir. Grupların genel durumu incelendiğinde ise; her üç gruptaki üreticilerin çoğunlukla tarımsal kooperatiflere üye oldukları görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin tarımsal kooperatiflere üyelik durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırma bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 85,71'lik kısmının Tarım Kredi Kooperatiflerine, % 20,24'ünün Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine, % 76,19'lük kısmının ise Tarım Satış Kooperatiflerine üye oldukları saptanmıştır (Doğan, 2011).

6.1.8. Üreticilerin Ziraat Odasına Üyelik Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre ziraat odasına üyelik durumları Çizelge 6.1.8.'de verilmiştir.

Çizelge 6.1.8. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Ziraat Odasına Üyelik Durumu

Ziraat Odasına Üyelik Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Üye Olanlar	35	77,78	15	100,00	25	100,00	75	88,24
Üye Olmayanlar	10	22,22	0	0,00	0	0,00	10	11,76
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,006								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 88,24'lük kısmının ziraat odasına üye oldukları, % 11,76'lük kısmının ise ziraat odasına üye olmadıkları görülmektedir. Bu durumda incelenen üreticilerin büyük bir çoğunlukla ziraat odasına üye olmayı tercih edenlerden oluştuğu ifade edilebilir. Grupların genel durumu incelendiğinde; her üç gruptaki üreticilerin çoğunlukla ziraat odasına üye oldukları görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin ziraat odasına üyelik durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırma bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 76,19'lük kısmının ziraat odasına üye oldukları saptanmıştır (Doğan, 2011).

6.2. İncelenen İşletmelerin Genel Yapısı

6.2.1. İşletmelerinin Arazi Büyüklükleri

Araştırma kapsamında incelenen tarım işletmelerinin arazi büyüklükleri Çizelge 6.2.1.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.1. İncelenen İşletmelerde Arazi Büyüklükleri

Arazi Büyüklüğü	1. Grup (1 – 50 Da)		2. Grup (51 – 100 Da)		3. Grup (≥ 101 Da)		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
		45	52,94	15	17,65	25	29,41	85
Arazi Ortalaması	25,80 da		69,61 da		141,76 da		67,64 da	

Araştırma kapsamında incelenen tarım işletmeleri, sahip oldukları arazi büyüklüğüne göre 3 gruba ayrılmıştır. 1. gruptaki işletmelerin arazisi 1 ila 50 da arasında olup, incelenen tüm işletmeler içindeki oranı % 52,94'tür. 2. gruptaki işletmelerin arazisi 51 ila 100 da arasında olup, incelenen tüm işletmeler içindeki oranı ise % 17,65'tir. 3. gruptaki işletmelerin arazisi ise 101 da ve üzerinde olup, incelenen tüm işletmeler içindeki oranının ise % 29,41 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen tarım işletmelerinin arazi büyüklüğünün ağırlıklı olarak 1 ila 50 da arasında arazi varlığına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca 51 ila 100 da arasında arazi sahibi işletmelerinin ise % 17,65'lik oranla en alt sırada oldukları ifade edilebilir.

Sinop İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada, incelenen işletmelerin ortalama arazisi genişliği 51,40 da olarak saptanmıştır (Gürel ve Akay, 2008). Ayrıca Giresun İlinde yapılan bir çalışmada ise, incelenen işletmelerin arazi ortalaması 50,20 da olarak tespit edilmiştir (Tugay ve Bakır, 2004).

6.2.2. İşletmelerin Tarımsal Alet-Makine ve Ekipman Yeterlilik Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin, tarımsal alet-makine ve ekipmanlarının yeterlilik durumları Çizelge 6.2.2.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.2. İncelenen Üreticilerin Tarımsal Alet ve Makine Yeterlilik Durumları

Alet-Makine ve Ekipman Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Yeterli	19	42,22	15	100,00	25	100,00	59	69,41
Yetersiz	26	57,78	0	0,00	0	0,00	26	30,59
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin % 69,41'lik kısmında tarımsal alet-makine ve ekipman varlığının yeterli durumda olduğu, % 30,59'luk kısmında ise tarımsal alet-makine ve ekipman varlığının yeterli durumda olmadığı görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen işletmelerin ağırlıklı olarak yeterli düzeyde tarımsal alet-makine ve ekipman varlığına sahip oldukları ifade edilebilir. Gruplar arasındaki farklılıklara bakıldığında; 1. gruptaki işletmelerde ağırlıklı olarak tarımsal alet-makine ve ekipmanların yetersiz olduğu, 2. ve 3. gruplardaki işletmelerin ise tamamında tarımsal alet-makine ve ekipmanların yeterli olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerde tarımsal alet-makine ve ekipman yeterlilik durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Konya İlinde yapılan bir çalışmada, işletme başına düşen ortalama alet-makine sayısının, işletme büyüklüğü ile doğru orantılı olarak arttığı tespit edilmiştir (Arısoy ve Oğuz, 2005).

6.2.3. İşletmelerin Temel Üretim Sistemleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerden hiçbirisinin organik üretim yapmadığı ve üreticilerin tamamının konvansiyonel tarım faaliyetleri ile uğraştıkları tespit edilmiştir. Bu durum, yörede organik tarım faaliyetlerinin henüz başlamamış olduğunu göstermektedir. Yörede organik tarımı tanıtıcı faaliyetlerin başlayabilmesi için, yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından üreticilere yönelik olarak organik tarımla ilgili; tanıtım, eğitim, deneme üretimleri yapılması gibi teşvik edici bir takım faaliyetlerde bulunulması gerektiği düşünülmektedir.

6.2.4. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Geleneksellik Etkisi

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tercih ettikleri üretim sistemlerinde geleneksellik etki durumu Çizelge 6.2.4.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.4. İncelenen İşletmelerde Üretim Sistemlerinde Geleneksellik Etkisi

Geleneksellik Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşük	2	4,44	0	0,00	0	0,00	2	2,35
Orta	3	6,67	1	6,67	0	0,00	4	4,71
Yüksek	40	88,89	14	93,33	25	100,00	79	92,94
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,458								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin temel üretim sistemlerini tercih etmelerinde, geleneksellikten düşük oranda etkilenenler % 2,35, orta seviyede etkilenenler % 4,71 ve yüksek oranda etkilenenler ise % 92,94 oranındadır. Buna göre incelenen işletme sahiplerinin, temel üretim sistemi tercihlerinde, geleneksellikten etkilenme oranının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile üreticilerin üretim sistemlerinde geleneksellikten etkilenme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.2.5. İşletmelerin Üretim Sistemlerinde Diğer Üreticilerin Etkisi

İncelenen işletmelerin arazi büyüklük gruplarına göre, üretim sistemlerinde diğer üreticilerin fikir ve uygulamalarından etkilenme durumu Çizelge 6.2.5.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.5. İncelenen İşletmelerde Üretim Sistemlerinde Diğer Üreticilerin Etkisi

Diğer Üreticilerin Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşük	2	4,44	0	0,00	0	0,00	2	2,35
Orta	7	15,56	1	6,67	1	4,00	9	10,59
Yüksek	36	80,00	14	93,33	24	96,00	74	87,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,532								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin temel üretim sistemlerini tercih etmelerinde, tanıdıkları diğer üreticilerin yorum, fikir ve uygulamalarından düşük oranda etkilenenler % 2,35, orta seviyede etkilenenler % 10,59 ve yüksek oranda etkilenenler ise % 87,06 oranındadır. Buna göre incelenen işletme sahiplerinin temel üretim sistemlerini tercih etmelerinde, tanıdıkları diğer üreticilerin yorum, fikir ve uygulamalarından etkilenme oranlarının çok yüksek olduğu ifade edilebilir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin üretim sistemlerinde tanıdıkları diğer üreticilerin yorum, fikir ve uygulamalarından etkilenme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.2.6. İşletme Arazilerinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre işletme arazilerinin değerlendirilmesi durumu Çizelge 6.2.6.'da verilmiştir.

Çizelge 6.2.6. İncelenen İşletme Arazilerinin Değerlendirilmesi Durumu

İşletme Arazilerinin Değerlendirilmesi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Boş Arazi - Bağ - Bahçe	5	11,11	0	0,00	0	0,00	5	5,88
Seracılık	1	2,22	0	0,00	0	0,00	1	1,18
Meyvelik	12	26,67	4	26,67	5	20,00	21	24,71
Sebzelik	14	31,11	7	46,67	10	40,00	31	36,47
Tarla Tarımı	13	28,89	4	26,67	10	40,00	27	31,76
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,505								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerde arazilerin % 5,88'lik kısmının boş arazi veya bağ, bahçe olduğu, % 1,18'lik kısmının sera olarak, % 24,71'lik kısmının meyvelik olarak, % 36,47'lik kısmının sebzelik olarak kullanıldığı ve % 31,76'lık kısmının ise tarla tarımına ayrılmış olduğu görülmektedir. Bu verilere göre incelenen işletmelerde ağırlıklı olarak sebzeçilik faaliyetlerinin yapıldığı, ardından ikinci sırada tarla tarımının geldiği ve üçüncü sırayı ise meyvecilik faaliyetlerinin aldığı anlaşılmaktadır. Gruplar arasındaki farklılıklar incelendiğinde; 1. ve 2. gruptaki işletme arazilerinin ağırlıklı olarak sebze tarımına ayrılmış olduğu, 3. gruptaki işletme arazilerinde ise sebze tarımı ile tarla tarımı faaliyetlerinin aynı yoğunlukta yürütüldüğü görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletme arazilerini değerlendirme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Sinop İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada verilen Sinop İli tarım alanlarının kullanım durumu verilerine göre, arazilerin % 34,11'inin tarla olarak kullanıldığı, % 15,73'ünün nadasa bırakıldığı, % 5,64'ünün çayır-mera-otlak olduğu, % 1,93'ünde sebzeçilik yapıldığı, % 0,94'ünde meyvecilik ve bağcılık yapıldığı ve geriye kalan % 41,65'lik kısmın ise kullanılmayan tarım arazilerinden oluştuğu bildirilmiştir (Gürel, 2007). Ayrıca Tokat İli Erbaa Ovasında yapılan bir çalışmada, incelenen işletmelerde incelenen işletmelerde toplam ekiliş-dikiliş alanının % 89,23'ünün tarla ürünlerinden, % 9,17'sinin sebze üretim alanlarından, % 1,26'sının meyve ve bağ alanlarından ve geriye kalan % 0,34'lük kısmının ise ağaçlık alanlardan oluştuğu tespit edilmiştir (Altıntaş ve Akçay, 2007). Yine Tokat İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada, incelenen işletme arazilerinin % 55,89'luk kısmında tarla tarımı yapıldığı, % 12,54'lük kısmının meyve üretimine ayrıldığı, % 13,87'lik kısmının sebze üretimine ayrıldığı ve geriye kalan % 17,70'lik kısmının ise bağ olduğu tespit edilmiştir (Elmalı, 2008).

6.2.7. İşletmelerin Hayvan Varlıkları

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre ağırlıklı olarak yetiştirilen hayvan varlığı durumu Çizelge 6.2.7.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.7. İncelenen İşletmelerde Ağırlıklı Olarak Yetiştirilen Hayvan Varlığı

Ağırlıklı Hayvan Varlığı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hayvancılık Yok	16	35,56	0	0,00	0	0,00	16	18,82
Arıcılık	1	2,22	1	6,67	0	0,00	2	2,35
Kümes/Kanatlı	5	11,11	2	13,33	0	0,00	7	8,24
Küçükbaş	6	13,33	2	13,33	2	8,00	10	11,76
Büyükbaş	17	37,78	10	66,67	23	92,00	50	58,83
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,001								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin % 2,35'lik kısmında ağırlıklı olarak arıcılık faaliyetleri yapılmakta, % 8,24'lük kısmında ağırlıklı olarak kümes hayvancılığı yapılmakta, % 11,76'lık kısmında ağırlıklı olarak küçükbaş hayvancılık faaliyetleri sürdürülmekte ve % 58,83'lük kısmında ise ağırlıklı olarak büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca incelenen işletmelerin % 18,82'lik kısmında ise hiç hayvan varlığı bulunmadığı görülmektedir. Bu verilere göre incelenen işletmelerde en fazla büyükbaş hayvan beslendiği, ikinci sırada küçükbaş hayvancılığın geldiği ve üçüncü sırayı ise kanatlı hayvan besleyenlerin aldığı görülmektedir. Arıcılık faaliyetleri ise en düşük oranda olup son sıradadır. Gruplar arasındaki genel durum incelendiğinde; her üç grupta da ağırlıklı olarak büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerdeki ağırlıklı olarak beslenen hayvan varlıkları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sinop İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada, incelenen işletmelerde hayvancılık faaliyetleri içerisinde % 90,16 oranında süt sığırcılığının ilk sırayı aldığı tespit edilmiştir (Gürel, 2007).

6.2.8. İşletmelerde En Fazla Gelir Getiren Hayvansal Ürün Grubu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde arazi büyüklük gruplarına göre, üretilip satılarak en fazla gelir getiren hayvansal ürün grubu Çizelge 6.2.8.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.8. İncelenen İşletmelerde En Fazla Gelir Getiren Hayvansal Ürün Grubu

Hayvansal Ürün	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Üretim Yok	16	35,56	0	0,00	0	0,00	16	18,82
Bal	1	2,22	1	6,67	0	0,00	2	2,35
Yumurta	5	11,11	2	13,33	0	0,00	7	8,24
Et	6	13,33	3	20,00	5	20,00	14	16,47
Süt Ürünleri	17	37,78	9	60,00	20	80,00	46	54,12
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,002								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerde üretilip satılarak en fazla gelir elde edilen hayvansal ürün grubu olarak, üreticilerin % 2,35'lik kısmı bal, % 8,24'lük kısmı yumurta, % 16,47'lik kısmı et ve % 54,12'lik kısmı ise süt ve süt ürünleri olarak cevap vermişlerdir. Ayrıca incelenen işletmelerde üreticilerin % 18,82'lik kısmı ise herhangi bir hayvansal ürün üretmediklerini beyan etmişlerdir. Bu verilere göre incelenen işletmelerde üretilip satılarak en fazla gelir elde edilen hayvansal ürün grubunun süt ve süt ürünleri olduğu, ikinci sırayı et ürünlerinin aldığı ve üçüncü sırayı ise yumurtanın aldığı ifade edilebilir. Bal ise, üretilip satılarak en fazla gelir elde edilen hayvansal ürün grupları içerisinde en son sırayı almaktadır. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerdeki üretilip satılarak en fazla gelir getiren hayvansal ürünleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Aydın İlinde yapılan bir çalışmada, incelenen işletmelerde toplam gelirler arasında süt satış gelirinin % 62,9'lük oranla ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir (Türkyılmaz ve Aral, 2002).

6.2.9. İşletmede Üretilen Bitkisel Ürünleri Satış Kanalları

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde arazi büyüklük gruplarına göre, üretilen bitkisel ürünlerin ağırlıklı olarak hangi kanalla satıldığı Çizelge 6.2.9.'da verilmiştir.

Çizelge 6.2.9. İncelenen İşletmelerde Bitkisel Ürünlerin Ağırlıklı Satış Kanalları

Ürün Satış Kanalı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Pazarda Perakende Satış	4	8,89	0	0,00	0	0,00	4	4,71
Komisyoncu / Tüccar	26	57,78	9	60,00	15	60,00	50	58,82
Fabrikalar	15	33,33	6	40,00	10	40,00	31	36,47
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,429								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerden, işletmelerinde ürettikleri bitkisel ürünleri ağırlıklı olarak pazarlarda perakende satış yaptıklarını belirtenlerin oranı % 4,71, tüccar ya da komisyonculara satış yaptıklarını belirtenlerin oranı % 58,82 ve fabrikalara satış yaptıklarını belirtenlerin oranı ise % 36,47'dir. Ayrıca incelenen üreticilerin hiçbirinin bakkallara veya büyük marketlere bitkisel ürün satışı yapmadıkları anlaşılmıştır. Bu veriler ışığında, incelenen işletmelerde üretilen bitkisel ürünlerin ağırlıklı olarak tüccar ya da komisyonculara satıldığı, ikinci sırada fabrikaların geldiği ifade edilebilir. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletmelerinde ürettikleri bitkisel ürünleri satış kanalları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.2.10. İşletmelerin Bitkisel Ürün Pazarlamada Yaşadıkları Problemler

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde arazi büyüklük gruplarına göre, üretilen bitkisel ürünlerin pazarlanması aşamasında yaşanan temel problemler Çizelge 6.2.10.'da verilmiştir.

Çizelge 6.2.10. İncelenen İşletmelerde Pazarlama Aşamasında Yaşanan Temel Sorunlar

Pazarlama Sorunları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Saklama-Depolama Alanı Olmayışı	4	8,89	2	13,33	4	16,00	10	11,76
Hasat Sonrası Alıcı Bulunmaması	5	11,11	3	20,00	2	8,00	10	11,76
Ürün Bedelinin Geç Ödenmesi	9	20,00	2	13,33	5	20,00	16	18,82
Yüksek Üretim Maliyeti, Düşük Satış Fiyatları	27	60,00	8	53,33	14	56,00	49	57,65
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen işletmelerde üretilen bitkisel ürünlerin pazarlanması aşamasında yaşanan temel problemler içerisinde % 11,76'lık grup ürünleri hasattan sonra saklama ya da depolama alanı olmamasını, % 11,76'lık grup hasat sonrasında ürünlere hemen hazır alıcı bulunmamasını, % 18,82'lik grup satılan ürünlerin bedelinin geç ödenmesini ve geriye kalan % 57,65'lik grup ise yüksek üretim maliyetlerine karşılık düşük olan satış fiyatlarını bildirmişlerdir.

Kayseri İlinde yapılan bir çalışmada, incelenen süt sığırcılığı işletmelerinin en başta gelen pazarlama sorununun ürünün satın alınma garantisi ve düşük satış fiyatı sorununun, yörede bir süt toplama merkezi kurularak çözüldüğü belirtilmiştir (Şahin, 2001).

Buna göre işletmelerin temelde pazarlama sorunlarının birbirine benzer olduğu, işletmelerin faaliyet konusunun bitkisel üretime ya da hayvansal üretime dayanmasının, ürün pazarlama problemleri açısından temel belirleyici unsur olmadığı savunulabilir.

6.2.11. İşletmelerin Mevcut Üretim Sistemlerinden Memnuniyet Durumları

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşünme ve memnuniyet durumları Çizelge 6.2.11.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.11. İncelenen Üreticilerin Mevcut Üretim Sistemlerini Değiştirme Konusundaki Düşünceleri

Üretim Sistemi Değişiklik İsteme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	37	82,22	4	26,67	3	12,00	44	51,76
İstemeyenler	8	17,78	11	73,33	22	88,00	41	48,24
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerde üreticilerin % 51,76'sının mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşündüğü, % 48,24'ünün ise mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşünmediği görülmektedir. Bu verilere göre küçük bir farkla da olsa incelenen üreticiler içerisinde mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşünler oranının daha fazla olduğu ifade edilebilir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşünme ve memnuniyet durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2.12. İşletmelerin Genel Kar – Zarar Durumları

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin, arazi büyüklük gruplarına göre genel kâr – zarar durumları Çizelge 6.2.12.’de verilmiştir.

Çizelge 6.2.12. İncelenen İşletmelerde Genel Kar – Zarar Durumları

İşletmenin Kâr - Zarar Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Zarar Ediyor	18	40,00	0	0,00	0	0,00	18	21,18
Kâr - Zarar Oranı Denge	22	48,89	5	33,33	0	0,00	27	31,76
Düşük Kârlı	5	11,11	10	66,67	10	40,00	25	29,41
Orta Seviyede Kârlı	0	0,00	0	0,00	13	52,00	13	15,29
Yüksek Oranda Kârlı	0	0,00	0	0,00	2	8,00	2	2,36
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin ekonomik yapılarına bakıldığında, üreticilerin % 21,18’i işletmesinin zarar ettiğini, % 31,76’sı işletmesinin kâr - zarar oranının dengede olduğunu, % 29,41’i işletmesinin düşük oranda kâr ettiğini, % 15,29’u işletmesinin orta seviyede kâr elde ettiğini ve % 2,36’sı ise işletmesinin yüksek oranda kâr ettiğini belirtmişlerdir. Bu veriler ışığında incelenen işletmelerin ağırlıklı olarak kâr - zarar oranı denge halinde olan işletmelerden oluştuğu ifade edilebilir. İkinci sırayı düşük oranda kâr eden işletmeler, üçüncü sırayı ise zarar eden işletmeler almaktadır. Yüksek oranda kâr elde eden işletmelerin oranı ise en son sıradadır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerin genel kâr - zarar durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2.13. İşletmelerin Üretim Girdileri İçin Yaptıkları Harcama Oranları

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre halen devam ettirdikleri üretim sistemlerinde, üretim girdileri için yaptıkları harcama oranları Çizelge 6.2.13.’de verilmiştir.

Çizelge 6.2.13. İncelenen İşletmelerde Üretim Girdileri İçin Yapılan Harcama Oranları

Üretim Girdileri Harcama Oranı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşük	20	44,44	1	6,67	0	0,00	21	24,71
Orta	14	31,11	3	20,00	0	0,00	17	20,00
Yüksek	11	24,44	11	73,33	25	100,00	47	55,29
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin üretim girdileri için yaptıkları harcama oranlarına bakıldığında, üreticilerden % 24,71’i üretim girdisi için düşük oranda harcama yaptıklarını, % 20,00’si üretim girdisi için orta seviyede harcama yaptıklarını ve % 55,29’u ise üretim girdisi için yüksek seviyede harcama yaptıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme arazi büyüklük grupları ile incelenen işletmelerin mevcut üretim sistemlerinde üretim girdileri için yaptıkları harcama oranları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2.14. İşletmelerin Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin, arazi büyüklük gruplarına göre ortalama arazi verim düzeyleri Çizelge 6.2.14.’de verilmiştir.

Çizelge 6.2.14. İncelenen İşletme Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri

Ortalama Arazi Verim Düzeyi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Orta	6	13,33	0	0,00	1	4,00	7	8,24
Yüksek	18	40,00	5	33,33	4	16,00	27	31,76
Çok Yüksek	21	46,67	10	66,67	20	80,00	51	60,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 8,24'ü işletme arazilerinin verim düzeyinin orta seviyede olduğunu, % 31,76'sı işletme arazilerinin verim düzeyinin yüksek olduğunu ve % 60,00'ı ise işletme arazilerinin verim düzeyinin çok yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca hiçbir üreticinin işletme arazilerinin verim düzeyinin çok düşük ya da düşük seviyede olduğunu beyan etmemiştir. Bu verilere göre, incelenen işletmelerin arazilerinin genelde verim düzeyinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

6.2.15. İşletmelerin Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre tarımsal teknoloji kullanım düzeyleri Çizelge 6.2.15.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.15. İncelenen İşletmelerin Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri

Tarımsal Teknoloji Kullanımı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşük	39	86,67	3	20,00	0	0,00	42	49,41
Orta	5	11,11	10	66,67	1	4,00	16	18,82
Yüksek	1	2,22	2	13,33	24	96,00	27	31,77
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre üreticilerin % 49,41'i işletmesinde tarımsal teknoloji kullanım düzeyinin düşük seviyede olduğunu, % 18,82'si orta seviyede olduğunu ve % 31,77'si ise yüksek seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre, incelenen işletmelerde genel olarak tarımsal teknoloji kullanım düzeyinin düşük olduğu ifade edilebilir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerde tarımsal teknolojileri kullanım düzeyi arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2.16. İşletmede Yabancı İşgücü Çalıştırma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre yabancı işgücü çalıştırma düzeyleri Çizelge 6.2.16.'da verilmiştir.

Çizelge 6.2.16. İncelenen İşletmelerin Yabancı İşgücü Çalıştırma Durumu

Yabancı İşçi Çalıştırma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Yabancı İşçi Çalıştırmıyor	8	17,78	0	0,00	0	0,00	8	9,41
1 – 90 Gün	36	80,00	10	66,67	2	8,00	48	56,47
91 – 180 Gün	1	2,22	5	33,33	13	52,00	19	22,35
181 – 270 Gün	0	0,00	0	0,00	8	32,00	8	9,41
271 – 360 Gün	0	0,00	0	0,00	2	8,00	2	2,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin % 9,41'lik kısmında yıl boyunca hiç yabancı işçi çalıştırılmadığı, % 56,47'lik kısmında yılda ortalama 1 – 90 gün arasında, % 22,35'lik kısmında yılda ortalama 91 – 180 gün arasında, % 9,41'lik kısmında yılda ortalama 181 – 270 gün arasında ve % 2,35'lik kısmında ise yılda ortalama 271 – 360 gün arasında yabancı işçi çalıştırıldığı görülmektedir. Bu verilere göre, işletmelerin çoğunlukla yılda ortalama 1 – 90 gün arasında yabancı işçi çalıştırdıkları ifade edilebilir. Ayrıca yılda 271 – 360 gün arası yabancı işçi çalıştıran işletmelerin sayısının ise en düşüktür. Gruplar arasındaki farklılıklara bakıldığında; 1. ve 2. gruplarda 1 – 90 gün arasında işçi çalıştıran işletmelerin yoğunlukta olduğu, 3. grupta ise 91 – 180 gün arasında işçi çalıştıran işletmelerin oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletmelerinde yabancı işçi çalıştırma durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.2.17. İşletmelerin Arazi Sulama Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre arazi sulama durumu Çizelge 6.2.17.'de verilmiştir.

Çizelge 6.2.17. İncelenen İşletmelerin Arazi Sulama Durumu

Arazi Sulama Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Sulama Yok	5	11,11	0	0,00	0	0,00	5	5,88
Kuyu Suyu	7	15,56	1	6,67	1	4,00	9	10,59
Salma Sulama	31	68,89	6	40,00	11	44,00	48	56,47
Yağmurlama	0	0,00	2	13,33	4	16,00	6	7,06
Damla Sulama	2	4,44	6	40,00	9	36,00	17	20,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,001								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerin % 5,88'lik kısmının arazilerinin kıraç olduğu, % 10,59'luk kısmının kuyu suları ile arazilerini suladıkları, % 56,47'lik kısmının salma sulama yolu ile arazilerini suladıkları, % 7,06'lık kısmının yağmurlama sistemi ile arazilerini suladıkları ve % 20,00'lik kısmının ise damla sulama sistemi ile arazilerini suladıkları görülmektedir. Bu verilere göre incelenen işletme arazilerinin ağırlıklı olarak sulanabilir olduğu ve toplam sulanabilir arazinin % 94,12 düzeyinde olduğu ifade edilebilir.

Araştırma bölgesinde daha önce yapılan benzer bir çalışmada, yörede arazi sulama oranının % 92,67 seviyesinde olduğu tespit edilmiştir (Uzunöz, 2002).

Arazi sulama sistemlerinin dağılımına bakıldığında ise, salma sulama sisteminin yüksek oranda olması halen teknik sulama sistemlerinin tam olarak yaygınlaşmadığını göstermektedir. Teknik sulama sistemleri içerisinde ise damla sulama sisteminin, yağmurlama sulama sistemine oranla daha fazla tercih edildiği sonucu çıkarılabilir.

Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen işletmelerin arazi sulama durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.3. Üreticilerin Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Düzeyleri ve Tarım Kuruluşları İle İlişkileri

6.3.1. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre internet kullanım düzeyleri Çizelge 6.3.1.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.1. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri

İnternet Kullanım Düzeyleri	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç	27	60,00	6	40,00	18	72,00	51	60,00
Nadiren	5	11,11	3	20,00	5	20,00	13	15,29
Ara Sıra	5	11,11	4	26,67	1	4,00	10	11,76
Genellikle	4	8,89	2	13,33	1	4,00	7	8,24
Her Gün	4	8,89	0	0,00	0	0,00	4	4,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,179								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 60,00'lık kısmının hiç internet kullanmayanlardan, % 15,29'luk kısmının nadiren gerekli olduğunda internet kullananlardan, % 11,76'lık kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) internet kullananlardan, % 8,24'lük kısmının genellikle (haftada bir iki defa) internet kullananlardan ve % 4,71'lik kısmının ise düzenli olarak her gün internet kullananlardan oluştuğu görülmektedir. Bu verilere göre, araştırma kapsamında incelenen işletmelerde internet kullanım düzeyinin düşük olduğu ifade edilebilir. Düzenli olarak her gün internet kullananların oranı ise en alt seviyededir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin internet kullanım durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.3.2. Üreticilerin Televizyon Seyretme Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre televizyon seyretme düzeyleri Çizelge 6.3.2.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.2. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Televizyon Seyretme Düzeyleri

Televizyon Seyretme Düzeyleri	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Nadiren	3	6,67	0	0,00	0	0,00	3	3,53
Ara Sıra	1	2,22	0	0,00	0	0,00	1	1,18
Genellikle	7	15,56	1	6,67	5	20,00	13	15,29
Her Gün	34	75,56	14	93,33	20	80,00	68	80,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,532								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 3,53'lük kısmının nadiren televizyon izleyenlerden, % 1,18'lik kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) televizyon izleyenlerden, % 15,29'luk kısmının genellikle (haftada bir iki defa) televizyon izleyenlerden ve % 80,00'lik kısmının ise düzenli olarak her gün televizyon izleyenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu verilere göre araştırma kapsamında incelenen işletmelerde televizyon izleme oranının oldukça yüksek olduğu, ayrıca incelenen üreticiler arasında televizyon izlemeyen üretici olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin televizyon izleme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tokat İli Artova Bölgesi'nde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 88,24'ünün çevre ile ilgili bilgileri TV'den öğrendikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.3.3. Üreticilerin Televizyonda Öncelikle İzledikleri Programlar

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre televizyonda öncelikle izledikleri programlar Çizelge 6.3.3.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.3. İncelenen Üreticilerin Televizyonda Öncelikle İzledikleri Programlar

TV'de Öncelikle İzlenen Programlar	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Eğlence-Magazin	1	2,22	0	0,00	0	0,00	1	1,18
Spor Programları	12	26,67	6	40,00	11	44,00	29	34,12
Filmler-Diziler	5	11,11	3	20,00	1	4,00	9	10,59
Haber Programları	24	53,33	4	26,67	12	48,00	40	47,06
Tarım Programları	3	6,67	2	13,33	1	4,00	6	7,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 1,18'lik kısmının televizyonda öncelikli olarak eğlence ve magazin programlarını izlemeyi tercih ettikleri, % 34,12'lik kısmının televizyonda öncelikli olarak spor programlarını izlemeyi tercih ettikleri, % 10,59'luk kısmının televizyonda öncelikli olarak film ve dizileri izlemeyi tercih ettikleri, % 47,06'lık kısmının televizyonda öncelikli olarak haber programlarını izlemeyi tercih ettikleri ve % 7,06'lık kısmının ise televizyonda öncelikli olarak tarımla ilgili programlarını izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu verilere göre, üreticilerin en fazla haber programlarını izledikleri, ardından ise spor programlarını izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Tarımla ilgili programların seyredilme oranı dördüncü sırada ve eğlence ve magazin programlarının izlenme oranı ise son sıradadır.

6.3.4. Üreticilerin Tarımla İlgili Televizyon Programlarını Takip Etme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarımla ilgili televizyon programlarını takip etme durumları Çizelge 6.3.4.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.4. İncelenen Üreticilerin TV'de Tarım Programlarını Takip Etme Durumu

TV'deki Tarım Programlarını Takip Etme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç	9	20,00	0	0,00	1	4,00	10	11,76
Nadiren	11	24,44	0	0,00	6	24,00	17	20,00
Ara Sıra	12	26,67	8	53,33	12	48,00	32	37,65
Genellikle	11	24,44	7	46,67	6	24,00	24	28,24
Her Zaman	2	4,44	0	0,00	0	0,00	2	2,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,037								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre üreticilerin % 11,76'sının tarımla ilgili TV programlarını hiç takip etmedikleri, % 20,00'sinin nadiren takip ettikleri, % 37,65'inin ara sıra takip etmekte oldukları, % 28,24'ünün genellikle takip ettikleri ve % 2,35'inin ise tarımla ilgili TV programlarını düzenli olarak takip ettikleri görülmektedir. Üreticiler genelde tarımla ilgili TV programlarını ara sıra takip etmekte olup, tarımla ilgili TV programlarını düzenli olarak takip edenlerin oranı ise en düşük seviyededir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile üreticilerin tarımla ilgili TV programlarını takip etme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.3.5. Üreticilerin Radyo Dinleme Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre radyo dinleme düzeyleri Çizelge 6.3.5.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.5. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Radyo Dinleme Düzeyleri

Radyo Dinleme Düzeyleri	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç	2	4,44	2	13,33	2	8,00	6	7,06
Nadiren	12	26,67	2	13,33	2	8,00	16	18,82
Ara Sıra	21	46,67	6	40,00	10	40,00	37	43,53
Genellikle	7	15,56	4	26,67	9	36,00	20	23,53
Her Gün	3	6,67	1	6,67	2	8,00	6	7,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,457								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 7,06'lık kısmının hiç radyo dinlemediği, % 18,82'lik kısmının nadiren radyo dinlediği, % 43,53'lük kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) radyo dinlediği, % 23,53'lük kısmının genellikle (haftada bir iki defa) radyo dinlediği ve % 7,06'lık kısmının ise düzenli olarak her gün radyo dinlediği görülmektedir. Buna göre, üreticilerin çoğu ara sıra (ayda bir iki defa) radyo dinlemektedir. Genel olarak, incelenen üreticiler arasında radyo dinleme oranı, TV seyretme oranından daha düşüktür. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin radyo dinleme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tokat İli Artova Bölgesi'nde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 17,65'inin çevre ile ilgili bilgileri radyodan öğrendikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.3.6. Üreticilerin Gazete Okuma Düzeyleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre gazete okuma düzeyleri Çizelge 6.3.6.'da verilmiştir.

Çizelge 6.3.6. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Gazete Okuma Düzeyleri

Gazete Okuma Düzeyleri	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç	24	53,33	5	33,33	14	56,00	43	50,59
Nadiren	8	17,78	4	26,67	8	32,00	20	23,53
Ara Sıra	11	24,44	4	26,67	3	12,00	18	21,18
Genellikle	2	4,44	2	13,33	0	0,00	4	4,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,274								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 50,59'lük kısmının hiç gazete okumadığı, % 23,53'lük kısmının nadiren gazete okuduğu, % 21,18'lik kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) gazete okuduğu ve % 4,71'lik kısmının ise genellikle (haftada bir iki defa) gazete okuduğu görülmektedir. Buna göre üreticilerin çoğunluğu hiç gazete okumamaktadır. Ayrıca her gün düzenli olarak gazete okuyan üretici tespit edilememiştir. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin gazete okuma düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.3.7. Üreticilerin Gazetelerden Öncelikle Okudukları Haberler

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre gazetelerden öncelikle okudukları haberler Çizelge 6.3.7.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.7. İncelenen İşletmelerde Gazetelerden Öncelikle Okudukları Haberler

Gazeteden Öncelikle Okunan Haberler	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Spor	10	22,22	5	33,33	5	20,00	20	23,53
Ekonomi	11	24,44	4	26,67	8	32,00	23	27,06
Siyasal-Sosyal	24	53,33	6	40,00	12	48,00	42	49,41
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 23,53'ünün gazetelerden öncelikle spor haberlerini okudukları, % 27,06'sının ekonomi haberlerini ve % 49,41'inin ise siyasi veya sosyal haberleri okumayı tercih ettikleri görülmektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu gazetelerden siyasi veya sosyal haberleri okumaktadırlar. Ayrıca tarımla ilgili gazete haberlerinin ise hiç okunmadığı tespit edilmiştir.

6.3.8. Üreticilerin Tarımsal Gelişmeleri Öğrenme Kaynakları

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarımsal gelişmeleri öğrenme kaynakları Çizelge 6.3.8.'de verilmiştir.

Çizelge 6.3.8. İncelenen Üreticilerin Tarımsal Gelişmeleri Öğrenme Kaynakları

Tarımsal Gelişmeleri Öğrenme Kaynakları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Radyo	2	4,44	1	6,67	1	4,00	4	4,71
Gazete	2	4,44	2	13,33	0	0,00	4	4,71
Televizyon	36	80,00	12	80,00	23	92,00	71	83,53
İnternet	5	11,11	0	0,00	1	4,00	6	7,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre tarımsal gelişmeleri öğrenmede incelenen üreticilerin % 4,71'lik kısmı radyoyu, % 4,71'lik kısmı gazeteleri, % 83,53'lük kısmı televizyonu ve % 7,06'lık kısmının ise interneti kullanmakta oldukları görülmektedir. Bu verilere göre, üreticilerin tarımsal gelişmeleri öğrenme kaynakları arasında televizyonun ilk sırayı aldığı, internetin ise radyo ve gazete kullanım düzeylerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

6.3.9. Üreticilerin Tarımsal Kurum ve Kuruluşlara Uğrama Sıklığı

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarımsal kurum ve kuruluşlara uğrama sıklıkları Çizelge 6.3.9.'da verilmiştir.

Çizelge 6.3.9. İncelenen Üreticilerin Tarımsal Kurumlara Uğrama Sıklıkları

Tarımsal Kuruluşlara Uğrama	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Uğramayanlar	8	17,78	0	0,00	1	4,00	9	10,59
Sadece Evrak İşİ Olduğunda	19	42,22	3	20,00	7	28,00	29	34,12
Nadiren Danışmak İçin	13	28,89	5	33,33	10	40,00	28	32,94
Ara Sıra Danışmak İçin	4	8,89	7	46,67	5	20,00	16	18,82
Sık sık Uğrayanlar	1	2,22	0	0,00	2	8,00	3	3,53
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,020								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 10,59'u tarımsal kurum ve kuruluşlara hiç uğramadıklarını, % 34,12'si sadece resmi evrak işlemleri olduğunda tarımsal kurum ve kuruluşlara uğradıklarını, % 32,94'lük kısmı tarımsal kurum ve kuruluşlara resmi evrak işleri dışında nadiren danışmak için de uğradıklarını, % 18,82'lik kısmı tarımsal kurum ve kuruluşlara resmi evrak işleri dışında ara sıra danışmak için uğradıklarını ve % 3,53'lük kısmı ise tarımsal kurum ve kuruluşlara resmi evrak işleri dışında sık sık danışmak için uğradıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin çoğunluğunun tarımsal kurum ve kuruluşlara sadece resmi evrak işleri olduğunda uğradıkları ifade edilebilir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin tarımsal kurum ve kuruluşlara uğrama sıklıkları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesi'nde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 9,80'inin çevre ile ilgili bilgileri tarım teşkilatından öğrendikleri saptanmıştır (Kızılaslan, 2005).

6.4. Üreticilerin Çevre Bilinç Düzeyi

6.4.1. İşletmelerde Münavebe (Ekim Nöbeti) Uygulama Durumları

Organik bitkisel üretim yapılacak bölgenin ekolojik koşulları dikkate alınarak en yüksek kaliteli üretimi sağlamak amacıyla farklı kültür bitkilerinin birbirini destekleyecek ve tamamlayacak şekilde ardi ardına yetiştirilmesine ekim nöbeti (münavebe/rotasyon) denilmektedir. Aynı veya benzer bitki türlerinin toprak dinlendirilmeden ya da münavebe uygulanmadan aynı tarlada sürekli yetiştirilmesi, ortaya çıkan belli yabancı ot türleri tarlaya ve ürüne hakim olmakta dolayısıyla tarlada hastalık ve zararlıları artırmaktadır (Anonim, 2011h).

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre münavebe (ekim nöbeti) uygulama durumları Çizelge 6.4.1.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.1. İncelenen İşletmelerde Münavebe (Ekim Nöbeti) Uygulama Durumları

Münavebe Uygulama Durumları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç	12	26,67	0	0,00	2	8,00	14	16,47
Nadiren	8	17,78	1	6,67	4	16,00	13	15,29
Ara Sıra	4	8,89	3	20,00	12	48,00	19	22,35
Genellikle	16	35,56	11	73,33	7	28,00	34	40,00
Her Zaman	5	11,11	0	0,00	0	0,00	5	5,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 16,47'lik kısmı işletmesinde hiç münavebe uygulamamakta, % 15,29'luk kısmı işletmesinde nadiren münavebe uygulamakta, % 22,35'lik kısmı işletmesinde ara

sıra münavebe uygulamakta, % 40,00'lık kısmı işletmesinde genellikle münavebe uygulamakta ve % 5,88'lik kısmı ise işletmesinde düzenli olarak münavebe uygulamakta oldukları görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen işletmelerde münavebe uygulama oranının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletmelerinde münavebe (ekim nöbeti) uygulama durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.4.2. İşletmede Uygulanan Tarım İlacı - Gübre Çeşit ve Miktarına Karar Verme

Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde, arazi büyüklük gruplarına göre üreticilerin uyguladıkları tarım ilacı ve gübre çeşit ve miktarına karar verme durumu Çizelge 6.4.2.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.2. İncelenen İşletmelerde Uygulanan Tarım İlacı ve Gübre Çeşit ve Miktarına Karar Verme Durumu

Tarım İlacı - Gübre Çeşit ve Miktarına Karar Verme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Gübre-Tarım İlacı Fiyatları	21	46,67	2	13,33	7	28,00	30	35,29
Satıcı-Arkadaş Tavsiyesi	1	2,22	1	6,67	0	0,00	2	2,35
Toprak Verimi + Kendi Tecrübesi	12	26,67	9	60,00	16	64,00	37	43,53
Tarımsal Yayım Bilgileri	7	15,56	2	13,33	2	8,00	11	12,94
Toprak Analizi Sonucu + Tarım Uzmanı Tavsiyesi	4	8,89	1	6,67	0	0,00	5	5,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,059								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre üreticilerin işletmelerinde uyguladıkları tarım ilacı ve gübre çeşit ve miktarına karar verme durumları incelendiğinde, üreticilerin % 35,29'lük kısmının tarım ilacı ve gübre fiyatlarına göre, % 2,35'lik kısmının satıcı, komşu veya arkadaş tavsiyesine göre, % 43,53'lük kısmının toprak verim düzeyine ve kendi geçmiş tecrübelerine göre, % 12,94'lük kısmının tarımsal yayımdan edindikleri geçmiş bilgilere göre ve % 5,88'lik kısmının ise toprak analizi sonucu tarım uzmanının tavsiyelerine göre karar verdikleri görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticiler açısından işletmelerinde uygulanan tarım ilacı ve gübre çeşit ve miktarına karar vermede en önemli faktörün, işletme arazilerinin toprak verim düzeyi ve üreticinin kendi geçmiş tecrübeleri olduğu, ikinci olarak ise tarım ilacı ve kimyasal gübre fiyatları etkindir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletmelerinde uygulanan tarım ilacı ve gübre çeşit ve miktarına karar verme durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Gereğinden fazla ve uzun süreli gübre kullanıldığında; topraklarda tuzlanma, ağır metal birikimi, besin maddesi dengesizliği, mikroorganizma etkinliğinin bozulması, sularda ötrofikasyon ve nitrat birikimi, havaya azot ve kükürt içeren gazların verilmesi, ozon tabakasının incelmeye, sera etkisi gibi çevresel problemler oluşmaya başlamaktadır (Sönmez ve Ark., 2008).

6.4.3. Üreticilerin İşletmelerde Toprak Analizi Yaptırma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre toprak analizi yaptırma durumu Çizelge 6.4.3.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.3. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Toprak Analizi Yaptırma Durumu

Toprak Analizi Yaptırma Durumları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Yaptırmak Gereksizdir	12	26,67	0	0,00	2	8,00	14	16,47
Bir Kez Yaptırmak Yeterli	8	17,78	1	6,67	4	16,00	13	15,29
Ara Sıra Yaptırmak Yeterli	4	8,89	3	20,00	12	48,00	19	22,35
Sık Sık Yaptırmak Gerekir	16	35,56	11	73,33	7	28,00	34	40,00
Her Yıl Yaptırmak Gerekir	5	11,11	0	0,00	0	0,00	5	5,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,000								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 16,47'lik kısmının toprak analizi yaptırmayı gereksiz buldukları, % 15,29'luk kısmının bir kez toprak analizi yaptırmayı yeterli olduğunu düşündükleri, % 22,35'lik kısmının ara sıra toprak analizi yaptırmak gerektiğini düşündükleri, % 40,00'lik kısmının sık sık toprak analizi yaptırmak gerektiği düşüncesinde oldukları ve % 5,88'lik kısmının ise her yıl düzenli olarak toprak analizi yaptırmak gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Elde edilen verilere göre, üreticilerin çoğunluğu (her yıl düzenli olarak olmasa da) toprak analizinin yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin toprak analizi yaptırma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 74,51'inin toprak analizi yaptırmadığı tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

Günümüze değin yapılan çalışmalar, üreticilerin büyük bir çoğunluğunun toprak analizi yaptırmaksızın gübreleme yaptığını ortaya koymaktadır. Oysaki tarımsal girdilerin içinde gübrelerin payı oldukça yüksektir ve yoğun tarımın giderek yaygınlaşmasıyla gübre kullanımı da hızla artmaktadır. Analize dayalı olmadan dekara verilecek bir kg fazla gübrenin bile zamanla oldukça ekonomik zararlara yol açacağı bilinmelidir. Çevreyi kirletmeden, birim alandan amaçlanan verimi azaltmadan ürün kalitesini bozmadan bitki ve ürün gelişimi sağlamak dengeli bir gübreleme ile mümkündür. Bilinçli ve dengeli bir gübrelemenin ilk adımı ise toprak analizleri ile bitkinin beslenme düzeyinin belirlenmesi ve buna göre gübreleme programları hazırlanmasıdır. Toprak analizleri bilinçli gübrelemenin olmazsa olmazıdır (Anonim, 2011j).

6.4.4. Üreticilerin Tarım İlacı Satıcılarından Kullanım Bilgisi Alma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre tarım ilacı satıcılarından kullanım tavsiyeleri alma durumu Çizelge 6.4.4.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.4. Üreticilerin Tarım İlacı Satıcılarından Kullanım Bilgisi Alma Durumu

Tarım İlacı Kullanım Bilgisi Alma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilgi Almayanlar	15	33,33	8	53,33	11	44,00	34	40,00
Mecburi Halde Bilgi Alanlar	8	17,78	1	6,67	3	12,00	12	14,12
Ara Sıra Bilgi Alanlar	16	35,56	1	6,67	11	44,00	28	32,94
Sık Sık Bilgi Alanlar	2	4,44	4	26,67	0	0,00	6	7,06
Her Zaman Bilgi Alanlar	4	8,89	1	6,67	0	0,00	5	5,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,014								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 40,00'lık kısmının tarım ilacı satıcılarından kullanım bilgisi almadıkları, % 14,12'lik kısmının mecbur kalırlarsa tarım ilacı satıcılarından kullanım bilgisi aldıkları, % 32,94'lük kısmının tarım ilacı satıcılarından ara sıra kullanım bilgisi aldıkları, % 7,06'lık kısmının tarım ilacı satıcılarından sık sık kullanım bilgisi aldıkları ve % 5,88'lik kısmının ise tarım ilacı satıcılarından her zaman kullanım bilgisi aldıkları görülmektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin çoğu tarım ilacı satıcılarından kullanım bilgisi almamakta olup, her zaman kullanım bilgisi alan üreticilerin oranı ise en düşüktür. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin tarım ilacı satıcılarından kullanım bilgisi alma durumları arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin yalnızca % 5,56'sının tarım ilaçlarını satın alırken çevre ve insan sağlığına zararlılık düzeyine dikkat ettikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.4.5. Üreticilerin Çevre Sorunları İle İlgili Bilinç Düzeyi

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre çevresel sorunlarla ilgili bilinç düzeyi Çizelge 6.4.5.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.5. İncelenen Üreticilerin Çevre Sorunları İle İlgili Bilinç Düzeyi

Çevre Bilinci Düzeyi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşük	20	44,44	2	13,34	14	56,00	36	42,35
Orta	11	24,44	10	66,66	10	40,00	31	36,47
Yüksek	14	31,11	3	20,00	1	4,00	18	21,17
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,002								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 42,35'inin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeylerinin düşük seviyede olduğu, % 36,47'sinin bilinç düzeyinin orta seviyede ve % 21,17'sinin ise bilinç düzeyinin yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Buna göre genel olarak, incelenen üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri düşüktür. Gruplar arasındaki farklılıklar incelendiğinde; 1. ve 3. gruptaki üreticilerin ağırlıklı olarak çevre bilinç düzeylerinin düşük olduğu, 2. gruptaki üreticilerin ise ağırlıklı olarak çevre bilinç düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 27,45'inin düşük düzeyde, % 49,02'sinin orta düzeyde ve % 23,53'ünün ise yüksek düzeyde çevre bilinç düzeyine sahip oldukları saptanmıştır (Kızılaslan, 2005).

6.4.6. Üreticilerin Kimyasal Gübrelerin Toprağa Zararını Bilme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre kimyasal gübrelerin toprağa verdiği zararları bilme durumu Çizelge 6.4.6.'da verilmiştir.

Çizelge 6.4.6. Üreticilerin Kimyasal Gübrelerin Toprağa Zararını Bilme Durumu

Kimyasal Gübrenin Toprağa Zararını Bilme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	24	53,33	11	73,33	13	52,00	48	56,47
Bilmeyenler	21	46,67	4	26,67	12	48,00	37	43,53
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 56,47'lik kısmı kimyasal gübrelerin toprağa verdiği zararları bilmekte iken, % 43,53'lük kısmı ise bu zararları bilmemektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticiler arasında kimyasal gübrelerin toprağa verdiği zararları bilenlerin oranının yüksek olduğu görülse de, bu zararları bilmeyen üreticilerin de azımsanmayacak bir oranda olduğu görülmektedir.

6.4.7. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı Kullanımının Toprağa Zararını Bilme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre aşırı miktarda tarım ilacı kullanımının toprağa verdiği zararları bilme durumu Çizelge 6.4.7.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.7. İncelenen Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı Kullanımının Toprağa Zararını Bilme Durumu

Aşırı Tarım İlacının Toprağa Zararını Bilme Durumları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	24	53,33	11	73,33	13	52,00	48	56,47
Bilmeyenler	21	46,67	4	26,67	12	48,00	37	43,53
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 56,47'lik kısmı aşırı tarım ilacı kullanımının toprağa verdiği zararları bilmekte iken, % 43,53'lük kısmı ise bu zararları bilmemektedir. Bu verilere göre, incelenen işletmelerdeki üreticiler arasında aşırı tarım ilacı kullanımının toprağa verdiği zararları bilenlerin oranının yüksek olduğu görülse de, bu zararları bilmeyen üreticilerin de azımsanmayacak bir oranda olduğu ifade edilebilir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 93,14'ünün ilaçlamanın çevreye zarar verdiğini belirttikleri bildirilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.4.8. Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı ve Kimyasal Gübre Kullanımının İçme

Sularına Verdiği Zararları Bilme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre aşırı tarım ilacı ve kimyasal gübre kullanımının içme sularına verdiği zararları bilme durumu Çizelge 6.4.8.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.8. İncelenen Üreticilerin Aşırı Tarım İlacı ve Kimyasal Gübre Kullanımının İçme Sularına Verdiği Zararları Bilme Durumu

Aşırı Tarım İlacı ve Kimyasal Gübrenin İçme Sularına Zararını Bilme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	17	37,78	9	60,00	8	32,00	34	40,00
Bilmeyenler	28	62,22	6	40,00	17	68,00	51	60,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 40,00'lik kısmı aşırı tarım ilacı ve kimyasal gübre kullanımının içme sularına verdiği zararları bilmekte iken, % 60,00'lik kısmı ise bu zararları

bilmemektedir. Bu verilere göre incelenen üreticilerin, aşırı tarım ilacı ve kimyasal gübre kullanımının içme sularına verdiği zararları bilme düzeylerinin düşük olduğu ifade edilebilir.

6.4.9. Üreticilerin Ormanların Tarım Arazisine Dönüştürülmesi Konusunda

Yaklaşımları

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre ormanların tarım arazisine dönüştürülmesi konusunda yaklaşımları Çizelge 6.4.9.'da verilmiştir.

Çizelge 6.4.9. İncelenen Üreticilerin Ormanların Tarım Arazisine Dönüştürülmesi Konusunda Yaklaşımları

Ormanların Tarım Arazisine Dönüştürülmesi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Yanlış Bulanlar	28	62,22	12	80,00	15	60,00	55	64,71
Doğru Bulanlar	17	37,78	3	20,00	10	40,00	30	35,29
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 64,71'lik kısmı ormanların tarım arazisine dönüştürülmesini yanlış bulurken, % 35,29'luk kısmı ise bunu doğru bulmaktadır. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin, ormanların tarım arazisine dönüştürülmesi konusundaki bilinç düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

6.4.10. Üreticilerin Ormanların Yok Edilmesinin Erozyonu Artırıcı Etkilerini

Bilme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre ormanların yok edilmesinin erozyonu artırıcı etkilerini bilme durumu Çizelge 6.4.10.'da verilmiştir.

Çizelge 6.4.10. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Ormanların Yok Edilmesinin Erozyonu Artırıcı Etkilerini Bilme Durumu

Ormanların Tahrip Edilmesinin Erozyonu Artırıcı Etkileri	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	20	44,44	8	53,33	7	28,00	35	41,18
Bilmeyenler	25	55,56	7	46,67	18	72,00	50	58,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 41,18'lik kısmı ormanların yok edilmesinin erozyonu artırıcı etkilerini bilmekte iken, % 58,82'lik kısmı ise bunu bilmemektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin, ormanların yok edilmesinin erozyonu artırıcı etkilerini bilme konusunda bilinç düzeylerinin düşük olduğu ifade edilebilir.

6.4.11. Üreticilerin Aşırı Sulamanın Toprağa ve Ürüne Zararlarını Bilme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre aşırı sulamanın toprağa ve ürüne zararlarını bilme durumu Çizelge 6.4.11.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.11. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Aşırı Sulamanın Toprağa ve Ürüne Zararlarını Bilme Durumu

Aşırı Sulamanın Toprağa ve Ürüne Zararları	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	31	68,89	14	93,33	21	84,00	66	77,65
Bilmeyenler	14	31,11	1	6,67	4	16,00	19	22,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 77,65'i aşırı sulamanın toprağa ve ürüne zarar vereceğini bilmekte iken, % 22,35'i ise bu zararları bilmemektedir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin, aşırı sulamanın toprağa ve ürüne zararları konusunda bilinç düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

6.4.12. Üreticilerin Otlak ve Meralarda Düzenli Hayvan Otlatmanın Bitki

Yoğunluğunu Artırıcı Etkisini Bilme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre otlak ve meralarda düzenli olarak hayvan otlatmanın bitki yoğunluğunu artırıcı etkisini bilme durumu Çizelge 6.4.12.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.12. İncelenen Üreticilerin Otlak ve Meralarda Düzenli Hayvan Otlatmanın Bitki Yoğunluğunu Artırıcı Etkisini Bilme Durumu

Hayvan Otlatmanın Bitki Yoğunluğuna Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	19	42,22	5	33,33	5	20,00	29	34,12
Bilmeyenler	26	57,78	10	66,67	20	80,00	56	65,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 34,12'si otlak ve meralarda düzenli olarak hayvan otlatmanın bitki yoğunluğunu artırıcı etkisini bilmekte iken, % 65,88'i ise bu etkiyi bilmemektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin, otlak ve meralarda düzenli olarak hayvan otlatmanın bitki yoğunluğunu artırıcı etkisi konusunda bilinç düzeylerinin düşük olduğu ifade edilebilir.

6.4.13. Üreticilerin Aşırı Kimyasal Gübre Kullanımının Uzun Vadede Ürün

Verimini Azaltıcı Etkisini Bilme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre aşırı kimyasal gübre kullanımının uzun vadede ürün verimini azaltıcı etkisini bilme durumu Çizelge 6.4.13.'de verilmiştir.

Çizelge 6.4.13. İncelenen Üreticilerin Aşırı Kimyasal Gübre Kullanımının Uzun Vadede Ürün Verimini Azaltıcı Etkisini Bilme Durumu

Aşırı Kimyasal Gübre Kullanımının Verime Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	15	33,33	6	40,00	4	16,00	25	29,41
Bilmeyenler	30	66,67	9	60,00	21	84,00	60	70,59
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 29,41'i aşırı kimyasal gübre kullanımının uzun vadede ürün verimini azaltıcı etkilerini bilmekte iken, % 70,59'u ise bu olumsuz etkileri bilmemektedir. Buna göre, aşırı kimyasal gübre kullanımının uzun vadede ürün verimini azaltıcı etkileri konusunda, üretici bilinç düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

6.5. Üreticilerin Organik Tarım Bilgi Düzeyleri ve Yaklaşımları

6.5.1. Üreticilerin Organik Tarım Terimini Duyma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre üreticilerin organik tarım terimini duyma durumu Çizelge 6.5.1.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.1. İncelenen Üreticilerin Organik Tarım Terimini Duyma Durumu

Organik Tarım Terimini Duyma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Duyanlar	33	73,33	12	80,00	21	84,00	66	77,65
Duymayanlar	12	26,67	3	20,00	4	16,00	19	22,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,574								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 77,65'lik kısmı organik tarım terimini daha önce duyduklarını, % 22,35'lik kısmı ise organik tarım terimini daha önce hiç duymadıklarını ifade etmişlerdir. Bu verilere göre, incelenen üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım terimini daha önceden duyduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile üreticilerin organik tarım terimini daha önce duymuş olmaları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 89,22'sinin organik tarım hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır (Kızılaslan, 2005).

6.5.2. Üreticilerin Organik Üretimi Denemiş Olma Durumu

Araştırma kapsamında, üreticilerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre, organik üretimi denemiş olma durumları incelenmiş ve sonuçta üreticilerden hiçbirisinin daha önce organik üretimi denememiş olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, incelenen üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım terimini duymuş olsalar bile, konu ile ilgili daha kapsamlı bilgilerinin ve üretim deneyimlerinin olmadığı ifade edilebilir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 65,69'unun organik tarımı gerekli görmedikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.3. Üreticilerin Halen Organik Bitkisel Üretim Yapma Durumları

Araştırma kapsamında, üreticilerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre, halen organik bitkisel üretim yapma durumları incelenmiş ve sonuçta üreticilerden hiçbirisinin organik bitkisel üretim yapmadıkları tespit edilmiştir. Bu bilgi ışığında, incelenen üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım terimini duymuş olsalar bile, organik bitkisel üretime başlama eğilimlerinin bugüne kadar oluşmamış olduğu söylenebilir.

6.5.4. Üreticilerin Halen Organik Hayvansal Üretim Yapma Durumu

Araştırma kapsamında, üreticilerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre, organik hayvansal üretim yapma durumları incelenmiş ve sonuçta üreticilerden hiçbirisinin organik hayvansal üretim yapmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, incelenen işletmelerdeki üreticilerin büyük çoğunluğunun organik tarım terimini duymuş olsalar bile, organik hayvancılık faaliyetlerine başlama eğilimlerinin bugüne kadar oluşmamış olduğu ifade edilebilir.

6.5.5. Üreticilerin Organik Üretime Başlamayı Düşünme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlamayı düşünme durumu Çizelge 6.5.5.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.5. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlamayı Düşünme Durumu

Organik Üretime Başlamayı Düşünme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Düşünürüm	24	53,33	11	73,33	12	48,00	47	55,29
Düşünmem	21	46,67	4	26,67	13	52,00	38	44,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,027								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 55,29'unun organik üretime başlamayı düşünebilecekleri, % 44,71'inin ise organik üretime başlamayı hiç düşünmedikleri görülmektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu organik üretime başlama konusunda isteklidir. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile üreticilerin organik tarıma başlamayı düşünme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerden organik tarımın yapılması gerektiğini belirtenlerin % 45,71'i bunun nedenini kaliteli, lezzetli, sağlıklı ürün alma olarak belirtirken, organik tarımın yapılmaması gerektiğini belirtenlerin % 55,22'si ise gerekçe olarak verim alınamayacağı fikrini ileri sürdükleri bildirilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.6. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Denemiş Olma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre sözleşmeli üretimi denemiş olma durumu Çizelge 6.5.6.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.6. İncelenen Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Denemiş Olma Durumu

Sözleşmeli Üretimi Deneme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Denedim	10	22,22	4	26,67	7	28,00	21	24,71
Denemedim	35	77,78	11	73,33	18	72,00	64	75,29
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,850								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 24,71'i daha önce sözleşmeli üretimi denemiş, % 75,29'u ise daha önce sözleşmeli üretimi hiç denememiştir. Buna göre, incelenen üreticilerin, büyük çoğunluğu daha önce sözleşmeli üretimi hiç denememiştir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin sözleşmeli üretimi denemiş olma durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.7. Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Avantajlı Bulma Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre sözleşmeli üretimi avantajlı bulma durumu Çizelge 6.5.7.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.7. İncelenen Üreticilerin Sözleşmeli Üretimi Avantajlı Bulma Durumu

Sözleşmeli Üretimi Avantajlı Bulup Bulmama	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Avantajlı Buluyorum	31	68,89	11	73,33	15	60,00	57	67,06
Avantajlı Bulmuyorum	14	31,11	4	26,67	10	40,00	28	32,94
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,638								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 67,06'sı sözleşmeli üretimi avantajlı bulurken, % 32,94'ü ise avantajlı bulmamaktadır. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğuna göre sözleşmeli üretim avantajlıdır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin sözleşmeli üretimi avantajlı bulma durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.8. Üreticilerin Organik Üretime Başlamaları Durumunda Gelir Seviyelerinin

Artacağını Düşünme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlamaları durumunda gelir seviyelerinin artacağını düşünme durumu Çizelge 6.5.8.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.8. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlamaları Durumunda Gelir Seviyelerinin Artacağını Düşünme Durumu

Organik Üretim Geliri Artıracağını Düşünme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Gelirim Artar	22	48,89	11	73,33	17	68,00	50	58,82
Gelirim Artmaz	23	51,11	4	26,67	8	32,00	35	41,18
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,013								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 58,82'si organik üretime başlamaları durumunda gelir seviyelerinin artacağını düşünürken, % 41,18'i ise organik üretime başlamaları durumunda gelir seviyelerinin artacağını düşünmemektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu organik üretimin gelir artışı sağlayacağını düşünmektedirler. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlamaları durumunda gelir seviyelerinin artacağını düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.9. Üreticilerin Organik Hayvancılık Terimini Duyma Durumu

Araştırmada incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik hayvancılık terimini daha önce duymuş olma durumu Çizelge 6.5.9.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.9. İncelenen Üreticilerin Organik Hayvancılık Terimini Duyma Durumu

Organik Hayvancılık Terimini Bilme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Duyanlar	25	55,56	11	73,33	11	44,00	47	55,29
Duymayanlar	20	44,44	4	26,67	14	56,00	38	44,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,195								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 55,29'u kısmının organik hayvancılık terimini daha önce duymuş, % 44,71'i ise organik hayvancılık terimini daha önce hiç duymamıştır. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu organik hayvancılık terimini duymuştur. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik hayvancılık terimini duyma durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.10. Üreticilerin Organik Tarımın Konvansiyonel Tarımdan Daha Kolay Olduğunu Düşünme Durumları

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha kolay olduğunu düşünme durumu Çizelge 6.5.10'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.10. İncelenen Üreticilerin Organik Tarımın Konvansiyonel Tarımdan Daha Kolay Olduğunu Düşünme Durumları

Organik Tarımın Kolay Olduğunu Düşünme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Tarım Daha Kolay	23	51,11	11	73,33	13	52,00	47	55,29
Organik Tarım Daha Zor	22	48,89	4	26,67	12	48,00	38	44,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,301								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 55,29'u organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha kolay olduğunu düşünürken, % 44,71'i ise organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha zor olduğunu düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha kolay olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha kolay olduğunu düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.11. Üreticilerin İşletme Şartlarının Organik Tarım İçin Elverişli Olduğunu Düşünme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre işletme şartlarının organik tarım için elverişli olduğunu düşünme durumu Çizelge 6.5.11.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.11. İncelenen Üreticilerin İşletme Şartlarının Organik Tarım İçin Elverişli Olduğunu Düşünme Durumu

İşletme Şartlarının Organik Tarıma Uygunluğu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Elverişlidir	23	51,11	11	73,33	11	44,00	45	52,94
Elverişli Değildir	22	48,89	4	26,67	14	56,00	40	47,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,018								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 52,94'ü işletme şartlarının organik tarım için elverişli olduğunu düşünürken, % 47,06'sı ise işletme şartlarının organik tarım için elverişli olmadığını düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğu işletme şartlarının organik tarım için elverişli olduğunu düşünmektedirler. İşletme şartlarının organik tarım için elverişli olmadığını düşünen üreticiler ise, bunun gerekçesini hem kendi bilgi ve deneyim eksiklikleri, hem de işletme arazilerinin yeterli verim düzeyinde olmaması olarak belirtmişlerdir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin işletme şartlarının organik tarım için elverişli olduğunu düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 55,22'sinin organik tarımın yapılmaması gerektiğini düşündükleri, buna gerekçe olarak verim alınamayacağı fikrini ileri sürdükleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.12. Üreticilerin Organik Tarımla İlgili TV Programlarını İzleme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımla ilgili TV programlarını izleme durumu Çizelge 6.5.12.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.12. Üreticilerin TV'den Organik Tarım Programlarını İzleme Durumu

Organik Tarımla İlgili TV Programlarını İzleme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İzleyenler	10	22,22	5	33,33	3	12,00	18	21,18
İzlemeyenler	35	77,78	10	66,67	22	88,00	67	78,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,270								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 21,18'i denk geldiklerinde organik tarımla ilgili TV programlarını izlemekte iken, % 78,82'si ise organik tarımla ilgili TV programlarını hiç izlememektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğu organik tarımla ilgili TV programlarını izlemeyi tercih etmemektedir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımla ilgili TV programlarını izleme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.13. Üreticilerin Organik Tarıma Başlamaları Durumunda Girdi Masraflarının Azalacağını Düşünme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının azalacağını düşünme durumu Çizelge 6.5.13.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.13. İncelenen Üreticilerin Organik Tarıma Başlamaları Durumunda Girdi Masraflarının Azalacağını Düşünme Durumu

Organik Tarımın Girdi Masraflarını Azaltma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Girdi Masrafı Azalır	16	35,56	9	60,00	11	44,00	36	42,35
Girdi Masrafı Artar	29	64,44	6	40,00	14	56,00	49	57,65
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,248								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 42,35'i organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının azalacağını düşünürken, % 57,65'i ise organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının artacağını düşünmektedir. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının artacağını düşünmektedir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının azalacağını düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.14. Üreticilerin Organik Tarımın Dünya'da Giderek Yaygınlaşan Bir Üretim Sistemi Haline Geldiğini Bilme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilme durumu Çizelge 6.5.14'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.14. İncelenen Üreticilerin Organik Tarımın Dünya'da Giderek Yaygınlaşan Bir Üretim Sistemi Haline Geldiğini Bilme Durumu

Organik Tarımın Dünya'da Yaygınlaştığını Bilme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilenler	18	40,00	7	46,67	12	48,00	37	43,53
Bilmeyenler	27	60,00	8	53,33	13	52,00	48	56,47
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,782								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 43,53'ü organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilmekte iken, % 56,47'si ise organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilmemektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilmemektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.15. Üreticilerin Organik Ürünlerin Konvansiyonel Ürünlerden Daha Sağlıklı Olduğunu Düşünme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünme durumu Çizelge 6.5.15.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.15. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Organik Ürünlerin Konvansiyonel Ürünlerden Daha Sağlıklı Olduğunu Düşünme Durumu

Organik Tarımın Kolay Olduğunu Düşünme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Ürünler Daha Sağlıklıdır	20	44,44	8	53,33	7	28,00	35	41,18
Konvansiyonel Ürünler Daha Sağlıklıdır	25	55,56	7	46,67	18	72,00	50	58,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,234								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 41,18'i organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünürken, % 58,82'si ise konvansiyonel ürünlerin organik ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğuna göre konvansiyonel ürünler organik ürünlerden daha sağlıklıdır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 45,71'inin organik tarımın yapılmaması gerektiğini düşündükleri, buna gerekçe olarak kaliteli, lezzetli, sağlıklı ürün almayı istemelerini belirttikleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.16. Üreticilerin Organik Tarım Eğitimi Almayı İsteme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı isteme durumu Çizelge 6.5.16.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.16. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Yetkili Kurumlardan Organik Tarım Eğitimi Almayı İsteme Durumu

Organik Tarım Eğitimi Almayı İsteme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	19	42,22	8	53,33	5	20,00	32	37,65
İstemeyenler	26	57,78	7	46,67	20	80,00	53	62,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,071								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 37,65'i yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı istemekte iken, % 62,35'i ise yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı istememektedirler. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.17. Üreticilerin Organik Tarıma Devlet Tarafından Verilen Teşviklerin Artırılmasını İsteme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarıma devlet tarafından verilen teşviklerin artırılmasını isteme durumu Çizelge 6.5.17.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.17. İncelenen Üreticilerin Organik Tarıma Devlet Tarafından Verilen Teşviklerin Artırılmasını İsteme Durumu

Organik Tarım Devlet Teşviklerinin Artırılması	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Teşvikler Yetersizdir	19	42,22	8	53,33	5	20,00	32	37,65
Teşvikler Yeterlidir	26	57,78	7	46,67	20	80,00	53	62,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,007								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 37,65'i organik tarıma devlet tarafından verilen teşviklerin artırılması gerektiğini düşünürken, % 62,35'i ise organik tarıma devlet tarafından verilen teşviklerin artırılması gerekmediğini düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, organik tarıma devlet tarafından verilen teşvikleri yeterli bulmaktadırlar. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarıma devlet tarafından verilen teşviklerin artırılmasını isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sinop İli Merkez İlçede yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 69,33'ünün bitkisel üretime, % 85,33'ünün ise hayvansal üretime verilen destekleme primlerini yetersiz düzeyde bulduğu belirlenmiştir (Gürel ve Akay, 2008).

6.5.18. Üreticilere Göre Organik Tarımın Yaygınlaşmasının Ülke Ekonomisine Katkı Sağlama Durumu

İncelenen üreticilerin, arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlama durumu Çizelge 6.5.18.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.18. İncelenen Üreticilere Göre Organik Tarımın Yaygınlaşmasının Ülke Ekonomisine Katkı Sağlama Durumu

Organik Tarımın Ülke Ekonomisine Katkı Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Katkısı Olur	22	48,89	9	60,00	6	24,00	37	43,53
Katkısı Olmaz	23	51,11	6	40,00	19	76,00	48	56,47
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,048								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 43,53'ü organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlayacağını düşünürken, % 56,47'si ise organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlamayacağını düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlamayacağını düşünmektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlayacağını düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.19. Üreticilerin Yörede Organik Tarımın Yaygınlaşması Gerektiğini Düşünme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünme durumu Çizelge 6.5.19.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.19. İncelenen Üreticilerin Yörede Organik Tarımın Yaygınlaşması Gerektiğini Düşünme Durumları

Yörede Organik Tarımın Yaygınlaşması	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Yaygınlaşmasını İsterim	27	60,00	9	60,00	6	24,00	42	49,41
Yaygınlaşmasını İstemem	18	40,00	6	40,00	19	76,00	43	50,59
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,010								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 49,41'i yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünürken, % 50,59'u ise yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünmemektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünmemektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerden organik tarımın yapılması gerektiğini belirten üreticilerin % 45,71'i bunun nedenini kaliteli, lezzetli, sağlıklı ürün alma olarak belirtirken, organik tarımın yapılmaması gerektiğini belirten üreticilerin % 55,22'si ise gerekçe olarak verim alınmayacağı fikrini ileri sürdükleri bildirilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.20. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Kooperatif Kurulmasını İsteme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını isteme durumu Çizelge 6.5.20.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.20. İncelenen Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Kooperatif Kurulmasını İsteme Durumu

Yörede Organik Tarımla İlgili Kooperatif Kurulması	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	27	60,00	9	60,00	10	40,00	46	54,12
İstemeyenler	18	40,00	6	40,00	15	60,00	39	45,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,241								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 54,12'si yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını isterken, % 45,88'i ise yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını istememektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını istemektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.21. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasını İsteme Durumları

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını isteme durumları Çizelge 6.5.21.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.21. İncelenen Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasını İsteme Durumları

Yörede Organik Tarımla İlgili Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulması	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	27	60,00	9	60,00	7	28,00	43	50,59
İstemeyenler	18	40,00	6	40,00	18	72,00	42	49,41
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,027								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 50,59'luk kısmının yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını istedikleri, % 49,41'lik kısmının ise yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını istemedikleri anlaşılmaktadır. Bu verilere göre, incelenen üreticilerden yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını isteyenlerin oranı (aradaki fark çok düşük olsa da) daha fazladır. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını isteyip istememe durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.22. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulmasını İsteme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını isteme durumu Çizelge 6.5.22.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.22. İncelenen Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulmasını İsteme Durumu

Yörede Organik Tarımla İlgili Fabrika Kurulması	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	30	66,67	13	86,67	18	72,00	61	71,76
İstemeyenler	15	33,33	2	13,33	7	28,00	24	28,24
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,032								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 71,76'sı yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını isterken, % 28,24'ü ise yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını istememektedirler. Buna göre incelenen üreticilerin büyük çoğunluğu, yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını istemektedirler. Bu isteğin bir nedeninin de istihdam umuduna dayandığı düşünülebilir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.23. Üreticilerin Köylerine Organik Tarımla İlgili Bilgi Alabilecekleri Bir Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesini İsteme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini isteme durumu Çizelge 6.5.23.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.23. İncelenen Üreticilerin Köylerine Organik Tarımla İlgili Bilgi Alabilecekleri Bir Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesini İsteme Durumu

Organik Tarımla İlgili Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
İsteyenler	26	57,78	13	86,67	17	68,00	56	65,88
İstemeyenler	19	42,22	2	13,33	8	32,00	29	34,12
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,120								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 65,88'i köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini isterken, % 34,12'si ise köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini istememektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini istemektedirler. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.24. Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulması Durumunda Arazilerini Satmayı İsteme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması durumunda arazilerini satmayı isteme durumu Çizelge 6.5.24.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.24. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Yörede Organik Tarımla İlgili Bir Fabrika Kurulması Durumunda Arazilerini Satmayı İsteme Durumu

Yörede Organik Tarımla İlgili Fabrika Kurulursa Arazi Satma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Satmayı Düşünenler	22	48,89	6	40,00	1	4,00	29	34,12
Satmayı Düşünmeyenler	23	51,11	9	60,00	24	96,00	56	65,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,001								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 34,12'si organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması durumunda arazi satmayı düşünürken, % 65,88'i ise organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması durumunda arazi satmayı düşünmemektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğu, yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması için arazi satmayı düşünmemektedirler. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması durumunda arazi satmayı isteme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Tokat İli Artova Bölgesinde yapılan bir çalışmada, incelenen üreticilerin % 82,35'inin köylerinde bir fabrika kurulması durumunda arazilerini bu amaçla satabilecekleri tespit edilmiştir (Kızılaslan, 2005).

6.5.25. Üreticilerin Organik Tarımı “Gelişmiş ve Modern Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımı “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görme durumu Çizelge 6.5.25.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.25. İncelenen Üreticilerin Organik Tarımı “Gelişmiş ve Modern Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumları

Organik Tarımı “Modern Bir Tarım Sistemi” Olarak Görme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Katılanlar	21	46,67	8	53,33	5	20,00	34	40,00
Katılmayanlar	24	53,33	7	46,67	20	80,00	51	60,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,047								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 40,00’i organik tarımı “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görürken, % 60,00’i ise organik tarımı “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görmemektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğu, organik tarımı “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görmemektedirler. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.26. Üreticilerin Organik Tarımı “Çok Gelir Getiren, Basit ama Akıllıca Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımı “çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi” olarak görme durumu Çizelge 6.5.26.’da verilmiştir.

Çizelge 6.5.26. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Organik Tarımı “Çok Gelir Getiren, Basit ama Akıllıca Bir Üretim Sistemi” Olarak Görme Durumu

Organik Tarımı “Getirisi Yüksek, Basit, Akıllıca Bir Sistem” Olma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Katılanlar	22	48,89	8	53,33	6	24,00	36	42,35
Katılmayanlar	23	51,11	7	46,67	19	76,00	49	57,65
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,083								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 42,35’i organik tarımı “çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi” olarak görmekte iken, % 57,65’i ise organik tarımı “çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi” olarak görmemektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğunun, organik tarımı “çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi” olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın “çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi” olarak görme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.27. Üreticilerin Organik Tarımı Çevre Kirliliğine Çözüm Olarak Görme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarımın çevre kirliliğine çözüm olarak görme durumu Çizelge 6.5.27.’de verilmiştir.

Çizelge 6.5.27. İncelenen İşletmelerde Üreticilerin Organik Tarımın Çevre Kirliliğine Çözüm Olarak Görme Durumu

Organik Tarımın Çevre Kirliliğine Çözüm Olma Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Çözüm Olur	22	48,89	9	60,00	9	36,00	40	47,06
Çözüm Olmaz	23	51,11	6	40,00	16	64,00	45	52,94
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,031								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 47,06'sı organik tarımın çevre kirliliğine çözüm olabileceğini düşünürken, % 52,94'ü ise organik tarımın çevre kirliliğine çözüm olmayacağını düşünmektedirler. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik tarımın çevre kirliliğine çözüm olarak görme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.28. Üreticilerin Organik Tarım Yasa ve Yönetmelikleri Hakkındaki Bilgi Durumu

Araştırmada kapsamında üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre, organik tarım yasa ve yönetmelikleri hakkındaki bilgi durumları incelenmiş ve sonuçta üreticilerin organik tarım yasa ve yönetmelikleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Bu durumun, tarımsal üretim sistemlerine ait yasal ve bürokratik mevzuatların, üreticilerce çok fazla merak edilmediğini gösterdiği söylenebilir.

6.5.29. Üreticilere Göre Organik Ürünlerin Sağlıklı Olma Düzeyi

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik tarım ürünlerini sağlıklı bulma düzeyi Çizelge 6.5.29.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.29. İncelenen Üreticilerin Organik Ürünleri Sağlıklı Bulma Düzeyi

Organik Ürünlerin Sağlıklı Olma Düzeyi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiçbir Fark Yoktur	21	46,67	5	33,33	17	68,00	43	50,59
Düşük Düzeyde Sağlıklı	1	2,22	1	6,67	0	0,00	2	2,35
Orta Düzeyde Sağlıklı	9	20,00	2	13,33	5	20,00	16	18,82
Çok Sağlıklı	9	20,00	3	20,00	3	12,00	15	17,65
En Sağlıklı	5	11,11	4	26,67	0	0,00	9	10,59
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,173								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 50,59'u organik ürünler ile organik olmayan ürünler arasında fark olmadığını, % 2,35'i organik ürünlerin çok az bir farkla diğer ürünlerden daha sağlıklı olduğunu, % 18,82'si organik ürünlerin diğer ürünlerden orta düzeyde daha sağlıklı olduğunu, % 17,65'i organik ürünlerin diğer ürünlerden çok daha sağlıklı olduğunu ve % 10,59'u ise organik ürünlerin en sağlıklı ürünler olduğunu düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticiler arasında organik ürünler ile diğer ürünler arasında hiç fark olmadığını düşünenler en kalabalık gruptur. Organik ürünlerin en sağlıklı ürünler olduğunu düşünenlerin oranı ise dördüncü sırada yer almaktadır. Sonuçta ise üreticiler arasında organik ürünlerin sağlıklı olmaları bilincinin tam olarak yerleşmemiş olduğu ifade edilebilir. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik ürünleri sağlıklı bulma düzeyi arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.30. Üreticilerin Organik Ürünlerin Üretimi, Hasadı ve Pazarlanması Hakkındaki Bilgi Durumu

Araştırma kapsamında, üreticilerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre, organik ürünlerin üretimi, hasadı ve pazarlanması hakkındaki bilgi durumları incelenmiş ve sonuç itibarıyla üreticilerin organik ürünlerin üretimi, hasadı ve pazarlanması hakkında bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır. Bu durum, incelenen işletmelerdeki üreticilerin organik tarım ile ilgili hiçbir temel bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

6.5.31. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Diğer Üreticilerden Etkilenme Durumu

İncelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerden etkilenme durumu Çizelge 6.5.31.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.31. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Diğer Üreticilerden Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Diğer Üreticilerden Etkilenme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	18	40,00	4	26,67	8	32,00	30	35,29
Düşük Seviyede	8	17,78	3	20,00	12	48,00	23	27,06
Orta Seviyede	3	6,67	1	6,67	1	4,00	5	5,88
Yüksek Seviyede	12	26,67	6	40,00	3	12,00	21	24,71
En Etkili Sebepdir	4	8,89	1	6,67	1	4,00	6	7,06
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,243								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 35,29'u organik üretime başlama kararında diğer üreticilerin davranışlarından hiç etkilenmeyeceklerini, % 27,06'sı organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerin davranışlarından düşük oranda etkileneceklerini, % 5,88'i organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerin davranışlarından orta seviyede etkileneceklerini, % 24,71'i organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerin davranışlarından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 7,06'sı ise organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerin davranışlarının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama kararında diğer üreticilerin davranışlarından hiç etkilenmeyeceklerini belirtenler en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Ayrıca organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerin davranışlarının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise dördüncü sırada yer almıştır. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerden etkilenme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.32. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Köylerine Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesinden Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden etkilenme durumu Çizelge 6.5.32.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.32. İncelenen Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Köylerine Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesinden Etkilenme Durumu

Organik Üretim Başlamada Köy Ziraat Mühendisi Görevlendirilmesi Etki Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	18	40,00	1	6,67	10	40,00	29	34,12
Düşük Seviyede	8	17,78	6	40,00	10	40,00	24	28,24
Orta Seviyede	5	11,11	1	6,67	0	0,00	6	7,06
Yüksek Seviyede	8	17,78	6	40,00	5	20,00	19	22,35
En Etkili Sebepdir	6	13,33	1	6,67	0	0,00	7	8,24
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,034								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 34,12'si organik üretime başlama kararında köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden hiç etkilenmeyeceklerini, % 28,24'ü organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden düşük oranda etkileneceklerini, % 7,06'sı organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden orta seviyede etkileneceklerini, % 22,35'i organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden yüksek oranda etkileneceklerini ve % 8,24'ü ise organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinin kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama kararında köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden hiç etkilenmeyeceklerini belirtenler en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Ayrıca organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinin kendileri için en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise dördüncü sırada yer almıştır. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden etkilenme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.33. Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Yörede Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasından Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen işletme arazi büyüklük gruplarına göre, üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.33.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.33. İncelenen Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Yörede Danışmanlık Kuruluşu/Şirketi Kurulmasından Etkilenme Durumu

Organik Üretim Başlamada Danışmanlık Kuruluşu/ Şirketi Kurulmasının Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	17	37,78	1	6,67	8	32,00	26	30,59
Düşük Seviyede	9	20,00	6	40,00	12	48,00	27	31,76
Orta Seviyede	8	17,78	1	6,67	3	12,00	12	14,12
Yüksek Seviyede	7	15,56	6	40,00	2	8,00	15	17,65
En Etkili Sebepdir	4	8,89	1	6,67	0	0,00	5	5,88
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,031								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 30,59'u organik üretime başlama kararında yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından hiç etkilenmeyeceklerini, % 31,76'sı

organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından düşük oranda etkileneceklerini, % 14,12'si organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından orta seviyede etkileneceklerini, % 17,65'i organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 5,88'i ise organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı % 5,88 ile en son sırada yer alırken, organik üretime başlama kararında yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından hiç etkileneceklerini belirtenlerin oranı ise % 30,59'luk oranla ikinci sırayı almıştır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından etkilenme durumu arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.34. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Kooperatif Kurulmasından Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.34.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.34. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yörede Bir Kooperatif Kurulmasından Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Kooperatif Kurulmasının Etki Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	15	33,33	1	6,67	8	32,00	24	28,24
Düşük Seviyede	11	24,44	6	40,00	12	48,00	29	34,12
Orta Seviyede	3	6,67	1	6,67	0	0,00	4	4,71
Yüksek Seviyede	9	20,00	2	13,33	4	16,00	15	17,65
En Etkili Sebepdir	7	15,56	5	33,33	1	4,00	13	15,29
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,109								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H₁ hipotezi ret, H₀ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 28,24'ü organik üretime başlama kararında yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından hiç etkileneceklerini, % 34,12'si organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından düşük oranda etkileneceklerini, % 4,71'i organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından orta seviyede etkileneceklerini, % 17,65'i organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 15,29'u ise organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından düşük seviyede etkileneceklerini belirtenlerin oranı ilk sırayı almıştır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından etkilenme durumu arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

6.5.35. Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Yörede Bir Fabrika Kurulmasından Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.35.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.35. İncelenen Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Yörede Bir Fabrika Kurulmasından Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Fabrika Kurulmasının Etkisi	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	15	33,33	1	6,67	8	32,00	24	28,24
Düşük Seviyede	11	24,44	6	40,00	12	48,00	29	34,12
Orta Seviyede	1	2,22	1	6,67	0	0,00	2	2,35
Yüksek Seviyede	7	15,56	1	6,67	1	4,00	9	10,59
En Etkili Sebepdir	11	24,44	6	40,00	4	16,00	21	24,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,014								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 28,24'ü organik üretime başlama kararında yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından hiç etkilenmeyeceklerini, % 34,12'si organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından düşük oranda etkileneceklerini, % 2,35'i organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından orta seviyede etkileneceklerini, % 10,59'u organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 24,71'i ise organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasının kendileri için organik tarıma başlama kararında en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Buna göre, organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından düşük seviyede etkileneceklerini belirtenlerin oranı ilk sırayı alırken, böyle bir fabrika kurulmasından hiç etkilenmeyeceklerini belirtenler ikinci sırayı almış ve organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasının, kendileri için organik tarıma başlama kararında en etkili sebep olacağını belirtenler üçüncü sırada yer almışlardır. Yapılan analiz sonucunda ise, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından etkilenme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.36. Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Devlet Teşviklerinin Artırılmasından Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.36.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.36. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Devlet Teşviklerinin Artırılmasından Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Devlet Teşviklerinin Artırılmasının Etki Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	15	33,33	1	6,67	7	28,00	23	27,06
Düşük Seviyede	11	24,44	6	40,00	13	52,00	30	35,29
Orta Seviyede	1	2,22	0	0,00	0	0,00	1	1,18
Yüksek Seviyede	11	24,44	3	20,00	0	0,00	14	16,47
En Etkili Sebeptir	7	2,22	5	33,33	5	20,00	17	20,00
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,046								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 27,06'sı organik üretime başlama kararında devlet teşviklerinin artırılmasından hiç etkilenmeyeceklerini, % 35,29'u organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından düşük oranda etkileneceklerini, % 1,18'i organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından orta seviyede etkileneceklerini, % 16,47'si organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 20,00'si ise organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Buna göre, organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından hiç etkilenmeyeceklerini belirtenlerin oranı ikinci sırayı, organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasının kendileri için organik tarıma başlama kararında en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise üçüncü sırada yer almıştır. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından etkilenme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.37. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Toplumun İleri Gelenlerinden Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.37.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.37. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Toplumun İleri Gelenlerinden Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Köy İleri Gelenlerinden Etkilenme Durumu	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	15	33,33	2	13,33	3	12,00	20	23,53
Düşük Seviyede	11	24,44	5	33,33	17	68,00	33	38,82
Orta Seviyede	1	2,22	1	6,67	1	4,00	3	3,53
Yüksek Seviyede	14	31,11	5	33,33	2	8,00	21	24,71
En Etkili Sebeptir	4	8,89	2	13,33	2	8,00	8	9,41
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,031								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin % 23,53'ü organik üretime başlama kararında köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından hiç etkilenmeyeceklerini, % 38,82'si organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından düşük oranda etkileneceklerini, % 3,53'ü organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından orta seviyede etkileneceklerini, % 24,71'i organik

üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 9,41'i ise organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından hiç etkilenmeyeceklerini belirtenlerin oranı üçüncü sırayı alırken, en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise dördüncü sırada yer almıştır. Yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda köyün ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından etkilenme durumu arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.38. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Eğitim Verilmesinden Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden etkilenme durumu Çizelge 6.5.38.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.38. İncelenen Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Eğitim Verilmesinden Etkilenme Durumu

Organik Üretime Başlamada Tarımsal Eğitim Verilmesinden Etkilenme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	19	42,22	2	13,33	12	48,00	33	38,82
Düşük Seviyede	7	15,56	5	33,33	8	32,00	20	23,53
Orta Seviyede	3	6,67	1	6,67	0	0,00	4	4,71
Yüksek Seviyede	9	20,00	5	33,33	3	12,00	17	20,00
En Etkili Sebepdir	7	15,56	2	13,33	2	8,00	11	12,94
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,024								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 38,82'si organik üretime başlama kararında yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden hiç etkilenmeyeceklerini, % 23,53'ü organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden düşük oranda etkileneceklerini, % 4,71'i organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden orta seviyede etkileneceklerini, % 20,00'si organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden yüksek oranda etkileneceklerini ve % 12,94'ü ise organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinin kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden hiç etkilenmeyeceklerini belirtenlerin oranı ilk sırayı alırken, en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise dördüncü sırada yer almıştır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca organik tarım eğitimi verilmesinden etkilenme durumu arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.39. Üreticilerin Organik Üretime Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Deneme Üretimleri Yapılmasından Etkilenme Durumu

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından etkilenme durumu Çizelge 6.5.39.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.39. İncelenen Üreticilerin Organik Üretim Başlama Konusunda Yetkili Kurumlarca Deneme Üretimleri Yapılmasından Etkilenme Durumu

Organik Üretim Başlamada Deneme Üretimleri Yapılmasından Etkilenme	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç Etkilenmeyenler	18	40,00	1	6,67	10	40,00	29	34,12
Düşük Seviyede	8	17,78	6	40,00	10	40,00	24	28,24
Orta Seviyede	2	4,44	1	6,67	0	0,00	3	3,53
Yüksek Seviyede	9	20,00	3	20,00	1	4,00	13	15,29
En Etkili Sebeptir	8	17,78	4	26,67	4	16,00	16	18,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00
P=0,012								
Sonuç: P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H₀ hipotezi ret, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.								

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 34,12'si organik üretime başlama kararında yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından hiç etkilenmeyeceklerini, % 28,24'ü organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından düşük oranda etkileneceklerini, % 3,53'ü organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından orta seviyede etkileneceklerini, % 15,29'u organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından yüksek oranda etkileneceklerini ve % 18,82'si ise organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasının kendileri için en etkili sebep olacağını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından hiç etkilenmeyeceklerini belirtenlerin oranı ilk sırayı alırken, en etkili sebep olacağını belirtenlerin oranı ise üçüncü sırada yer almıştır. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, işletme büyüklük grupları ile incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından etkilenme durumu arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

6.5.40. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Doğaya Saygılı Olma Durumları Konusundaki Görüşleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin doğaya saygılı olma durumları konusundaki görüşleri Çizelge 6.5.40.'da verilmiştir.

Çizelge 6.5.40. İncelenen Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Doğaya Saygılı Olma Durumları Konusundaki Görüşleri

Hangi Üretim Sistemi Doğaya Daha Saygılıdır	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Tarım	22	48,89	9	60,00	9	36,00	40	47,06
Konvansiyonel Tarım	23	51,11	6	40,00	16	64,00	45	52,94
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 47,06'sı organik tarımı doğaya daha saygılı bulurken, % 52,94'ü ise konvansiyonel tarımı doğaya daha saygılı bulmaktadırlar. Buna göre, incelenen üreticilerin hem organik tarım bilgilerinin, hem de çevre bilinç düzeylerinin yetersiz olduğu ifade edilebilir.

6.5.41. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Kârlılık Durumları Konusundaki Görüşleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin kârlılık durumları konusundaki görüşleri Çizelge 6.5.41.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.41. İncelenen Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Kârlılık Durumları Konusundaki Görüşleri

Hangi Üretim Sistemi Daha Kârlıdır	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Tarım	21	46,67	8	53,33	6	24,00	35	41,18
Konvansiyonel Tarım	24	53,33	7	46,67	19	76,00	50	58,82
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 41,18'i organik tarımı daha kârlı bulurken, % 58,82'si ise konvansiyonel tarımı daha kârlı bulmaktadırlar. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunun konvansiyonel tarımı daha kârlı buldukları ifade edilebilir.

6.5.42. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin İşgücü İhtiyaç Durumları Konusundaki Görüşleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin işgücü ihtiyaç durumları konusundaki görüşleri Çizelge 6.5.42.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.42. İncelenen Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin İşgücü İhtiyaç Durumları Konusundaki Görüşleri

Üretim Sistemleri İçin Gereken İşgücü İhtiyacı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Üretimde Daha Az	16	35,56	8	53,33	6	24,00	30	35,29
Konv. Üretimde Daha Az	29	64,44	7	46,67	19	76,00	55	64,71
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 35,29'u organik tarım faaliyetleri için gereken işgücü miktarının daha az olacağını düşünürken, % 64,71'i ise konvansiyonel tarım faaliyetleri için gereken işgücü miktarının daha az olacağını düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğunun, konvansiyonel tarım faaliyetleri için gerekli olan işgücü miktarının daha az olacağını düşündükleri söylenebilir.

6.5.43. Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Üretim Girdi Masraf Durumları Konusundaki Görüşleri

Araştırma kapsamında incelenen üreticilerin, işletme arazi büyüklük gruplarına göre organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin üretim girdisi masraf durumları konusundaki görüşleri Çizelge 6.5.43.'de verilmiştir.

Çizelge 6.5.43. İncelenen Üreticilerin Organik ve Konvansiyonel Üretim Sistemlerinin Üretim Girdi Masraf Durumları Konusundaki Görüşleri

Üretim Sistemleri İçin Gereken Girdi Masrafı	İşletme Büyüklük Grupları							
	1. Grup		2. Grup		3. Grup		GENEL	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Organik Üretimde Daha Az	20	44,44	7	46,67	5	20,00	32	37,65
Konv. Üretimde Daha Az	25	55,56	8	53,33	20	80,00	53	62,35
TOPLAM	45	100,00	15	100,00	25	100,00	85	100,00

Çizelgeye göre incelenen üreticilerin % 37,65'i organik tarım faaliyetlerinde daha az girdi masrafı olacağını düşünürken, % 62,35'i ise konvansiyonel tarım faaliyetlerinde daha az girdi masrafı olacağını düşünmektedirler. Buna göre, incelenen üreticilerin çoğunluğunun, konvansiyonel tarım faaliyetlerinde daha az girdi masrafı olacağını düşündükleri söylenebilir.

7. BAZI KRİTERLERE GÖRE ÜRETİCİLERİN ORGANİK TARIM HAKKINDA BİLGİ VE BİLİNÇ DÜZEYLERİNE YÖNELİK ANALİZ SONUÇLARI

7.1. Üreticilerin Eğitim Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.1. Üreticilerin Eğitim Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Eğitim durumu – Organik tarım terimini duyma durumu	4	33,885	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarım terimini daha önce duymuş olma durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Sözleşmeli üretimin daha avantajlı olduğunu düşünme durumu	4	22,853	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin sözleşmeli üretimi avantajlı bulup bulmama durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Organik tarımın konvansiyonel tarıma göre daha kolay olduğunu düşünme durumu	4	36,605	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın konvansiyonel tarımdan daha kolay olduğunu düşünüp düşünmemeye durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – TV’den organik tarımla ilgili programları takip etme düzeyi	4	41,530	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımla ilgili televizyon programlarını seyredip seyretmeme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı bulunacağını düşünme durumu	4	51,066	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın yaygınlaşmasının ülke ekonomisine katkı sağlayacağını düşünme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Yörede organik tarımla ilgili danışmanlık şirketi/kuruluşu kurulmasını isteme durumu	4	42,388	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasını isteyip istememe durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Organik ürünlerin sağlıklı olma düzeyleri	16	75,279	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ürünleri sağlıklı bulma durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Köyden bir üreticinin organik tarıma başlamasından etkilenme durumu	16	54,816	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda diğer üreticilerden etkilenme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Yörede organik tarımla ilgili fabrika kurulmasından etkilenme durumu	16	54,887	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir fabrika kurulmasından etkilenme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu – Yaş	8	77,587	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin eğitim durumları ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Gelir sağlama kaynakları	12	25,201	0,014	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin gelir kaynakları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Seçilen üretim sisteminde geleneksellik etkisi	12	114,660	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin üretim sistemlerinde ailevi alışkanlıklarından etkilenme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Üreticilerin işletmelerinde	12	78,400	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

uygulayacakları üretim sistemlerinin seçiminde, diğer üreticilerin etkisi				H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin üretim sistemlerinde tanıdıkları diğer üreticilerin yorum, fikir ve uygulamalarından etkilenme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Mevcut üretim sistemini değiştirmeyi düşünme	4	7,111	0,130	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin mevcut üretim sistemlerini değiştirmeyi düşünüp düşünmeme ve memnuniyet durumları ile incelenen üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				
Eğitim durumu - TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi	16	106,721	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin tarımla ilgili televizyon programlarını takip etme durumları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Çevre sorunları bilinç düzeyi	16	159,868	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Ormanların tarım arazisine dönüştürülmesini yanlış bulup bulmama durumu	4	39,072	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin ormanların tarım arazisine dönüştürülmesi konusunda yaklaşımları ile üreticilerin eğitim düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Eğitim durumu - Tarımsal gelişmeleri takip etme kaynağı	12	41,625	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin tarımsal gelişmeleri öğrenme kaynakları ile üreticilerin eğitim seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.1'de üreticilerin eğitim durumu ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; eğitim düzeyi yüksek olan üreticilerin, eğitim düzeyi düşük olan üreticilere göre, organik tarım terimini daha fazla oranda duymuş oldukları, sözleşmeli üretimi daha avantajlı buldukları, organik tarımın yaygınlaşmasını daha fazla istedikleri, organik ürünleri daha sağlıklı buldukları, yeni üretim sistemlerini denemeye daha açık oldukları, çevresel sorunlara karşı daha duyarlı oldukları, orman arazilerinin korunmasını daha fazla istedikleri ve tarımsal gelişmeleri takip etme konusunda teknolojiye daha fazla yararlandıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, eğitim düzeyi yüksek olan üreticilerin, eğitim düzeyi düşük olan üreticilere göre, teknolojik gelişmelere daha açık oldukları, tarımsal açıdan daha bilinçli oldukları, çevre sorunlarına karşı daha duyarlı oldukları ve yeni tarımsal üretim sistemlerini denemeye daha istekli oldukları ifade edilebilir.

7.2. Üreticilerin Daha Önce Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.2. Üreticilerin Daha Önce Tarımsal Eğitim Almış Olma Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Organik tarıma başlamayı düşünme durumu	1	4,927	0,026	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarıma başlamayı düşünüp düşünmemeye durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Organik tarımın geliri artıracaklarını düşünme durumu	1	5,639	0,018	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlamaları durumunda gelir seviyelerinin artacağını düşünüp düşünmemeye durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı isteme durumu	1	10,006	0,002	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yetkili kurumlardan organik tarım eğitimi almayı isteme durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Yörede organik tarımla ilgili kooperatif kurulmasını isteme durumu	1	11,214	0,001	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir kooperatif kurulmasını isteyip istememe durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Köyde organik tarımla ilgili ziraat mühendisi görevlendirilmesini isteme durumu	1	7,505	0,006	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin köylerine organik tarımla ilgili bilgi alabilecekleri bir ziraat mühendisi görevlendirilmesini isteyip istememe durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Köyde organik tarımla ilgili ziraat mühendisi görevlendirilmesinden etkilenme durumu	4	11,306	0,023	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda köylerine ziraat mühendisi görevlendirilmesinden etkilenme durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Yörede organik tarımla ilgili kooperatif kurulmasından etkilenme durumu	4	10,526	0,032	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir kooperatif kurulmasından etkilenme durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Yetkili kurumlarca organik tarım eğitimi verilmesinden etkilenme durumu	4	13,809	0,008	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yetkili kamu kurumlarınca organik tarım eğitimi verilmesinden etkilenme durumları ile üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Tarımsal kuruluşlara uğrama sıklığı	4	10,931	0,027	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin tarımsal eğitim almış olma durumları ile üreticilerin tarımsal kuruluşlara uğrama sıklıkları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - Üretilen bitkisel ürünleri ağırlıklı satış kanalı	2	0,509	0,775	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerinde ürettikleri bitkisel ürünleri satış kanalları ile incelenen üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				
Daha önce tarımsal eğitim alma durumu - İşletmede ekim nöbeti uygulama durumu	4	9,526	0,049	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerinde münavebe (ekim nöbeti) uygulama durumları ile üreticilerin tarımsal eğitim almış olma durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağlıdır)

Çizelge 7.2’de üreticilerin daha önce tarımsal eğitim almış olma durumları ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; daha önceden tarımsal eğitim almış olan üreticilerin, herhangi bir tarımsal eğitim almamış üreticilere göre, organik tarıma başlama konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca bu üreticiler, organik tarıma başlamaları durumunda işletme gelirlerinin artacağını düşünmekte ve organik tarımla ilgili eğitim almayı daha fazla istemektedirler. Analiz sonucunda ayrıca daha önceden tarımsal eğitim almış olan üreticilerin, herhangi bir tarımsal eğitim almamış üreticilere göre, organik tarımla ilgili çeşitli hizmetleri (kooperatif, tarımsal danışman, fabrika vs. gibi) daha fazla talep ettikleri ve organik ürünleri konvansiyonel ürünlere göre daha sağlıklı buldukları anlaşılmıştır. Yine daha önceden tarımsal eğitim almış olan üreticilerin, herhangi bir tarımsal eğitim almamış üreticilere göre, işletmelerinde münavebe uygulaması konusunda daha bilinçli oldukları, tarımla ilgili kurum ve kuruluşlardan daha fazla bilgi almaya çalıştıkları görülmektedir. Sonuç olarak, daha önceden tarımsal eğitim almış olan üreticilerin, herhangi bir tarımsal eğitim almamış üreticilere göre daha bilinçli oldukları, yeni tarımsal üretim sistemlerini denemeye, tarımsal gelişmelere ve çevreye daha duyarlı oldukları ifade edilebilir.

7.3. Üreticilerin Çevre Sorunları Bilinç Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.3. Üreticilerin Çevre Bilinç Düzeyi İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonucu

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünme durumu	4	49,056	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ürünlerin konvansiyonel ürünlerden daha sağlıklı olduğunu düşünüp düşünmeme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünme durumu	4	38,860	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yörede organik tarımın yaygınlaşması gerektiğini düşünüp düşünmeme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Organik tarımın gelişmiş ve modern bir üretim sistemi olduğunu düşünme durumu	4	45,190	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın “gelişmiş ve modern bir üretim sistemi” olarak görüp görmeme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Organik tarımın yaygınlaşmasının çevre sorunlarına çözüm olacağını düşünme durumu	4	50,494	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın çevre kirliliğine çözüm olarak görüp görmeme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Yetkili kurumlarca yörede deneme üretimi yapılmasından etkilenme durumu	16	49,611	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yetkili kurumlarca deneme üretimleri yapılmasından etkilenme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi – Konvansiyonel ve organik tarım sistemlerinin doğaya saygılı olup olmadıkları durumu	4	50,494	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin doğaya saygılı olma durumları konusundaki görüşleri ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Kullanılan zirai ilaç ve kimyasal gübrelerin çeşitlerine ve toprağa uygulama miktarlarına karar verme durumu	16	65,692	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerinde uygulanan zirai ilaç ve gübre çeşit ve miktarına karar verme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Toprak analizi yaptırma durumu	16	78,156	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin toprak analizi yaptırma durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilgi düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Tarım ilacı satıcılarından kullanım ile ilgili tavsiye alma durumu	16	30,511	0,016	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin tarım ilacı satıcılarından kullanım tavsiyesi alma durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Aşırı kimyasal gübre kullanımının toprağa zararlarını bilme durumu	4	57,688	0,000	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin aşırı suni gübre kullanımının toprağa verdiği zararlar ile ilgili bilinç düzeyleri ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Aşırı tarım ilacı kullanımının toprağa zararlarını bilme durumu	4	57,688	0,000	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin aşırı tarım ilacı kullanımının toprağa verdiği zararlar ile ilgili bilinç düzeyleri ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Aşırı tarım ilacı ve kimyasal gübrenin suları kirletmesini bilme durumu	4	42,586	0,000	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin aşırı tarım ilacı ve kimyasal gübre kullanımının içme sularına verdiği zararları bilme durumları ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Ormanların yok edilmesi durumunda erozyonun artacağını bilip bilmeme durumu	4	41,425	0,000	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin ormanların yok edilmesinin erozyonu artırıcı etkilerini bilip bilmemeleri durumu ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Çevre sorunları bilinç düzeyi - Aşırı kimyasal gübrenin uzun vadede toprak yapısına ve verime olumsuz etkilerini bilme durumu	4	43,767	0,000	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin aşırı kimyasal gübre kullanımının uzun vadede toprak yapısını bozarak ürün verimini azaltıcı etkisini bilip bilmemeleri durumu ile üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H_0 : Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H_1 : Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağlıdır)

Çizelge 7.3'te üreticilerin çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; çevre bilinç düzeyi daha yüksek olan üreticilerin, çevre bilinç düzeyi daha düşük olan üreticilere göre, organik ürünleri daha fazla sağlıklı buldukları, organik üretimin yaygınlaşmasını daha fazla istedikleri ve bu sayede çevre sorunlarının azalacağını düşündükleri, aşırı ve kontrolsüz olarak kullanılan kimyasal gübre ve tarım ilaçlarının çevreye verdiği zararlar konusunda daha fazla bilinçli oldukları, tarım ilaçlarını kullanmadan önce kullanımla ilgili tavsiyeler aldıkları, erozyon ve toprak analizi yaptırma konularında daha bilinçli oldukları anlaşılmıştır. Sonuç olarak, çevre bilinç düzeyi daha yüksek olan üreticilerin, çevre bilinç düzeyi daha düşük olan üreticilere göre daha duyarlı ve bilinçli oldukları, organik tarımın yaygınlaşması halinde çevre sorunlarının azalacağını düşündükleri, erozyon ve toprak analizi konularında daha hassas oldukları ve kimyasal girdilerin daha kontrollü ve bilinçli bir şekilde kullanımından yana oldukları ifade edilebilir.

7.4. Üreticilerin Yaş Grupları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.4. Üreticilerin Yaş Grupları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Yaş – Köy ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından etkilenme durumu	8	24,735	0,002	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda köy toplumunun ileri gelenlerinden birinin organik tarıma başlamasından etkilenme durumları ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Yaş - İnternet kullanım düzeyi	8	78,450	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin internet kullanım durumları ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Yaş - TV seyretme düzeyi	6	17,884	0,007	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin televizyon izleme durumları ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Yaş - Radyo dinleme düzeyi	8	9,759	0,282	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin radyo dinleme durumları ile incelenen üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				
Yaş - Gazete okuma düzeyi	6	41,709	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin gazete okuma durumları ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Yaş - Gazeteden öncelikle okunan haberler	4	10,372	0,035	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin gazetelerden öncelikle okudukları haber tercihleri ile üreticilerin yaş grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.4'te üreticilerin yaş grupları ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; üretici yaşının, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının kullanım düzeyini etkilediği, ayrıca internet ve teknoloji kullanım düzeyi konusunda da etken olduğu tespit edilmiştir.

7.5. Üreticilerin TV'den Çiftçi Eğitim Programları Takip Etme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.5. Üreticilerin TV'den Çiftçi Eğitim Programları Takip Etme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi - Organik tarıma başlama durumunda girdi masraflarının azalacağını düşünme	4	28,070	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarıma başlamaları durumunda girdi masraflarının azalacağını düşünüp düşünmeme durumları ile üreticilerin televizyonda yayınlanan çiftçi eğitim programlarını takip etme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi - Organik tarımın yüksek gelir getiren ve akıllıca bir üretim sistemi olduğunu düşünüp düşünmeme durumu	4	10,711	0,030	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın "çok gelir getiren, basit ama akıllıca bir üretim sistemi" olarak görüp görmeme durumları ile üreticilerin televizyonda yayınlanan çiftçi eğitim programlarını izleme durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi - Konvansiyonel ve organik tarım sistemlerinin karlılık durumu	4	11,157	0,025	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin kârlılık durumları konusundaki görüşleri ile üreticilerin televizyonda yayınlanan çiftçi eğitim programlarını izleme durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi - Tarımla ilgili kooperatiflere üyelik durumu	4	10,445	0,034	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin tarımsal kooperatiflere üyelik durumları ile üreticilerin televizyonda yayınlanan çiftçi eğitim programlarını izleme durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
TV'den çiftçi eğitim programları takip etme düzeyi - Ziraat odasına üyelik durumu	4	16,126	0,003	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin ziraat odasına üyelik durumları ile üreticilerin televizyonda yayınlanan çiftçi eğitim programlarını izleme durumları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H_0 : Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H_1 : Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.5'te üreticilerin TV'den çiftçi eğitim programlarını takip etme düzeyleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; TV'den çiftçi eğitim programlarını daha fazla takip eden üreticilerin, çeşitli üretici birliklerine daha yüksek oranda üye oldukları belirlenmiştir. Ayrıca TV'den çiftçi eğitim programlarını daha fazla takip eden üreticilerin, organik tarımda üretim maliyetleri ve kârlılık konularına ilgili oldukları ifade edilebilir.

7.6. İşletmelerde Ortalama Arazi Verim Düzeyi İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.6. İşletme Arazilerinin Ortalama Verim Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
İşletme arazisi ortalama verim düzeyi – Daha önce sözleşmeli üretim yapmış olma durumu	2	5,132	0,077	$P<0,05$ düzeyinde anlamsızdır. H_1 hipotezi ret, H_0 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin sözleşmeli üretimi denemiş olup olmamaları durumları ile işletme arazilerinin ortalama verim düzeyi arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				
İşletme arazisi ortalama verim düzeyi – İşletme şartlarının organik tarıma başlamak için elverişli olduğunu düşünme durumu	2	0,377	0,828	$P<0,05$ düzeyinde anlamsızdır. H_1 hipotezi ret, H_0 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletme şartlarının organik tarım için elverişli olduğunu düşünüp düşünmeme durumları ile incelenen işletme arazilerinin genel verim durumu arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				

H_0 : Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H_1 : Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.6'da incelenen işletme arazilerinin ortalama verim düzeyleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; üreticilerin işletmelerinin organik tarım için elverişlilik durumunu değerlendirmelerinde, arazi verim düzeyinin etken olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine üreticilerin işletmelerinde sözleşmeli üretimi tercih etmelerinde, arazi verim düzeyinin etken olduğu anlaşılmıştır.

7.7. Üreticilerin Aylık Ortalama Gelir Seviyeleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.7. Üreticilerin Aylık Ortalama Gelir Seviyeleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Aylık ortalama gelir seviyesi – Organik tarıma yönelik devlet teşviklerinin artırılmasını isteme durumu	4	3,398	0,493	$P<0,05$ düzeyinde anlamsızdır. H_1 hipotezi ret, H_0 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarıma devlet tarafından verilen teşviklerin artırılmasını isteme durumları ile incelenen üreticilerin ortalama aylık gelir düzeyleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				
Aylık ortalama gelir seviyesi – Yörede organik tarımla ilgili fabrika kurulması durumunda arazi satmayı isteme durumu	4	14,981	0,005	$P<0,05$ düzeyinde anlamlıdır. H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulması durumunda arazilerini satmayı isteyip istememe durumları ile üreticilerin aylık ortalama gelir seviyeleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Aylık ortalama gelir seviyesi – Organik tarıma verilen devlet teşviklerinden etkilenme durumu	16	21,071	0,176	$P<0,05$ düzeyinde anlamsızdır. H_1 hipotezi ret, H_0 hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda devlet teşviklerinin artırılmasından etkilenme durumları ile incelenen işletmelerin aylık ortalama gelir seviyeleri arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				

Aylık ortalama gelir seviyesi – İşletmenin gelir-gider durumu	16	105,012	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin ortalama aylık gelir seviyeleri ile üreticilerin işletmelerinin gelir-gider dengesi arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Aylık ortalama gelir seviyesi - İşletmede ağırlıklı olarak bulunan hayvan grubu	16	40,487	0,001	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerinde ağırlıklı olarak bulunan hayvan grupları ile üreticilerin aylık ortalama gelir seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
Aylık ortalama gelir seviyesi - İşletmede yıl içinde yabancı işçi çalıştırma durumu	16	120,888	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerinde yabancı işçi çalıştırma durumları ile üreticilerin aylık ortalama gelir seviyeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.7’de aylık ortalama gelir seviyeleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; işletmelerde yabancı işçi çalıştırma sürelerinde, gelir düzeyinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca üreticilerin sahip oldukları hayvan varlıklarının, ortalama gelir düzeyi ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır.

7.8. İşletmelerde Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.8. İşletmelerde Tarımsal Teknoloji Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
İşletmede tarımsal teknoloji kullanım düzeyi - Zirai alet-makine-ekipman yeterlilik durumu	4	54,300	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletme zirai alet-makine ve ekipmanlarının yeterlilik durumları ile üreticilerin işletmelerinde tarımsal teknolojileri kullanım düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
İşletmede tarımsal teknoloji kullanım düzeyi - İşletmenin gelir-gider durumu	16	112,887	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletmelerin genel kâr - zarar durumları ile üreticilerin işletmelerinde tarımsal teknolojileri kullanım düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				
İşletmede tarımsal teknoloji kullanım düzeyi - Yörede organik tarımla ilgili danışmanlık şirketi/kuruluşu kurulmasından etkilenme durumu	16	26,667	0,045	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik üretime başlama konusunda yörede organik tarım ile ilgili bir danışmanlık kuruluşu/şirketi kurulmasından etkilenme durumları ile üreticilerin işletmelerinde tarımsal teknolojileri kullanım düzeyleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.8’de incelenen işletmelerde tarımsal teknoloji kullanım düzeyi ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; gelir düzeyi yüksek olan işletmelerde, tarımsal teknoloji kullanım düzeyinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir.

7.9. İşletmelerde Üretim Girdileri İçin Yapılan Harcama Oranları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.9. İşletmelerde Üretim Girdileri İçin Yapılan Harcama Oranları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Üretim girdileri için yapılan harcama oranı - Konvansiyonel ve organik tarım sistemlerinin işgücü ihtiyaç durumları	4	5,006	0,287	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin işgücü ihtiyaç durumları konusundaki görüşleri ile üretim girdileri için yaptıkları harcama oranları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				

Üretim girdileri için yapılan harcama oranı - Konvansiyonel ve organik tarım sistemlerinin girdi ihtiyacı durumları	4	9,061	0,060	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik ve konvansiyonel üretim sistemlerinin üretim girdisi masraf durumları konusundaki görüşleri ile üretim girdileri için yaptıkları harcama oranları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)
H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.9'da incelenen işletmelerde üretim girdileri için yapılan harcama oranı ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; konvansiyonel üretim girdileri için yüksek oranda harcama yapan ve bu durumdan şikâyetçi olan üreticilerin, organik tarımda girdi masraf oranı ile ilgilendikleri tespit edilmiştir.

7.10. Üreticilerin TV Seyretme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.10. Üreticilerin TV Seyretme Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
TV seyretme düzeyi - Organik hayvancılık terimini bilme durumu	3	11,712	0,008	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik hayvancılık terimini daha önce hiç duymadıkları durumları ile üreticilerin televizyon izleme sıklıkları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)
H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.10'da üreticilerin TV izleme düzeyleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuca göre; incelenen üreticilerde TV izleme düzeyi yükseldikçe organik hayvansal üretimi duymuş olma düzeyinin de artış gösterdiği tespit edilmiştir.

7.11. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.11. Üreticilerin İnternet Kullanım Düzeyleri İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
İnternet kullanım düzeyi - Organik tarımın Dünya'da yaygınlaşmasını bilme durumu	4	28,842	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin organik tarımın Dünya'da giderek yaygınlaşan bir üretim sistemi haline geldiğini bilip bilmeme durumları ile üreticilerin internet kullanım sıklıkları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)
H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.11'de üreticilerin internet kullanım düzeyleri ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuca göre; internet kullanım düzeyi daha yüksek olan üreticilerin, Dünya'da organik tarımın yaygınlaşması konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

7.12. İşletmelerin Gelir-Gider Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.12'de incelenen işletmelerin gelir-gider durumları ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuca göre; işletmelerin gelir-gider durumu ile yöreye organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını isteme durumlarının birbirini etkilediği anlaşılmıştır.

Çizelge 7.12. İşletmede Gelir-Gider Durumu İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
İşletme gelir-gider durumu - Yörede organik tarımla ilgili fabrika kurulmasını isteme durumu	4	1,800	0,772	P<0,05 düzeyinde anlamsızdır. H ₁ hipotezi ret, H ₀ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin yörede organik tarımla ilgili bir fabrika kurulmasını isteyip istememe durumları ile incelenen işletmelerin gelir-gider dengeleri arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)
H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

7.13. Üreticilerin İşletme Arazilerini Ağırlıklı Olarak Değerlendirme Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.13. Üreticilerin İşletme Arazilerini Ağırlıklı Olarak Değerlendirme Durumları İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
Üreticilerin işletme arazilerini ağırlıklı olarak değerlendirme durumu – İşletmelerde arazi sulama durumu	16	60,386	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin işletme arazilerini değerlendirme durumları ile üreticilerin işletmelerinde arazi sulama durumları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.13'te üreticilerin işletme arazilerini ağırlıklı olarak değerlendirme durumları ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuca göre; işletme arazilerini değerlendirme durumuna göre arazi sulama durumunun ve sulama sisteminin değişiklik gösterdiği anlaşılmıştır.

7.14. Üreticilerin TV'den Öncelikle İzledikleri Programlar İle Diğer Bazı Kriterlerin Analizi

Çizelge 7.14. Üreticilerin TV'den Öncelikle İzledikleri Programlar İle Diğer Bazı Kriterlerin Analiz Sonuçları

Kriterler	Serbestlik Derecesi (SD)	Khi-Kare Değeri	Hesap Edilen P Değeri	Sonuç
TV'den öncelikle izlenen programlar – Cinsiyet	4	29,197	0,000	P<0,05 düzeyinde anlamlıdır. H ₀ hipotezi ret, H ₁ hipotezi kabul edilmiştir.
Yapılan analiz sonucunda, incelenen üreticilerin televizyonda öncelikle izledikleri program tercihleri ile üreticilerin cinsiyet grupları arasında P<0,05 düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.				

H₀: Bağımsızlık vardır (İki değişken birbirinden bağımsızdır)

H₁: Bağımsızlık yoktur (İki değişken birbirine bağımlıdır)

Çizelge 7.14'te üreticilerin TV'den öncelikle izledikleri program seçimi ile diğer bazı kriterlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuca göre; cinsiyetin, TV'den öncelikle izlenen programların seçimi üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında, Tokat İli Kazova Yöresinde bulunan 47 köy içerisinde gayeli örnekleme yöntemi ile çalışmanın yürütüleceği 9 adet köy belirlenmiştir. Tokat İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nce derlenen 2009 yılına ait Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinden, belirlenen 9 köyde toplam 1.066 adet tarım işletmesi bulunduğu tespit edilmiş olup, bu işletmeler arasından, neyman yöntemi ile 85 adet tarım işletmesi belirlenmiştir. Belirlenen işletmelerle yüz yüze anket çalışması yapılarak, elde edilen verilerden, incelenen işletme sahiplerinin organik tarım konusundaki bilgi düzeyleri ile konuya yaklaşımlarının; sosyo-ekonomik yapılarına ait bazı kriterlerle, kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyleri ile ilgili bazı kriterlerle ve çevre bilinç düzeylerine ait bazı kriterlerle aralarında istatistiksel bir ilişki bulunup bulunmadığının analiz edilmesine çalışılmıştır.

Yapılan çalışmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

İncelenen üreticilerin % 96,34'ü erkek, % 3,66'sı ise kadındır.

İncelenen üreticilerin % 9,42'si 35 yaşından küçük, % 51,76'sı 36 ila 50 yaş arasında, % 38,82'si ise 51 yaşından büyüktür. Bu verilere göre incelenen işletme sahipleri ağırlıklı olarak 36 – 50 yaş aralığındadır.

İncelenen üreticilerin % 9,41'i okuryazar olmayanlardan, % 25,88'i okuryazar durumda olanlardan, % 32,94'ü ilköğretim mezunu olanlardan, % 28,24'ü lise mezunu olanlardan ve % 3,53'ü ise üniversite mezunu olanlardan oluşmaktadır. Bu verilere göre incelenen işletme sahiplerinin ağırlıklı olarak ilköğretim mezunlarından oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca üniversite mezunu durumundaki üreticilerin oranı ise en düşük seviyededir.

İncelenen üreticilerin % 24,71'i daha önce tarımsal eğitim almış olup, % 75,29'u ise daha önce herhangi bir tarımsal eğitim almamıştır.

İncelenen üreticilerin % 23,53'ü aylık 500 TL'nin altında, % 36,47'si aylık 501 ila 1.250 TL arasında, % 21,18'i aylık 1.251 ila 2.000 TL arasında, % 17,65'i aylık 2.001 ila 3.000 TL arasında ve % 1,18'i ise aylık 3.001 TL'den daha fazla gelire sahiptir. Bu verilere göre, incelenen işletme sahiplerinin ağırlıklı olarak aylık 501 ila 1.250 TL arasında gelir elde ettikleri anlaşılmaktadır.

İncelenen üreticilerin % 81,18'i herhangi bir tarımsal kooperatife üye olup, % 18,82'lik kısmı ise herhangi bir tarımsal kooperatife üye değildir.

İncelenen üreticilerin % 88,24'ü ziraat odasına üye iken, % 11,76'sı ise ziraat odasına üye değildir.

İncelenen tarım işletmelerinin % 69,41'inde zirai alet-makine ve ekipman varlığı yeterli durumda olup, % 30,59'unda ise zirai alet-makine ve ekipman varlığının yeterli durumda değildir.

İncelenen üreticilerin tamamının halen konvansiyonel tarım faaliyetleri ile uğraştıkları ve bugüne kadar hiç organik üretim yapmadıkları anlaşılmıştır.

İncelenen işletmelerde arazilerin % 5,88'inin boş arazi ya da bağ-bahçe olduğu, % 1,18'inin seracılık faaliyetlerine ayrılmış olduğu, % 24,71'inin meyve üretimi yapıldığı, % 36,47'sinde sebze üretimi yapıldığı ve % 31,76'sında ise tarla tarımına ayrılmış durumda olduğu anlaşılmıştır.

İncelenen işletmelerin % 2,35'inde ağırlıklı olarak arıcılık faaliyetlerinin, % 8,24'ünde ağırlıklı olarak kümes hayvancılığı faaliyetlerinin, % 11,76'sında ağırlıklı olarak küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin ve % 58,83'lük kısmında ise ağırlıklı olarak büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülmekte olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca incelenen işletmelerin % 18,82'sinde ise hiç hayvan varlığı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu verilere göre incelenen işletmelerde en fazla büyükbaş hayvan beslendiği, en az ise arıcılık yapıldığı anlaşılmaktadır.

İncelenen işletmelerde üretilip satılarak en fazla gelir elde edilen hayvansal ürün grubunun % 54,12'lik oranla süt ve süt ürünleri olduğu, ikinci sırayı % 16,47'lik oranla et ürünlerinin aldığı ve üçüncü sırayı ise % 8,24'lük oranla yumurtanın aldığı tespit edilmiştir. Bal ise üretilip satılarak en fazla gelir elde edilen hayvansal ürün grupları içerisinde % 2,35'lik oranla en son sırayı almaktadır.

İncelenen işletmelerin % 9,41'lik kısmında yıl boyunca hiç yabancı işçi çalıştırılmadığı, % 56,47'lik kısmında yılda ortalama 1 – 90 gün, % 22,35'lik kısmında yılda ortalama 91 – 180 gün, % 9,41'lik kısmında yılda ortalama 181 – 270 gün ve % 2,35'lik kısmında ise yılda ortalama 271 – 360 gün arası

yabancı işçi çalıştırıldığı anlaşılmıştır. Bu verilere göre yılda ortalama 1 – 90 gün arasında yabancı işçi çalıştıran işletmelerin yoğunlukta olduğu, 271 – 360 gün arası yabancı işçi çalıştıran işletmelerin sayısının en az olduğu tespiti yapılmıştır.

İncelenen işletmelerin % 5,88'lik kısmının arazilerinin kıraç olduğu, % 10,59'luk kısmının kuyu suları ile arazilerini suladıkları, % 56,47'lik kısmının salma sulama yolu ile arazilerini suladıkları, % 7,06'lık kısmının yağmurlama sistemi ile arazilerini suladıkları ve % 20,00'lik kısmının ise damla sulama sistemi ile arazilerini suladıkları tespit edilmiştir. Bu verilere göre incelenen işletme arazilerinin ağırlıklı olarak sulanabilir olduğu ve toplam sulanabilir arazinin % 94,12 düzeyinde olduğu anlaşılmıştır.

Arazi sulama sistemleri içerisinde salma sulama sistemi kullanım oranının yüksek olması, yörede halen teknik sulama sistemlerinin tam olarak yaygınlaşmadığını göstermektedir. Teknik sulama sistemleri içerisinde ise; damla sulama sistemi, yağmurlama sulama sistemine oranla daha fazla tercih edilmektedir.

İncelenen üreticilerin % 60,00'lik kısmının hiç internet kullanmayanlardan, % 15,29'luk kısmının nadiren gerekli olduğunda internet kullananlardan, % 11,76'lık kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) internet kullananlardan, % 8,24'lük kısmının genellikle (haftada bir iki defa) internet kullananlardan ve % 4,71'lik kısmının ise düzenli olarak her gün internet kullananlardan oluşmaktadır. Buna göre, araştırma kapsamında incelenen işletmelerde internet kullanım düzeyinin genelde düşük seviyede olduğu ve her gün düzenli olarak internet kullanan üreticilerin oranının ise en düşük seviyede olduğu anlaşılmıştır.

İncelenen üreticilerin % 3,53'lük kısmının nadiren televizyon izleyenlerden, % 1,18'lik kısmının ara sıra (ayda bir iki defa) televizyon izleyenlerden, % 15,29'luk kısmının genellikle (haftada bir iki defa) televizyon izleyenlerden ve % 80,00'lik kısmının ise düzenli olarak her gün televizyon izleyenlerden oluşmaktadır. Buna göre araştırma kapsamında incelenen işletmelerde televizyon izleme oranı oldukça yüksek olup, incelenen üreticiler arasından hiç televizyon izlemediğini belirten üretici bulunmamaktadır.

İncelenen üreticilerin % 16,47'lik kısmının toprak analizi yaptırmayı gereksiz buldukları, % 15,29'luk kısmının bir kez toprak analizi yaptırmamanın yeterli olduğunu düşündükleri, % 22,35'lik kısmının ara sıra toprak analizi yaptırmak gerektiğini düşündükleri, % 40,00'lik kısmının sık sık toprak analizi yaptırmak gerektiği düşüncesinde oldukları ve % 5,88'lik kısmının ise her yıl düzenli olarak toprak analizi yaptırmak gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

İncelenen üreticilerin % 42,35'lik kısmının çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeylerinin düşük seviyede olduğu, % 36,47'lik kısmının çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeylerinin orta seviyede olduğu ve geriye kalan % 21,17'lik kısmının ise çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin % 77,65'lik kısmı organik tarım terimini daha önce duymuş olanlardan, % 22,35'lik kısmı ise organik tarım terimini daha önce hiç duymamış olanlardan oluşmaktadır. Buna göre incelenen işletmelerdeki üreticilerin büyük çoğunluğu organik tarım terimini daha önce duymuşlardır.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin % 55,29'luk kısmının organik tarıma başlamayı düşünebilecekleri, % 44,71'lik kısmının ise organik tarıma başlamayı düşünmedikleri tespit edilmiştir. Buna göre, incelenen işletmelerdeki üreticilerin çoğunluğu, ilerleyen dönemlerde gerekli şartların oluşması halinde organik tarıma başlama eğilimindedirler.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin % 55,29'luk kısmı organik hayvancılık terimini daha önce duymuş olanlardan, % 44,71'lik kısmı ise organik hayvancılık terimini daha önce hiç duymamış olanlardan oluşmaktadır. Yörede organik hayvancılık faaliyetlerinin daha çok tanıtılması ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılması gereklidir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin % 50,59'luk kısmı organik ürünlerin diğer ürünlerden daha sağlıklı olmadığını, % 2,35'lik kısmı organik ürünlerin küçük bir farkla diğer ürünlerden daha sağlıklı olduğunu, % 18,82'lik kısmı organik ürünlerin diğer ürünlerden orta seviyede daha sağlıklı olduğunu,

% 17,65'lik kısmı organik ürünlerin diğer ürünlerden çok daha sağlıklı olduğunu ve % 10,59'luk kısmı ise organik ürünlerin en sağlıklı ürünler olduğunu düşünmektedirler. İncelenen üreticiler arasında, organik tarım ürünleri ile diğer tarım ürünleri arasında hiç fark olmadığını düşünenler en kalabalık gruptur. Bu durum, incelenen üreticiler arasında organik ürünlerin sağlıklı olmaları bilincinin tam olarak yerleşmemiş olduğunu göstermektedir.

Genel olarak eğitim düzeyi yüksek olan üreticilerin, eğitim düzeyi düşük olan üreticilere göre, teknolojik gelişmelere daha açık oldukları, tarımsal açıdan daha bilinçli oldukları, çevre sorunlarına karşı daha duyarlı oldukları ve yeni tarımsal üretim sistemlerini denemeye daha istekli oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca daha önceden tarımsal eğitim almış olan üreticilerin, herhangi bir tarımsal eğitim almamış üreticilere göre daha bilinçli oldukları, ayrıca organik tarıma karşı daha ilgili ve çevreye daha duyarlı oldukları anlaşılmıştır.

Çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeyi daha yüksek olan üreticilerin, bilinç düzeyi daha düşük olan üreticilere göre, erozyon ve toprak analizi konularında daha hassas oldukları ve kimyasal girdilerin daha kontrollü ve bilinçli bir şekilde kullanımından yana oldukları ve ayrıca organik tarımın yaygınlaşması halinde çevre sorunlarının azalacağını düşündükleri saptanmıştır.

Üreticilerin yaşının, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarını kullanım düzeyini etkilediği, ayrıca internet ve teknoloji kullanım düzeyi konusunda da etken olduğu saptanmıştır. Ayrıca üreticilerin sözleşmeli üretimi tercih etmelerinde, ortalama arazi verim düzeyinin etken olduğu anlaşılmıştır. Üreticilerin sahip oldukları hayvan varlıklarının, ortalama gelir düzeyi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. İnternet kullanım düzeyi daha yüksek olan üreticilerin ise, Dünya'da organik tarımın yaygınlaşması konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Yörede organik tarım faaliyetlerinin yaygınlaşarak gelişebilmesi için, yörede organik tarıma başlamak isteyen üreticiler açısından yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılması gereken çalışmalar:

- Üreticilerin organik tarıma başlama konusunda özendirilmesi, bu sistemin olumlu yönleri (gelir seviyesine etkisi, çevreye etkisi vs.) açık ve anlaşılır ifadelerle anlatılması, üreticilere organik tarımla ilgili, kapasitelerine ve anlama seviyelerine uygun tarzda, başvuru, sertifikasyon, üretim, bakım, sulama, hasat, depolama, ambalajlama ve pazarlama konularında teknik bilgiler verilmesi, tarımsal yayım faaliyetlerinde bulunulması,
- Köy toplumunun ileri gelenlerinden, üreticileri ikna edici yönde destek alınması,
- Üreticilere sözleşmeli üretim ve yerinde satış konularında bilgiler verilmesi,
- Üreticilere organik hayvansal üretim sistemleri hakkında bilgiler verilmesi ve organik hayvancılığın gelişimini sağlayacak çalışmalar yapılması,
- Üreticiler için başvuru sürecinin daha basit ve anlaşılır hale getirilmesi, başvuru, sertifikasyon, analiz vs. gibi maliyetlerin azaltılması, hatta gerekli olması halinde üreticilerin organik tarıma alışma ve başlangıç dönemlerinde bu maliyetlerin devlet tarafından kısmen ya da tamamen sübvansede edilmesi,
- Yörede organik tarımla ilgili fizibilite çalışması yapılarak, toprak, sulama ve iklim özelliklerine göre optimum verim ve kalitede yetiştirilebilecek ürün deseninin belirlenmesi,
- Üreticilerin organik tarımla ilgili kooperatifler ve üretici birlikleri kurmalarının teşvik edilmesi,
- Yetkili kamu kurumları tarafından yörede organik tarımla ilgili örnek bir tarım işletmesi kurulması, bu işletmelerde üreticilerin de katılımı ile uygulamalı deneme üretimleri yaptırılması,
- Yörede organik üretim yapacak tarım işletmelerinin, hem işletme büyüklüğünün hem de arazi miktarının belli bir standartta olmalarını sağlayıcı (arazi toplulaştırma, arazi birleştirme vs.) tedbirlerin alınması,
- Organik tarıma verilen desteklemelerin Dünya standartlarına çıkarılması,

- Üretim maliyetlerinin düşürülmesi için gerekli çalışmaların yapılması, üreticilerin rekabet gücünü artırıcı her türlü diğer önlemlerin alınması,
- Yörede toplam tarım arazileri içerisinde, organik tarım yapılan arazi miktarını artırıcı faaliyetlerde bulunulması,

Yörede organik tarım faaliyetlerinin yaygınlaşarak gelişebilmesi için, özel sektöre ait işletmeler ve sanayi kuruluşları açısından yapılması gereken çalışmalar:

- Yörede üretilecek organik tarım ürünlerini, uluslararası standartlara uygun şekilde depolayacak, ambalajlayacak ve işleyecek nitelikteki işletmelerin ve sanayi tesislerinin kurulmasını teşvik edici çalışmaların yapılması,
- Bu sanayi tesislerinde istihdam edilecek personel sayısına göre teşvik uygulaması yapılması,
- Yörede sözleşmeli üretim yaptıracak olan sanayi kuruluşlarının ve tüccarların bu konuda teşvik edilmesi,
- Yörede kendi işletmelerini kurarak, organik metotlarla bitkisel ve hayvansal üretim yapacak olan özel sektör kurum ve kuruluşlarına hem bürokratik kolaylık ve hem de ekonomik destek verilmesi,
- Yörede üretilecek organik tarım ürünlerinin satılacağı market ve dükkânların kurulmasının teşvik edilmesi, buralarda organik tarım ürünlerinin faydalarını tüketicilere anlatacak bilgiye sahip satış elemanlarının istihdam edilmesinin sağlanması,
- Organik tarımda yöresel markaların oluşmasının teşvik edilmesi,
- Yörede üretilen organik tarım ürünlerinin ve markaların, ulusal ve uluslararası tarım ve gıda fuarlarında tanıtılması,

Yörede organik tarım faaliyetlerinin yaygınlaşarak gelişebilmesi için, tüketiciler açısından yapılması gereken çalışmalar:

- Tüketicilerin organik tarım ürünlerini tercih etmelerini sağlayıcı, özellikle organik ürünlerin kaliteli, lezzetli ve sağlıklı olduğunu telkin edici yönde sosyal faaliyetlerde (eğitim, tanıtım ve reklâm faaliyetleri vs.) bulunulması,
- Hem üreticilerin hem de tüketicilerin korunması ilkesi ile organik ürün fiyatlarının makul seviyelere gelmesini sağlayıcı çalışmaların yapılması,
- Kitle iletişim araçları vasıtasıyla, toplumsal mesajlar içeren tanıtım ve reklâm faaliyetlerinin yayınlanmasının sağlanması, organik ürünlerin doğaya sağladığı katkıların anlatılması, organik tarım ürünlerinin diğer ürünlerden nasıl bir farkının olduğunun tüketicilere tam olarak anlatılması,
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına organik tarımı ve organik ürünleri tanıtıcı içerikte dersler eklenmesi,

Çalışmalarının belli bir program dâhilinde ve kararlılıkla yapılması neticesinde orta ve uzun vadede, yörenin sahip olduğu yüksek tarımsal potansiyelin kullanım oranını artırarak, yörede organik bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerini pozitif yönde harekete geçireceği, yörede ekonomik canlanma ve istihdam artışı sağlanacağı ve yöredeki tarım işletmelerinin gelirlerinin artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

9.KAYNAKLAR

- Ak, İ., 2004.** Ekolojik Tarım ve Hayvancılık. Süleyman Demirel Üniversitesi, 490–497 s. http://4uzbk.sdu.edu.tr/4UZBK/HBB/4UZBK_076.pdf (Erişim Tarihi: 07.11.2011)
- Ak, İ., Kantar, F. 2007.** Türkiye’de Ekolojik Hayvancılık Sürdürülebilir mi?. Tüm Süt, Et ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneği. <http://www.tusedad.org/upload/files/Ekolojik%20%20hayvanc%C4%B1%C4%B1k%20s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir%20mi.doc> (Erişim Tarihi: 29.08.2011)
- Altındışli, A., Aksoy U. 2010.** Organik Tarımın Dünya’da ve Türkiye’deki Durumu, Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/b90614883e606d5_ek.pdf (Erişim Tarihi: 27.09.2011)
- Altıntaş, G. ve Akçay, Y., 2007.** Tokat İli Erbaa Ovasındaki Tarım İşletmelerinin Optimum Üretim Planlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 24 (2), 19–31, Tokat.
- Anonim, 2007.** 2. Kelkit Havzası Organik Tarım Fırsatları Paneli, 8–10 Haziran 2007, Atatürk Kültür Merkezi, Tokat.
- Anonim, 2009.** Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği, (ETO), <http://www.eto.org.tr/turkiye.html> (Erişim Tarihi: 09.03.2011)
- Anonim, 2010a.** Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği, (ETO), <http://www.eto.org.tr/dunya.html> (Erişim Tarihi: 03.04.2011)
- Anonim, 2010b.** Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği, (ETO), <http://www.eto.org.tr/for-oyorg.html> (Erişim Tarihi: 20.03.2011)
- Anonim, 2010c.** Ege İhracatçı Birlikleri, <http://www.egelihracatcilar.com/asp/Content.Asp?MS=1&Content=1&MN01=19&MN02=0&MN03=0&MN04=0&MN05=0&ID=213> (Erişim Tarihi: 21.03.2011)
- Anonim, 2010d.** Republic of Turkey *Ministry of Foreign Affairs*, <http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-gida-ve-tarim-orgutu-fao.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 27.03.2011)
- Anonim, 2010e.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/Files/Images/organik_Tarim/2009_genelorganik_uretimverileri.doc (Erişim Tarihi: 03.02.2011)
- Anonim, 2010f.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/Files/Images/organik_Tarim/2009yili_organik_tarimsal_uretim_verileri.xls (Erişim Tarihi: 09.02.2011)
- Anonim, 2010g.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/Files/Images/organik_Tarim/2009yili_ithalat_verileri.xls (Erişim Tarihi: 09.02.2011)
- Anonim, 2010h.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/Files/Images/organik_Tarim/2010yillaragore_organikurun_ihracatimiz.xls (Erişim Tarihi: 09.02.2011)
- Anonim, 2010i.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/Files/Images/organik_Tarim/organik_tarim_faaliyet_isletmeler_ve_urun_gruplari.xls (Erişim Tarihi: 01.11.2011)
- Anonim, 2010j.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/uretim/Organik_Tarim/Organik_Tarim_Statistikleri.html (Erişim Tarihi: 01.11.2011)

- Anonim, 2011a.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/uretim/Organik_Tarim,Organik_Tarim.html (Erişim Tarihi: 01.04.2011)
- Anonim, 2011b.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/TurkiyedeTarim.tarim_sozluk.html (Erişim Tarihi: 15.02.2011)
- Anonim, 2011c.** Iporex SA, <http://www.organic-bio.com/tr/baglantilar/> (Erişim Tarihi: 28.03.2011)
- Anonim, 2011d.** Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği, (ORGÜDER), <http://www.orguder.org.tr/turkiyede.html> (Erişim Tarihi: 09.10.2011)
- Anonim, 2011e.** Organik Ticaret Birliği, (Organic Trade Association), <http://www.ota.com/about/accomplishments.html> (Erişim Tarihi: 30.10.2011)
- Anonim, 2011f.** Türkiye İstatistik Kurumu, (TUİK), http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=idari_yapi_09sonrasi.RDF&p_ill=60&p_yil=2010&p_dil=1&desformat=html (Erişim Tarihi: 09.10.2011)
- Anonim, 2011g.** Birleşmiş Milletler Teşkilatı, (The United Nations), <http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#1t> (Erişim Tarihi: 30.10.2011)
- Anonim, 2011h.** Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği, (ORGÜDER), <http://www.orguder.org.tr/organikuretim.html> (Erişim Tarihi: 30.10.2011)
- Anonim, 2011i.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, <http://www.tarimyayin.gov.tr/icerik.asp?mod=48> (Erişim Tarihi: 15.11.2011)
- Anonim, 2011j.** T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, http://www.tarim.gov.tr/E_kutuphane,Gezici_Laboratuvarlar.html (Erişim Tarihi: 16.11.2011)
- Arısoy, H. ve Oğuz, C., 2005.** Tarımsal Araştırma Enstitüleri Tarafından Yeni Geliştirilen Buğday Çeşitlerinin Tarım İşletmelerinde Kullanım Düzeyi Ve Geleneksel Çeşitler İle Karşılaştırmalı Ekonomik Analizi (Konya İli Örneği). <http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/83c3938d2e15467289823d9eb23a05b1.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2011)
- Avcı, M., 2007.** Organik Tarımda Sertifikasyon Sistemi ve Belli Başlı Sertifikasyon Standartlarının Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarımsal Yapılar ve Sulama Anabilim Dalı. Sayfa No:10, Bornova, İzmir.
- Aydın, H., 2007.** Zile Ovası Tarla Arazilerinde Kapitalizasyon Oranının Tespiti Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Bakırcı, M., 2005.** Türkiye’de Organik Tarımın Geleceği ve Türkiye – Avrupa Birliği (AB) Tarım Müzakerelerine Etkisi. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi. Sayı:13. 67 – 83 s. İstanbul.
- Çınar, A.İ., 1978.** Kazova Sodik Topraklarının Islahı İçin Verilmesi Gerekli Gips ve Yıkama Suyu Miktarıyla Yıkama Süresinin Saptanması. Tokat Bölge Toprak-su Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları. Genel Yayın No: 18, Rapor Yayın No: 11, Tokat.
- Çiçek, A. ve Erkan, O., 1996.** Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklemeye Yöntemleri. Ders Notları Serisi No:6, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları, Tokat.
- Çukur, F. ve Saner, G., 2005.** Konvansiyonel ve Ekolojik Hayvancılık Sistemlerinin Sürdürülebilirliği ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, <http://www.dergi.adu.edu.tr/ziraatdergi/sayi03/fcukur.pdf> (Erişim Tarihi: 08.10.2011) 2005; 2(1), 39 – 44 s. Aydın.

- Demirören, T. ve Köse C., 1980.** Kazova Sulama Rehberi, Tokat Bölge Toprak-su Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları. Genel Yayın No: 36, Rapor Yayın No: 24, Tokat.
- Demiryürek, K., 2004.** Dünya’da ve Türkiye’de Organik Tarım. Harran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 2004, 8 (3/4), 63–71 s. Şanlıurfa.
- Demiryürek, K. ve Bozoğlu, M., 2007.** Türkiye’nin Avrupa Birliği Organik Tarım Politikasına Uyumu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, 22(3), 316–321 s. Samsun.
- Deniz, E., 2009.** Organik Tarım Sektör Raporu, Avrupa İşletmeler Ağı, Karadeniz. http://www.blacksea-eeen.org/dosyalar/BB_sekrap/BB_sekrap-6-38.pdf (Erişim Tarihi: 09.04.2011)
- Doğan, H. G., 2011.** Türkiye’deki Üretici Birliklerinin Üretici Örgütlenmesinde Yeri ve Önemi (Kazova Bölgesi Yaş Sebze Meyve Üreticileri Birliği Örneği). (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Elmalı, Ö., 2008.** Tokat İli Merkez İlçede Bağcılıkla Uğraşan İşletmelerin Üretim ve Pazarlama Sorunları. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Gayıpov, S., 2008.** Türkmenistan Tarımının Yeniden Yapılanması (Reorganizasyonu) Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Yolları: Ahal İli Örneği. (Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, İzmir.
- Gürel, C., 2007.** Sinop İli Merkez İlçe Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Arazi ve Gelir Dağılımı, Gelire Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Gürel, C. ve Akay, M., 2008.** Sinop İli Merkez İlçe Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Arazi ve Gelir Dağılımı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 25 (1), 7–14 s, Tokat.
- İpek, S. ve Yaşar Çil, G., 2010.** Uluslararası Ticari Boyutuyla Organik Tarım ve Devlet Destekleri. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (5:1), 135 – 162 s. Çanakkale.
- Kızılaslan, H. ve Kızılaslan, N., 2005.** Çevre Konularında Kırsal Halkın Bilinç Düzeyi ve Davranışları (Tokat İli Artova İlçesi Örneği). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 67–89 s. Zonguldak.
- Sarıkaya, N., 2007.** Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması. <http://kosbed.kocaeli.edu.tr/sayi14/sarikaya.pdf> (Erişim Tarihi: 08.10.2011) Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (14) 2007 / 2: 110–125 s. Kocaeli.
- Serper, Ö., 1986.** Uygulamalı İstatistik, İstanbul.
- Sönmez, İ., Kaplan, M., Sönmez, S. 2008.** Kimyasal Gübrelerin Çevre Kirliliği Üzerine Etkileri ve Çözüm Önerileri. Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Derim Dergisi, ISSN 1300–3496, 2008,25(2):24–34 s.
- Şahin, K., 2001.** Kayseri İlinde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Yapısal Özellikleri ve Pazarlama Sorunları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi, 2001, 11(1), 79–86 s, Van.
- Taşova, H., 1997,** Kazova Tarım İşletmesi Arazisinin Toprak Etüdü, Haritalanması ve Sınıflandırılması, (Doktora Tezi), [Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Toprak Anabilim Dalı](http://www.gaziosmanpasa.edu.tr), Tokat.
- Tugay, A. ve Bakır, G., 2004.** Giresun Yöresindeki Sığırcılık İşletmelerinde Kullanılan Yem Çeşitleri Ve Hayvan Besleme Alışkanlıkları. Süleyman Demirel Üniversitesi 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi. 536–544 s. Isparta.
- Turhan, Ş., 2005,** Tarımda Sürdürülebilirlik ve Organik Tarım. Tarım Ekonomisi Dergisi, Cilt:11 Sayı:1 İzmir.

- Türkyılmaz, M. K. ve Aral S., 2002.** Aydın İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Kaynak Kullanımında Etkinlik Derecesi ile Örgütlenme ve Pazarlama Sorunları. Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi, 2002, 8(1), 41-48s, Kars.
- Usal, G., 2006.** Toros Dağ Köylerinde Organik Tarım Yoluyla Üretici Gelirlerini Arttırma Olanakları. (Doktora Tezi), [Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı](#), Adana.
- Uzunöz, M., 2002.** Gelişmişlik Açısından Farklı İki Yöredeki Tarım İşletmelerinin Toplumsal ve Tarımsal Yapısının Üretim Sistemleri ve Tarımsal Gelire Etkileri Üzerine Bir Araştırma (Tokat İli Kazova ve Artova Bölgesi Örneği), (Basılmamış Doktora Tezi), [Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı](#), Tokat.
- Yıldız, D., 2009.** AB - Türkiye Tarım Politikalarının Uyumlaştırılması ve Organik Tarım. (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, 26 s., İstanbul.